

Raamatukogu

- * Krista Talvi raamatukoguhoidja elukutsest;
- * Liisa Dööna, Saima Andla ja Salme Vainlo rahvaraamatukogust;
- * Gerhard Hopf Saksamaa raamatukogudest jm.

5/ 1999

RK

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU
EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING

5/1999

Toimetuse kolleegium:

AIRA LEPIK
REET OLEVSOO
KALJU TAMMARU
URVE TÖNNOV
TIJU VALM
ANNE VALMAS
MEELI VESKUS

Tegevtoimetaja/Editor ENE RIET
Toimetaja MAIRE LIIVAMETS
Keeletoimetaja ELLEN ARNOVER
Tehniline toimetaja TIJU TALI
Kujundus KERSTI TORMIS

Kaane fotodel Valga Keskraamatukogu

Aadress/Address:

15189 Tallinn
Tõnismägi 2
Eesti Rahvusraamatukogu
«Raamatukogu» toimetis
tel. (372) 6 307 128
faks (372) 6 311 410
elektronpost: enerk@nlib.ee
kodulehekülj:
http://www.nlib.ee/RK_ajak
http://www.nlib.ee/RK_ajak/i_index.html

ISSN 0235 - 0351
Ilmub 6 korda aastas

Print Best 99 T 147

Tere kolleegid!

Võib julgelt väita, et Eesti raamatukoguelu on sündmusterikas, seda eriti sügisel. Iga-aastased ERÜ korraldatavad raamatukogupäevad toovad tegutsemisrõõmu kõigi raamatukogude argiellu. Kuigi see üritus on raamatukoguhoidjaile enese tõestamiseks ehk olulisemgi kui lugejaile, tõuseb raamatukogu mõneks ajaks üldise tähelepanu orbiiti. Esile võib tuua muudki olulist. Oktoobrikuu algul tähistas Eesti vanim rahvaraamatukogu – Laiuse raamatukogu – oma 150. sünnipäeva. Väiksemaid tähtpäevi on olnud mitmel teiselgi raamatukogul ja tundub, et heaks tooniks on saanud nende konverentsiga rõhutamine. Avatakse uusi raamatukoguruume, korraldatakse seminare ja nõupidamisi – nii Eestit hõlmavaid kui rahvusvahelisi. Usun, et RK kajastab enamikku neist.

Pean siin heameelega tõdema, et küllap on arusaam oma raamatukogu reklaamimise ning oma tööst kirjutamise vajalikkusest jõudnud üha suurema hulga raamatukoguhoidjateni, sest aina enam saab toimetus kutseid üritustele või teateid ja sõnumeid toimunu kohta. Selline suhtumise muutumine rõõmustab meid – on ju koostöö vaid see, mis asja edasi viib.

Püüame teie kaastöid võimaluste piires avaldada. Millisel kujul neid RK-le saata, seda võite lugeda ajakirjanumbri viimaselt leheküljelt. Teie kaas- ja koostööd alati väga tähtsaks pidades

Ene Riet

SISUKORD

■ AVAVEERG	
Raamatukoguhoidja elukutsest	Krista Talvi 4
■ RAHVARAAMATUKOGU	
Rakvere uuest raamatukogust	Liisa Düüna 5
Kilde Pärnust	Saima Andla 7
Uuenemise teel	Salme Vainlo 10
■ TEADUSRAAMATUKOGU	
Rahvusraamatukogu kunstisaal	Juta Saava 12
Eesti Meditsiiniraamatukogu – 55	Milvi Tedremaa 15
■ RAAMATUKOGUD VÄLISMAAL	
Saksa raamatukogud pärast Teist maailmasõda	Gerhard Hopf 17
* * *	
Eesti eriala-, teadus-, rahva- ja kooliraamatukogud 1998. aastal: statistika	Heli Priimets 21
■ RAAMATUKOGUNDUSE UUDISKIRJANDUS	23
■ JUTUTUBA	
Raamaturiiulite vahel peavad olema arvutid: vestlus Raivo Kelomehega	Maire Liivamets 28
■ RAAMATULUGU	
Kultusraamatuid: Cracktown – lootusetus ja grotesk	Aimar Ventsel 31
■ HABENT SUA FATA LIBELLI	
August Annisti haruldased raamatud	Oskar Kruus 32
■ EESTI MÖTTELUGU	
Hispaania vaim ja selle rahvusvaheline vaimsus	Hilve Rebane 33
■ SUHTEKORRALDUS	
Kriisijuhtimine	Triin Soone 35
■ EESTI RAAMATU AASTA	36
Eesti Raamatu Aasta logo kasutamise kord	37
■ EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING	37
■ KONVERENTSID & SEMINARID	
Kohtumine Tallinnas	Tiiu Valm 39
■ LUGEJA ARVAB	
Mäluhäired	Piret Lotman 41
■ SÕNUMID	41
■ SUMMARY	45

RAAMATUKOGUHOIDJA ELUKUTSEST

KRISTA TALVI

Päevad on täis töid ja tegemisi. Enam ei piisa kaheksatunnilisest tööpäevast, aega tuleb juurde näpistada õhtutundidest ja puhkepäevadestki. See näitab muutuste ja uuenduste kiirust ühiskonnas, osutab raamatukogunduse pidevale arengule.

Raamatukoguhoidjate töödega tutvume ainsa erialajakirja "Raamatukogu" (millesse suhtun lugupidamisega) veergudel, erialastes kogumikes, aasta-raamatutes, vahel teisteski väljaannetes. Neis on ohtrasti juttu nii suurtest kui väikestest ettevõtmistest, uuendustest raamatukogu- ja infoteaduses, töörühmade/komisjonide moodustamisest ja nende tegevusest, infotehnoloogia rakendamisest raamatukogudes, osalemisest rahvusvahelistes projektides ja organisatsioonides jne. Meie laia tegevuste rida võiks veelgi jätkata.

Seda koormat kannab raamatukoguhoidja, kellest kõneldakse aga õige harva. Tavaliselt vaid õnnitluste rubriigis, ka mõne autasu, tööjuubeli puhul.

Milline on siis meie raamatukoguhoidja?

Käesoleva aasta alguses töötas Eesti rahva-, teadus- ja eriala- ning kooliraamatukogudes 3210 raamatukoguhoidjat. Neist 1815 ülikooliharidusega, kellest omakorda kõrgema raamatukogundusharidusega 934 töötajat. 110-st rakenduskõrgharidusega töötajast 75 omab raamatukogunduslikku rakenduskõrgharidust. Keskharidusega oli 1256 töötajat, nendest 553 raamatukogundusharidusega. Selgub, et 49,2 protsendil oli erialane diplom või tunnistus, ülejäänud on muu haridusega.

Hoolimata raamatukoguhoidjate töökohustustest ja töö iseloomu erinevusest, tuleb vaadelda raamatukoguhoidjat siiski kui tervikut.

Kultuuriministri määrusega on kehtestatud rahva-, teadus- ja kooliraamatukoguhoidjate kutsenõuded. On välja töötatud raamatukogunduse ja infoteaduse eriala mitteomavatele raamatukogutöötajate "Raamatukoguhoidja kutseeksami sooritamise kord". Tegelikuses toimib kutseeksam aga juba 1994. aastast. Kutseksamiprogrammi on vastavalt kõrgkooli õppekavadele mitmel korral täiendatud. Rahvaraamatukogutöötajatele on kehtestatud haridusnõuded vastavalt ametikohtadele.

Raamatukoguhoidjate tasemekoolituse ja täiendõppe nõuete ühtlustamiseks on loodud Kultuuriministeriumi juurde Raamatukoguhoidjate Koolituse Nõukogu (esimees TÜR-i peaspetsialist Malle Ermel). ERÜ koolituse toimikond (esimees Viljandi Kultuuri-

kolledži raamatukogu- ja infoteaduse kateedri õppejõud Aivi Sepp) tegeleb praegu aga põhiliselt täiendõppe nõudluse väljaselgitamise ja kooliürituste korraldamisega.

Eestis on raamatukoguhoidjaid ettevalmistav haridus- ja täiendkoolituse süsteem paigas. Vastavalt kõrgkoolide õppekavadele ja raamatukoguhoidjate soovidele korraldatakse kursusi ja seminare. Igal aastal õpib Rahvusraamatukogu poolt pakutataval seminaridel kuni 500, vahel isegi 600 raamatukoguhoidjat. Sama palju huvilisi osaleb ka TPÜ infotöö õppekeskuse kursustel/seminaridel. Täiendõpet korraldavad teisedki suuremad teadusraamatukogud, maakonna/linna keskraamatukogud ning Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskus. Viimane on eriti populaarne maaraamatukoguhoidjate seas. Selle aasta veebruaris korraldas ERÜ koolituse toimikond uue küsitluse raamatukoguhoidjatele selgitamaks täienduskoolituse prioriteete. Endiselt püsib huvi infotehnoloogia vastu, eriti soovitakse praktilisi õppusi. Raamatukoguhoidja on suur suhtleja ja seetõttu oodatakse omavahelisi kokkusaamisi – traditsioonilisi suvelaagreid. Tulles tagasi täienduskoolituse süsteemi ja osavõtjate juurde, tuleb tunnistada, et igal aastal käib erialasel täienduskoolitusel vähem kui kolmandik raamatukoguhoidjaist. Mida teevad ülejäänud? Ilmselt on vaja kogu koolituse süsteem üle vaadata ning mõelda, kuidas peab raamatukoguhoidja oma erialateadmisi täiendama. Sootuks tõsisem ja kriitilisem on olukord paarkümmend aastat tagasi lõpetanutega. Statistika andmetel on raamatukogunduseski palju teiste erialade lõpetanuid. Seepärast tasuks täiendada kutseeksami korda ja programmi nii, et kutseeksamit

RAKVERE UUEST RAAMATUKOGUST

LIISA DÜÜNA

direktor

saaksid sooritada ka teadusraamatukogutöötajad. Samuti tuleks raamatukoguhoidjate kutsenõudeid uuesti täiendada vastavalt raamatukogunduses toimunud ja toimuvatele muudatustele.

Veel vähem oleme tegelnud raamatukoguhoidjate professionaalsuse määratlemisega. Ilmselt peame seejuures toetuma ennekõike Põhja-maade kogemusele. Järgnevalt peatungi Rootsisis tegutseva Dokumentatsiooni, Informatsiooni ja Kultuuri Ühendava Assotsiatsiooni (DIK) sõnastatud ja välja töötatud professionaalsuse kolmel kriteeriumil.

Raamatukoguhoidja kui infovahendaja roll seisneb olulise informatsiooni pakkumises lugejatele. Tuleb teada ja tunda infoallikaid ning osata neid kasutada nii, et lugejate infovajadused oleksid rahuldatud.

Raamatukoguhoidja kui hariduse edendaja peab suutma õpetada lugejat, kuidas kasutada raamatukogu ning otsida informatsiooni. Tavaliselt antakse infootsingu õpetust kindlatele sihtgruppidele.

Raamatukoguhoidja kui teadmiste korrastaja ja süstematiseerija roll tähendab infoallikate tundmist, oskust luua ja hoida raamatukogu kogu, kataloogida, liigitada, märksõnastada ja luua andmebaase.

Esitatud erialased nõuded kirjeldavad raamatukoguhoidja kutse eri külgi ning seetõttu täiendavad üksteist. Siit kasvavad välja ka raamatukoguhoidja kutse-eesika juhised: raamatukoguhoidja üldine hoiak ühiskonna demokraatia arendamisel; raamatukogutöö edendamine raamatukogutöö eesmärgi ja lugejaskonna vajadusi arvestades; raamatukoguhoidja suhtumine raamatusse jm. teavikutesse, lugejatesse, oma elukutsesse ning teiste ametisse, raamatukoguhoidja suhtumine oma töösse.

Eestis on raamatukoguhoidjate kutse-eesika küsimustega tegeldud pikemat aega. Praegu oleks vaja asuda raamatukoguhoidja eetikakoodeksi koostamisele. Eetikakoodeks on ju professionaalsuse üks tundemärke.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu loeb oma asutamise algusaastaks 1912. aastat, mil haridusseltsi koolimajas pandi alus Rakvere Hariduse Seltsi raamatukogule. Kahe seltsi, haridusseltsi ja rahvamaja seltsi raamatukogu ühendamisel loodi 1924. aastal Rakvere Linna Avalik Raamatukogu. Aastakümnete jooksul on raamatukogu korduvalt vahetanud nime, omanikku, asukohta, struktuuri, ent ikka ja jälle on kurdetud ruumipuuduse ja kehvade teenindus- ja töötajate üle.

Taas hakati Lääne-Virumaa Keskraamatukogule uusi ruume otsima 1995. aastal. Maja, kus raamatukogu üle 40 aasta suures ruumikitsikuses oli vaevelnud, tagastati endisele omanikule. Algasid pingelised vaidlused kogu tulevase asukoha pärast. Arutelus osalesid nii linnavalitsus, raamatukogu kui linnakodanikud. Pikkade otsingute, debattide ja võimalike variantide põhjaliku kaalumise tulemusena eraldati raamatukogule Lai t. 7 asuv hoone. Mõistagi ei olnud ka see lahendus ideaalne – maja on väga vana (üks osa ehitatud 1913., teine 1929. aastal), mitmekordne ning asub elava liiklusega tänaval. Siiski osutus see kaalumisel olnud variantidest parimaks. Valitud hoone kasuks räägivad tema asukoht kesklinnas ning (algselt pangale projekteeritud) avarad ruumid. Saatuse ja olude tahtel jõudis raamatukogu 75 aasta järel jälle oma kunagisse kodukohta tagasi – oli ju haridusseltsi koolimaja, kus raamatukogu asutati, praeguses hoones.

Krunt ja maja Laia ja Posti tänava nurgal on raamatukogule kui kultuuriasutusele igati sobilik, neil mõlemal on pikk ja huvitav kultuurilugu. Juhan Kunderi korraldusel peeti siin 1880. aastal esi-

mene kohalik laulupidu. Ka on tegutsenud neis ruumides muusikaselts "Ööpik", ajalehe "Virulane" toimetus, Rakvere Muuseumi Selts, Rakvere Eesti Käsitöölise Abiandmise Selts, Rakvere näitlejate ring, H. Olveti fotoateljée, raamatukauplus, Pauluse kogudus jne.

Raamatukoguhooone renoveerimisega alustati 1996. aastal. Ehituse käik oli konarlik, kestis üle kahe ja poole aasta ning ehitustempo sõltus rahastamisest. Projekti autor on Andres Kask aktsiaseltsist Kask ja Orub, sisekujundajaks valiti Ellen Tõugjas, ehituskonkursi võitis kohalik ehitusfirma "Antaare". Maja maksumuseks koos sisustusega kujunes 14,6 miljonit krooni. Raha ehituseks saadi nii linna- kui riigieelarvest. **Raamatukogu avas lugejale uue maja ukseid 1. septembril 1998. aastal.**

Aasta uues majas on olnud töörohke ja vaheldusrikas, ja ka parajalt pikk hoone heade-halbade külgede kokkulugemiseks ning töökorralduses tehtud muudatuste otstarbekuse hindamiseks.

Raamatukogu tegevus jaotub nelja osakonna: teenindus-, laste-, komplekteerimis- ja majandusosakonna vahel. Hoone ehituslikust omapärast tingituna on lugejateenindus hajutatud. Eraldi teenindusüksused on eestikeelse kirjanduse ja võõrkeelse kirjanduse kojulaenutus, teatmesaal, perioodikasaa!, muusikatuba, raamatubuss. Rõõmu teeb juurdeehitis – maja neljandale korrusele kolis lasteosakond. Osakond teenindab väikelapsi, õpilasi ja lastekirjandushuvilisi täiskasvanuid. Lisaks kojulaenutusele ja lugemissaalile ootab lapsi veel muinasjututuba, kus saab videot vaadata ja muusikat kuulata. Väga populaarseks kujunes muusikatuba, kus on võimalik kohapeal

kuulata heliplaate ja -kassette, laenata vinüülplaate, noote, muusikalaast kirjandust. Kuna raamatukogus varem muusikakuulamise võimalused puudusid, oli ka plaadikogu kesine. Paaril viimasel aastal oleme püüdnud lünka täita ning kogu süsteemsemalt täiendada. Muusikatoa ülisuur koormus kinnitab muusikakuulamisvõimaluste vajalikkust ka maaraamatukogudes – on ju peaaegu kolmandik selle osakonna külastajatest maalapsed.

Ootuspäraselt kasutatakse väga intensiivselt avalikku internetipunkti, mis on avatud viiel päeval nädalas seitse tundi päevas. Punkti külastajate vanuse alammäär on 12 aastat ning arvuti taha pääsemiseks peab ette registreerima. Arvutite eest vastutab ning kasutamist kontrollib arvutispetsialist.

Aastaga on raamatukogu tõestanud oma populaarsust ja vajalikkust väikelinna elus. Hoone soodne asukoht, paremad teenindustingimused, uute teenindusvormide (muusikatuba, internetipunkt) rakendamine, korralik konverentsisaal – see kõik on kaasa toonud lugemisaktiivsuse kasvu. Võrreldes eelmise aastaga on järsult tõusnud nii lugejate, laenutuste kui külastuste arv. Lugejaid ja laenutusi on enam 20%, külastusi 40%. Varasemast rohkem külastavad raamatukogu õpilased (laste-teeninduse osakaal teeninduse üldmahust moodustab 30%).

Muidugi on tõusnud ka raamatukogule esitatavad nõuded – meie **raamatukogu peab arenema tõeliselt info- ja kultuurikeskuseks.** Rahuldav infoteenindus eeldab aga andmebaase, korralikku arvutivõrku ja töö automatiseermist. Tänu linnavalitsusele ja riigi toetusele on raamatukogul 16 võrku ühendatud arvutit, 5 printerit, 6 võõtkoodilugerit, lisaks 7 arvutit internetitoas ja printer. Üleminekul automatiseeritud töökorraldusele oleme esikohale seadnud elektronkataloogi koostamise. Uute teavikute arvutisse sisestamist alustati 1997. aastal, varem ilmunuid hakati liitma 1998. a. Tööga loodame lõpule jõuda paari aasta jooksul (arvutisse on vaja kanda ikkagi üle 115 000 teaviku). Perioodikat bibliografeeritakse arvutis

Internetinurk on alati kasutajaist tulvil.

alates 1998. aasta algusest. Lugejarvestuse hõlbustamiseks on sellest aastast arvutisse kantud ka lugejad.

Kultuurikeskusena oodatakse meilt eelkõige kohaliku kirjanduselu elavdamist. Oluline kirjandussündmus oli Rakvere kirjandusklubi taasloomine. Mittetulundusühinguna tegutsev klubi asub raamatukogus, kaks raamatukogu töötajat kuulub ka klubi juhatusse. Üritustest osavõtjate rohkus näitab, et ühendust oli väga vaja. Klubi külalisteks on olnud Ellen Niit, Jaan Kross, Lehte Hainsalu, Contra, Rakvere Teatri peanäitejuht Üllar Saaremäe, näitlejad Heilo Aadla (on ka klubi president), Toomas Suumann jt. Huvi ja meelekosutust pakkus sügisel kirjanduslik piknik Käsbus.

Arvukalt on sel aastal kirjandusüritusi korraldanud lasteosakond: ettelugemise sari "Jututare", kohtumisõhtud kirjanikega, mälumängud jne.

Kuna raamatukogul on hea akustikaga saal ning klaver, oleme pakunud lugejaile peale lugemisvõimaluse ka muusikast osasaamist. Huvi kahe kontserdisarja (holamuusikaõhtud ja muusikakooli õpilaste kontserdid) vastu oli üpris elav.

1998. aasta jääb Lääne-Virumaa raamatukogunduse ajalukku uue perioodi algusena. Raamatukogu ehitamine oli kindlasti kogu maakonna kultuurielu tähtsündmuseks (maavanem Marko Pomerants on võrrelnud raamatukogu valmimist

koguni Rakvere Teatri loomisega 1940. aastal). Linna ja maakonna elanikud on maja kiiresti omaks võtnud. Rõõmustavad nii lapsed kui täiskasvanud, ka linna külastatavalt välismaalastelt oleme raamatukogu kohta vaid häid sõnu kuulnud. Tore on kiitvaid hinnanguid kuulda ka sisekujunduse kohta. Projektis pakutud (värvi)lahendused näisid algul ekstravagantsed ja rahutud, ent tulemus osutus kõigi suureks rõõmuks väga meeldivaks ja pilkupüüdvaks.

Kõige suuremat heameelt tunnevad uue maja üle loomulikult raamatukogutöötajad ise. Aastatepikkune võitlus on viimaks vilja kandnud. Ununenud on vana maja kehvad töötingimused, ruumikitsikus, raamatukogu ebapopulaarsus, uue hoone ehituse ja kolimisega seotud raskused. Loomulikult pole lugejateenindus ka uues majas ideaalselt lahendatud. Juba on väikseks jäänud perioodikasaal, otstarbekas ei olnud internetipunkti ja muusikatoa ühte ruumi paigutamine, puudub proportsioon lugejateeninduse mahu ja töötajate arvu kasvu vahel, kitsaks on jäänud garderoob. Tähtsaim on, et uued tingimused on pannud aluse teeninduse kvaliteedi kasvule, seega ka raamatukogu autoriteedi paranemisele. Raamatukogu on muutunud arvestatavaks kultuuriasutuseks, mis lisab meile kõigile enesekindlust, optimismi ja teotahet.

KILDE PÄRNUST

SAIMA ANDLA

Pärnu Keskraamatukogu direktor

1908. aastal otsustas Pärnu linnavalitsus eesotsas linnapea Oskar Brackmanniga avada linnarahvale lugemistoa ja raamatukogu. Kuna rahva lugemistoa ja raamatukogu avamiseks oli vaja Liivimaa kubeneri luba, siis esitas linnavalitsus vastava palve 4. augustil 1908. a. ja juba 23. augustiks oli nõusolek olemas.

7. jaanuaril 1909. aastal avati linna avalik tasuta lugemistuba Elevandi uulitsas linna rahvamaja kolmandal korrusel. Lugemistuba oli avatud äripäevaõhtuti 18–21 ja pühapäeviti 14–18.

Raamatukogu avamiseks muretseti ligi 400 eestikeelset raamatut ja telliti 16 eesti-, vene- ja saksakeelset ajalehte. Lugejad said kasutada väljaandeid "Postimees", "Meie Kodumaa", "Päevaleht", "Virulane", "Peterburi Teataja", "Isamaa", "Ristirahva Pühapäevaleht", "Põllutööleht" jne.

Kogu koosnes põhiliselt eestikeelsest kirjandusest. 1911. aastal jagunesid raamatud järgmiselt: 27 vaimuliku sisuga ja 262 teadusliku sisuga teost, 328 romaani ja novellikogu, 43 raamatut rahvaluulest ja vanavarast. Raamatukogu täiendasid lisaks ostetutele veel kingitud trükised. Nii kingiti 1909. aastal üks vene- ja kaks eestikeelset raamatut umbes 60 kopika väärtuses.

Raamatukogu oli avatud keskmiselt 305 päeva aastas. Suurtel kirikupühadel ja suvel 20. juunist – 20. juulini oli raamatukogu suletud. Aktiivsemalt kasutati raamatukogu talvekuudel. Asutamisaastal külastas raamatukogu ühel päeval koguni 107 lugejat. Algul tundis rahvas avaliku lugemistoa vastu suurt huvi, kuid hiljem ei leidnud nad enam külla'daselt huvipakku-

Keskraamatukogu üldlugemissaali töötajad Krista Visas, Ilme Miilimaa ja Saima Saar.

vat kirjandust. Algas külastuste langus ja kahel järgmisel aastal ei jõutud ühelgi kuul esimese kuu külastuste arvuni. Uus elavnemine algas alles 1914. aastal. Arvatavasti tuldi lugemistuppa värskeid sõjaväelaste lugema. Ka oli selleks ajaks kogu kahekordistunud. Kaotsi läks üsna vähe raamatuid. Nii võeti 1909. a. kapist ära kuus raamatut, 1911. ja 1912. a. üks raamat ja 1914. a. kolm raamatut.

Halvavalt mõjus raamatukogu tegevusele Esimene maailmasõda. Raamatukogu suleti. Uuesti alustas lugemistuba tegevust 1920. aastal, mille kohta kirjutab "Postimehe" Pärnu väljaanne: "Linna lugemistuba, mis mõnda aega kinni seisnud, avati käesoleval suvel teatavasti jälle. Raamatuid antakse harilikult endist viisi ainult seal lugemiseks. Sõjaväelastele on aga sõjaväe ülemusega läbirääkimiste järele erandit tehtud ja neile antakse ka raamatuid linna raamatukogust lugemiseks koju. Selle eest kannab sõjaväe osa kulused omalt poolt."

Aastail 1920–1923 oli Pärnu linna raamatukogu juhatajaks Mart Lekstein (alates 1937. a. Mart Lepaste). Ta oli ka ajakirjanik, kelle kaastööd ilmusid "Pärnu Päevalehes", ning luuletaja – ainuke kogu "Kurbus"

ilmus 1919. a. sügisel. Selles esineb kõrvuti eeleegilise loodusluulega ajalaulule iseloomulikke jooni.

Eesti Vabariigi aastatel muutus raamatukogu linna keskseks kultuuriasutuseks, kus leidis väärtuslikku kirjandust ja korraldati huvitavaid kirjandusüritusi. Tähelepanu väärrib 1935. a. raamatuaasta korraldamine. Moodustati raamatuaasta Pärnu linna komitee eesotsas linnapea Kasega. Komiteesse kuulusid veel raamatukogu juhataja Johannes Saar (oli juhataja aastatel 1923–1945), Johannes Vares-Barbarus, Elsbet Parek, Leida Kibuvits, Mart Lekstein jt. Raamatuaasta algust tähistasid vastava sisuga jumalateenistused kirikutes. Suuremad pidustused keskendusid peamiselt ühele nädalale, 15.–22. septembrini. Raekoja saalis avati suur näitus, kus oli välja pandud Pärnust ja Pärnumaalt pärit olevate kultuuri- ja riigitegelaste pilte, teoseid, tabeleid. Teater "Endla" saalis toimus suur kirjandusõhtu, kus esinesid kirjanikud August Alle, Betti Alver, Johannes Vares-Barbarus, Leida Kibuvits ja Heiti Talvik. Õhtu haripunktiks oli Pärnu linna kirjandusauhinna (500 krooni) väljaandmine, mis määrati J. Barbaruse'le.

Mida lugesid Pärnu naised 30-ndaail aastail? Raamatukogus võeti vaatluse alla töölisnaised, naisametnikud ja koduperenaised. Mis neid huvitas? Üldine soov oli leida midagi "paksemat ilukirjanduse alal". Vastumeelselt suhtuti sõja- ja revolutsiooniteemasse. Ka ei hoolitud pikkadest looduskirjeldustest, lohisevatest aruteludest, taheti ikka midagi huvitavat. Töölisnaisi huvitasid rohkem "tervishoidlikud ja praktilised küsimused". Naisametnikel ei olnud "ükski ala eriliselt loetavam". Koduperenaiste juures torkasid silma "ajaloolised ained". Ühiskonna probleeme uuriti väga vähe, peamiselt piirduti ajalehtede lugemisega.

1940. aastast alustati hävitustööd ka meie kirjavaras kallal. Lia Veber kirjutab: "Olen endine pärnakas, praegu aga elan Adavere mail... Töötasin aastail 1950–1953 "Utiilsõrjo" Pärnu kontoris, algul laos, hiljem masinakirjutajana. Sel ajal käis raamatute hävitamise kampaania. Raamatukogust toodi "utiili" hävitamisele määratud raamatud, seal need pakiti ja pressiti ning saadeti paberivabrikusse... Toimus see nii: ruumi keskel olid maas hunnikus raamatud. Pidime istuma ringis maas ja hakkama raamatu lehti puruks kiskuma. Ükski raamat ei tohtinud terveks jääda, ka vaatama neid ei tohtinud jääda. Nende raamatute seas oli ka selliseid, milliseid oli enne huviga loetud, nagu "Neegrite taevas", "Haabvere", "Tants läbi elu", "Thérèse Raquin", "Sinise Tähe matkalood", "Pombi ja Üdsimärdi nõiad" jne. jne. Selja taga jalutas püssimees, kes jälgis, kas me ikka korralikult rebime."

Vaatamata kõigile vintsutustele, sõdadele, kolimistele, liitmistele ja lahutamistele on lugemistoast välja kasvanud Pärnu Keskraamatukogu koguga 260 000 trükist, lugejaid on umbes 15 000 ja laenu- tuste arv läheneb poolele miljonile. Oleme Eestis väheseid linnu, kus raamatukogu ruumid ei vasta tänapäeva nõuetele. Raske on lugejatel ja raske on ka meie töötajatel, sest keskraamatukogu asub linnas kuuel aadressil ja vahemaad on küllaltki suured. Raamatukogu

Muusikaosakonna juhataja Ene Roost ja Saksa lugemissaali juhataja Taimi Taul muusikaosakonnas.

kasutusse on antud uusi ruume mitmel pool linnas. Nii avasime 1995. aastal ajalehtede ja muusika- kirjanduse lugemissaali. Paranesid õppijate töötingimused, sest aja- lehtede lugejad läksid üldlugemis- saalist kõrvalolevasse majja.

Pöördeliseks sai Pärnu Linna Keskraamatukogule 1997. aasta, kui otsustati ühendada linna ja maakonna keskraamatukogu. Muu- tusime Pärnu Keskraamatukoguks ja maakondlike ülesannete täitmi- seks moodustati nelja koosseisu-

üksusega uus osakond – maakonna teenindusosakond. Linn leidis ja remontis ruumid ning tasub ka nende ülalpidamiskulud. Minu käest on küsitud, kas on õige, et üks vald peab andma 22 vallale tasuta teenust? Vastus on *jah* ja *ei*. Finants- juhina ütlesin *ei*, sest raha on vähe ja miks ma peaksin seda kulutama maakonna raamatukogude peale. Keskraamatukogu direktorina olen ma huvitatud Pärnumaa raamatu- kogude arengust ja ühtsest raa- matukoguvõrgust. Tähtis on, et

Saksa lugemissaal.

osakond saab normaalselt töötada ja täita oma ülesandeid. Raha leidmine on juba valdade omavaheline asi.

Kaks aastat kestnud läbirääkimiste tulemusena avasime 1999. aasta veebruaris saksa lugemissaali, üritustest võttis osa ka Saksamaa Liitvabariigi suursaadik Bernd Mützelburg. Lugemissaalis on ligi 2500 raamatut, üle 400 kasseti, 120 videot, üle 60 CD. Lugemissaalile on tellitud 28 ajakirja ja kaks ajalehte. Ka tehniliste vahendite poolest on lugemissaal hästi varustatud. Saab kuulata muusikat, vaadata videosid, teha paljundustöid. Lugemissaali kogu on arvutis ja laenusprotsess toimub arvutiga.

Koostöös Avatud Eesti Fondiga leidsime võimaluse internetipunkti avamiseks. Oktoobrikuust alates on internetipunkti külastajate käsutuses kuus kasutajakohta.

Praegu on raamatukogul 10 arvutit, veel sel aastal loodame juurde saada kaks arvutit, on välja ehitatud oma võrk ning loodud internetiühendus. Viimase kolme aasta uued raamatud on kataloogitud arvutis ja alustatud on vana osa sisestamisega. Samuti toimitakse ka koduloo bibliograafiaga. Kokku on sisestatud ligi 33 000 nimetust.

Rõõmu teeb, et raamatukogu kirjandusüritused on leidnud kindla koha Pärnu kultuuripildis. 80-ndail aastail külastasid raamatukogu puhkajad idast. Neid võlus küllaltki suur ja hea venekeelse kirjanduse kogu ja teenindus – soovitud raamatu sai järjekorrata kätte. Kuna Pärnus puhkas nii kirjanikke kui näitlejaid, siis suvisel kirjandusüritustel ei olnud esinejatest ja kuulajatest puudus. Vastupidi, tung oli nii suur, et teatrit või koolilt tuli üürida saal. Üüritasumiseks müüdi kalleid pileteid

kirjandusõhtule. Nii mitutki üritust tuli korrata. Meil esinesid kuulsused David Samoilov, Z. Gerdt, J. Kim jt. Taasiseseisvumise järel puhkajate vool katkes ja meie kirjandusõhtute raskuspunkt kandus üle oma linna elanikele. Osavõtjate arv, sõltuvalt teemast ja esinejatest, kõigub, 30 ja 100 vahel ning raamatukogul on hea koostöö näitlejate, humanitaargümnaasiumi muusikaosakonna ja Raeküla gümnaasiumi keldriteatriga. Ühiselt oleme suutnud igal aastal korraldada 8–10 suurt kirjandusõhtut.

Pärnu Keskraamatukogul on neli haruraamatukogu, kus lugejaid on üle 5000. Viimastel aastatel oleme ka haruraamatukogude tingimusi suutnud parandada. 1995. aastal sai uued ruumid Rääma harukogu ja käesoleva aasta alguses kolis Ülejõe harukogu. Kõige viletsamates oludes on Raeküla harukogu, kus kogu on pakitud ja lugejatele suletud. Selle probleemi loodame

lahendada järgmise aasta alguses, sest käesoleva aasta lõpus peaks algama raamatukogu tulevastes ruumides remont.

Viimased neli aastat on otsitud keskraamatukogu ruumidele lähendust. Möödunud aasta lõpul otsustas linnavalitsus loobuda esialgsest plaanist ehitada ümber endine teenindusmaja. Võeti vastu otsus rajada linna uus raamatukoguhoonne Pikale tänavale. Täna on toimunud arhitektuurikonkurss, millest osavõtt oli üllatavalt suur (23 tööd). Võitjaks osutusid arhitektid Markus Kaasik, Kalle komisarov, Andres Ojari, Mihkel Tüür ja Ilmar Valdur. Tulevase hoone asukohas on toimunud arheoloogilised kaevamised selgitamaks komtuurilossi täpset paika ja säilinud osa seisukorda. Edasine sõltub rahakoti suurusest, projekteerimiskiirusest ja ehituse algusest. Loodan, et oma 100. sünnipäeva tähistame juba uues majas.

Keskraamatukogu maakonnateeninduse osakond tööhoos.

U UENEMISE TEEL

SALME VAINLO

Uued olud ja ülesanded sunnivad hankima maailmatasemel infot ning uuenduste elluviimisega on üha kiirem. Probleemid tuleb aga lahendada kohe, vastasel juhul need kasvavad ja süvenevad ning nende lahendamine muutub üha keerulisemaks ja kallimaks. Igale töötajale pole uuendused aga meelepärased, sageli ei leita õpimotivatsiooni. Me võime olla koolitatud ja targad, kuid teadmiste ja oskuste tuleb leida ka väljund, vastasel juhul iseloomustab meid eesti vanasõna: suuga teeb suure linna, käega ei kärbsesepesagi. Raamatukogutöö on meeskonnatöö ja erandeid ei saa teha kellelegi. Tegemata töö ja uuenduste eiramine suurendab kolleegi töökoormust. Muudatusteta poleks arengut, aga areng on praegu raamatukogudes tormiline.

Valga Keskraamatukogu automatiseerimine ja raamatukogutöö üleviimine uutele infotehnoloogilistele alustele on toimunud järgnevalt:

- avalikkuse teavitamine keskraamatukogu automatiseerimise vajalikkusest;
- automatiseerimiskomisjoni töölerakendamine;
- eelarve suurendamine (artikkel "infotehnoloogia");
- võrk- ja riistvara hankimine ja paigaldus;
- tarkvara ja elektrooniliste andmebaaside hankimine (ESTLEX, "Varia", "Littera", "Maipol");
- uute struktuuriüksuste loomine (muusikasektor, avalik internetituba, Euroopa Nõukogu infopunkt, teabe-õppekeskus);
- uute ametikohtade ja uutele töötajatele palgafondi taotlemine (infotehnoloog, infojuht);
- projektide kirjutamine ja lisaraha hankimine;

- teavikute tellimine, jagamine ja arvestus arvuti abil;

- elektronkataloogi koostamine (sh. perioodika analüütilised kirjed);

- töötajate arvuti-, interneti- ja *Kirjasto 3000* alane väljaõpe;

- maakonna teiste raamatukogude nõustamine ja abistamine automatiseerimise läbiviimisel ja lisaraha hankimisel.

Situatsioon oli ainulaadne ja kogemusi nappis. Keskraamatukogu automatiseerimisel vedas meid alt nn. metoodika- ja bibliograafiaosakond, õigem oleks öelda selle osakonna puudumine, ja sellest tulenevalt ka asjaosaliste suutmatuse ning vastutuse puudumine oma tööloogi eest – töö jäi kas tegemata või pooleli.

Tõsiseid tõrkeid tuli ette *Kirjasto 3000* tarkvarahalduri töölerakendamisel ja raamatukogutöötajate infotehnoloogiaalasel väljaõppel. Samuti ei saanud hoogu sisse perioodika analüütiliste kirjade sisestamine elektronkataloogi. Kuigi ametis oli kaks bibliograafi, venis alustamine aastast aastasse. Raskusi oli lugemissaali teatmetöös. Interneti püsiühenduse loomine 1997. aastal leevendas märgatavalt olukorda.

Katastroofiline olukord valitses külaraamatukogude automatiseerimisel. Kui naabritel Võrumaal oli 1997. a. lõpuks arvuti juba kolmes külaraamatukogus, siis meil mitte üheski, 1998. aastal ostis kümme Võrumaa külaraamatukogu arvuti ja *Kirjasto 3000* litsentsi, meil vaid üks – Pühajärve külaraamatukogu. Seega tuli kahtluse alla panna ka maakonna külaraamatukogude täienduskoolituse ja nõustamise efektiivsus.

Et täbarast olukorrast välja tulla, kirjutasin projektid "Lugejateenin-

dus Euroopa tasemele" (1998. aastaks Kagu-Eesti regionaalse arengu programmile) ja "Teabe-õppekeskus lugejatele ja raamatukoguhoidjatele" (1999. aastaks ääremaade programmile). Esimese projekti kogumaksumus oli 147 000 krooni, lisaraha saime 50 000 krooni. Viisime läbi keskraamatukogu raamatukoguhoidjate infotehnoloogiaalase koolituse. Arvuti algõppekursuse läbis üheksa, internetikursuse kaheksa ja *Kirjasto 3000* programmi kursuse kuus töötajat. Lugejatele korraldasime kuus internetikursust. Kokku kulus selleks 24 062 krooni.

Käesoleva aasta projekti "Teabe-õppekeskus lugejatele ja raamatukoguhoidjatele" eelarve on 191 345 krooni, millest Kultuuriministerium annab 70 000 krooni ja Valga linnavalitsus 61 932 krooni. Ääremaade programmilt taotlesime 79 413 krooni ja selle me ka saime. Jätkame töötajate, peamiselt külaraamatukoguhoidjate infotehnoloogiaalase koolitusega, ka maksame keskraamatukogu töötajate inglise keele kursuse eest.

Uue peaspetsialisti Riina Virksi tööleasumisel on toimunud külaraamatukogude automatiseerimisel üllatav pööre. Projektide kirjutamine ja arvutite ostmine on hoo sisse saanud ka Valgamaal. Loodame, et aasta lõpuks on arvuti ja *Kirjasto 3000* litsents olemas vähemalt üheksas rahvaraamatukogus (sh. seitsmes külakogus) ja kolmes kooli- raamatukogus. Lahenenud on ka perioodika analüütiliste kirjade probleem. Varem kasutasime elektroonilist andmebaasi ESTLEX. Nüüd otsime teabeõppekeskuse projekti rahast juurde elektroonilised andmebaasid "Varia", "Littera" ja "Maipol", loomulikult ka *Pro-Cite* programmi.

Uuel aastal ootab meid üleminek arvutilaenule, sest sügiseks saab lõpusirgele avakogu ja lugemissaali teavikute sisestamine elektronkataloogi (teavikute kirjeid elektronkataloogis 23 544, eksemplare – 41 180). Arvutilaenus, info hankimine internetist ja elektroonandmebaasidest toob kaasa lugejate ja külastuste arvu edasise kasvu. Raamatukoguhoidjate, eriti teenindajate töökoormus on viimastel aastatel oluliselt kasvanud.

Kas teenindajad peavad töö kõrvalt suutma tegelda ka lugejate info-tehnoloogiaalase juhendamise? Keegi peab ju lugejaid info hankimisel abistama. Lugejaarvutite muretsemiseks napib meilgi raha. Ostetud on neli internetitoa arvutit, üks lugejaarvuti lugemissaali ja teine laenutusruumi. Töökohaarvuteid on kümme (tänavu on ostetud neli) ja see pole kaugeltki piisav. Rohkemaks pole me praegu suutelised. Ometi on rõõmustav tõdeda, et ka lugejad saavad osa raamatukogu kaasajastamisest ja veenduvad, et maksumaksja raha pole kulutatud asjata.

Paremate töötulemuste nimel tuleb kogu aeg tegelda töökollektiivi koolitusega, ja mitte ainult oma erialal. Keskraamatukogul lasub vastutus maakonna raamatukogutöötajate erialasel nõustamisel ja täienduskoolituse korraldamisel. Tänaväärne on Eesti Rahvusraamatukogu ja Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse töö. Kahjuks asub Valga Tallinnast kaugel. Kardan, et kvaliteetne täiendõpe pole enam ammugi raamatukogutöötajate pärusmaa ja seda rahaliste vahendite nappuse, õigemini öeldes, puudumise tõttu. 1998. aastal kulutasime keskraamatukogus täienduskoolituseks keskmiselt 1400 krooni töötaja kohta, teistes raamatukogudes aga ainult 177 krooni. Paljudes raamatukogudes pole eelarves koolitussummadeks ette nähtud kroonigi. Kust leida raha üha kallineva täiendõppe läbiviimiseks? Või peaksime leppima õppuste kvaliteedi langusega?

Valgas puudub oma koolitus- või õppekeskus. Kunagine rahvaülikool (rahvaõpistu) on saadetud juba ammugi hingusele. Tegutseb ainult Paide Kesk-Eesti Arenduskeskus (KEA), kus õpetatakse arvutit ja võõrkeeli. Nii sündiski idee **teabe-õppekeskuse loomiseks lugejatele ja raamatukoguhoidjatele**. Juba 1994. a. jaanuaris koostatud Valga Keskraamatukogu arengukavas (aastatel 1994–1996), on märgitud, et "maksimumtaotluseks jääb keskraamatukogu väljakujundamine, kas iseseisvaks või

koos teiste kohalike organisatsioonidega ja asutustega töötavaks teabe-, kultuuri- ja täiskasvanute pidevhariduse keskuseks".

Kes peaksid olema meie liitlased ja koostööpartnerid selle raske ülesande elluviimisel? Kas riiklik (avalik), era- või hoopis kolmas sektor – kodanikuühendused ja organisatsioonid (rahvaülikoolid, rahvaõpistud, ühingud, liidud, seltsid, koolitus- ja infokeskused, sihtasutused, fondid)? Viimaste edu pant on sügav usk, et kõik probleemid on lahendatavad ja kõige parem probleemide lahendaja olen mina ise.

Väidetakse, et meil kuluks kodanikuühiskonna väljaarendamiseks kodanikuühenduste abil vähemalt kaks inimpõlve stabiilset arengut. Maakonna keskraamatukogudel on selles protsessis kaasärääkimiseks kõige paremad eeldused. Valga Keskraamatukogu töö on viidud uutele infotehnoloogilistele alustele. Meil on interneti püsiühendus ja analüütiliste kirjete elektroonilised andmebaasid, valmimas on elektronkataloog. Meil on õppuste läbiviimiseks vajalikud ruumid ja tehnika. Koopiamasinad, värviteler, videomagnetofon ja videokassetid õppeprogrammidega olid muretsetud juba varem. Tänavu ostime veel kileprojektorit, lektoritahvli ja CD-ROM-e. Meil on olemas pikaajalised kogemused täiendõppe läbiviimiseks. Miks mitte laenutada huvigruppidele oma ruume ja tehnikat ning saada raamatukoguhoidjatele maksuvabad kohad mõnele kursusele.

Koostööle mittetulundusorganisatsioonidega peaksime aluse panema juba praegu – Euroopa Liiduga integreerumine toob siia raha juurde. Märkimisväärne on, et Avatud Eesti Fond koos Eesti Mittetulundusühingute Sihtasutuste Liiduga kuulutas Balti-Ameerika partnerlusprogrammi raames juba välja projektikonkursi "Eesti mittetulundusorganisatsioonide nõustamiskeskused", millest soovitati osa võtta ka raamatukogudel, projekti esitamistähtaeg oli 9. august. Valga Keskraamatukogul jäi see projekt esita-

mata, sest toimus direktorite vahetus. Kahju, sest üks paljudest võimalustest jäi kasutamata ja lisaraha saamata. Nõustamiskeskuse töö jääb Valgas siiski raamatukogu õlule. Olime ajast natuke ees. Valga linnavalitsuse ja Valga maavalitsuse ühisel heakskiidul on loodud Valgas teabe-õppekeskus lugejatele ja raamatukoguhoidjatele.

Nüüd on **Valga Keskraamatukogu struktuuriüksused järgmised**: teabe-õppekeskus, komplekteerimis-, teenindus-, lastekirjanduse ja majandusosakond. Teabe-õppekeskuse sektorid on veel internetituba (AIP) ja Euroopa Nõukogu infopunkt. Keskuse tööd juhivad peaspetsialist, internetitoas töötab infojuht. Konsultant korraldab raamatukogu ja kogu maakonna teatmebibliograafilist tööd, peab koduainelist andmebaasi ning nõustab huvilisi nii kohapeal kui ka telefonitsi. Vabalt võiks töötada siin veel teinegi, mittetulundusorganisatsioon nõustav konsultant.

Armas kolleeg! Igas raamatukogus ja linnas on omad probleemid ja nende lahendamise teed. Otsigem enda jaoks parim lahendus. Tänapäeval peab iga raamatukogu oma olemasolu õigustama ja uuega kaasas käima. Tööd raamatukogurahvas ei kardab. Soovingi kolleegidele tööõõmu ja lennukat mõttetgevust.

Salme Vainlo töötas Valga Keskraamatukogu direktorina 1970. aastast kuni 1999. aasta 31. juulini.

RAHVUSRAAMATUKOGU KUNSTISAAL

JUTA SAAVA

Kunstiosakond tähistas k. a. mais 20. aastapäeva, aluseks osakonna loomise formaalne käskkiri. **Sisuliselt alustas osakond tööd 1962. aastal**, kui Eesti NSV Riiklikus Raamatukogus otsustati hakata inventeerima kunstiteoste üksik-lehelisi reproduksioone. Esimene sissekanne tehti aprillis. Sellele lisandusid sundeksemplarina saabunud eesti eksliibrised ja aasta lõpul eesti plakatid. Samal aastal hakati eraldi inventeerima ka kunstialbumeid. Niimoodi, vaikselt ja märkamatu, pandi raamatukogus alus kunstikirjanduse kogule, **mis on tänaseks kujunenud märkimisväärseks teatmekoguks – 41 000 raamatut ja näitusekataloogi, 16 700 eksliibrise, 58 000 postkaarti, 4600 raamatuillustatsiooni originaali, 13 100 plakatit, 139 lehte originaalgraafikat, 3 elektroonilist andmebaasi, CD-ROM-id, videod, kataloogid ja kartoteegid.**

Kunstikirjanduse kogu loodi algselt selleks, et kasutajad saaksid illustatsioonid kiiremini kätte. Selleks paigutati kirjandus süstemaatiliselt kunstiliikide järgi, eraldades selle ka maade ja maade piires üksikute kunstnike ja arhitektide kaupa. Ajapikku lisandusid kogusse kunstiajaloo ja -tehnikate raamatud, monograafiad kunstnikest, näitusekataloogid ja vähesel määral ka raamatud kunsti äärealadelt, nagu ajalugu, etnograafia, geograafia, fotokunst, religioon – vastavalt lugejate soovidele.

Kuigi osakonna staatus ja omaette tööruumid saadi alles 1979. aastal, oli selleks ajaks ühe-kahe inimesega ära tehtud suur töö. Enne seda töötasid pikemat aega **Eevi Kukk** ja **Maie Särak**.

Osakonna kogus oli juba ligi 63 000 trükist: raamatud, eesti eksliibrised, plakatid ja postkaardid. Omaette osa kogust moodustasid maakaardid ja atlased. Need otsustati liita kunstikirjanduse koguga 1966. aastal sel põhjusel, et reproduksioonide, plakatite ja kaartide hoiutingimused olid sarnased: vaja oli suuri riuleid, sahtleid, mappe jm. tol ajal kasutusel olnud vahendeid. Täna sel päeval töötatakse maakaartide ja altastega RR-i kunstide teabekeskuses (KTK) juba omaette sektoris.

Lugejateeninduse efektiivsemaks muutmiseks oli vaja kunstiraamatute analüütilise läbitöötamise kõrval hakata bibliograferima ka perioodikat. Eesti ajalehtede ja ajakirjade bibliograferimist nõudis asjaolu, et tolleaegse "Artiklite ja Retsensioonide Kroonika" juurde ei koostatud aastate piires märksõnaregistrit. Kitsal teemal päringutele vastamiseks tuli korduvalt iga aasta kohta 12 numbrit "Kroonikat" läbi vaadata. Kuna raamatukogusse komplekteeriti välismaist kunsti- ja arhitektuuriperioodikat ja raamatukogu hakkas pärast mitmeaastast kinniolekut oma külastajaskonda tagasi saama, tuli hakata läbi töötama ka võõrkeelset ajakirjandust, et lugejad vajaliku informatsiooni kiiremini kätte saaksid. 1980. aastal deponeeriti osakonda viimase viie aasta erialane perioodika, et kunstiraamatut saaks kasutada koos kunstiajakirjaga. Bibliografeeritud materjali põhjal **koostati kartoteegid: eesti kunsti artikkel, väliskunsti artikkel, eesti ja väliskunsti reproduksioonid albumites ja ajakirjades, eesti avaliku elu tegelased, portreed kujutavas kunstis ja fotograafias, linnavaated ja mitmesugused**

objektid. Vahetevahel on avaldatud arvamust, et milleks koostada kartoteeki kunstiteoste reproduksioonide leidumuse kohta raamatutes (seda hakati tegema Lenini-gradis Kunstide Akadeemia raamatukogu eeskujul). Kui aga sellist "imelikku" kartoteeki ei oleks, poleks saadud vastata ka sellistele päringutele nagu *suitsetav kaamel, naerev hobune, sõjalevante, liha kunstis, päikeseloojang ja õunapuud, rääkimata juba konkreetsetest maalidest, gravüüridest, skulptuuridest ja linnavaadetest, objektidest.* Vaatamata rikkalikele kartoteekidele ja elektroonilistele andmebaasidele on olnud ka päringuid, millele me ei ole osanud vastata, nagu *koopaelanike pulmariietus, akt nõukogude naisest, värvifoto Shakespearist.*

Tõeliseks edasiminekuks osakonna töös oli lugemissaali avamine 1981. aastal. Külastajate käsutuses oli küll ainult kuus kohta. See oli esimene aasta, kui kohtusime lugejaga silmast silma. Kogu tutvustamiseks hakati korraldama uudiskirjanduse näitusi. Teemanäitusi veel ei kavandatud, sest vastavaid vitriine ei oleks olnud kusagile panna. Mõned üksikud teemanäitused pandi välja raamatukogu põhinäituse paigas treppidel (Pritzkeri arhitektuuripreemia 10. aastapäev jm.). Ainsaks järjepidevaks näituseks nendel aastatel oli aasta jooksul saabunud eksliibrise näitus, mille juurde koostas Eevi Kukk ka kataloogid aastate 1962–1992 kohta. Nendele lisaks koostas E. Kukk kataloogi Richard Kaljo ja Kristjan Raua eksliibrisele ja Niina Raid kataloogi Evald Okase eksliibrise kohta. Eksliibrised on leitavad nii kunstniku kui ka eksliibriseomaniku nime järgi.

Postkaarte hakati komplekteerima alates 1945. aastast ja need on jaotatud ennesõjaaegseks ja pärast-sõjaaegseks koguks. Hilisem osa koosneb Eestis väljaantud postkaartidest, mis on raamatukogusse saabunud sundeksemplarina. Varasemas osas on esindatud nii Eestis trükitud kui ka Eestisse saadetud postkaardid ja tolleaegsed fotod Eestist ja eestlaste elust-olust. Kuna postkaarte on aastaid hoolikalt järelkomplekteeritud, on praegu

müüa pakutavate hulgast harva leida meie raamatukogus veel puuduvat kaarti.

Eesti plakatikogule pandi samuti alus 1945. aastal ja oli loomulik, et töö anti üle kunstikirjanduse sektorile. Kogus on põhiliselt sundeksemplarina saanud pärast-sõjaaegne plakat, kuid on ka mõned haruldasemad eksemplarid Saksa okupatsiooni aastatest. Neil kutsutakse üles astuma Eesti Leegioni, annetama sõjameestele sooje riideid ja toitu.

Aastate jooksul on kunstikirjandusega töötanud lühemat või pikemat aega Eesti kultuurilugu ilmetanud inimesed – **Niina Raid, Jutta Kivimäe, Raivo Kelomees, Mirjam Peil, Tunne Kelam, Valvi Strikaitiene** jt. Osakonnajuhataja ametis on olnud **Eevi Kukk, Maaja Kallast ja Kersti Tiik**. 1994. aastast juhib kunstide teabekeskust **Mari Sibul**. 1962. aastal Eevi Kuke ja Helju Kaevu alustatud tööd jätkab täna kümme inimest, kellest kaheksal on raamatukogunduslik kõrgharidus, üks on lõpetanud kunstiakadeemia. Igapäevane töö on korraldatud nii, et kõik, olenemata sisetöö erinevustest (kogude korras-tajad, bibliograafid) teenindavad

ka lugejaid. Nii on võimalik paremini otsustada, milline osa kunstikirjandusest tuleks teatmekogusse koondada, missuguseid artikleid bibliografeerida, kiiremini saab jälile uutele sõnadele ja terminitele, mille kohta lugeja teavet vajab. Samal ajal hoiab pidev teenindamine mälu värske kogus olevate raamatute osas, sest enne täielikku ja lõplikku tiigrihüpet on raamatukoguhoidja kirjandusetundmine ja mälu asendamatud.

Viimase kümne aasta jooksul on olnud võimalus komplekteerida süsteemsemalt ja sihikindlamalt ning täita lüngad kaasaegses kunstikirjanduses, mida varasem komplekteerimispoliitika oli paratamatult põhjustanud. Komplekteerimisraskustele vaatamata oli ka nõukogude perioodil mõne kunstniku ja kunstiliigi kohta olemas täiesti rahuldav kogu kirjandust. Meil oli H. W. Jansoni kunstiajalugu, H. H. Arnasoni moodsa kunsti ajalugu, E. H. Gombrichi teoriaraamatuid, Ch. Jencksi arhitektuuriraamatuid. Mõnigi kord töid välismaale pääsenud arhitektid või kunstnikud meie kogu täienduseks raamatuid. Toreda kingituse tegid raamatu-

kogule Kanadas elavad Silvia ja Uno Prii, andes meile oma arhitektuuri- ja kunstikirjanduse kogu (üle 500 raamatu). Kogu kohta on koostatud nimekiri, et säiliks informatsioon sellest kui tervikust. Raamatuid on eksponeeritud meie raamatukogus ja Tartu Ülikoolis.

1995 esitas KTK rahataotluse Getty Granti fondile. Taotlus rahuldati ja nii avanes võimalus osta 50 000 dollari eest väärtuslikke kunsti- ja arhitektuuriraamatuid. Muretseti peamiselt teoreetilisi ja filosoofilisi töid, kuid sekka ka kunstnike monograafiaid, enamasti kogutud teoseid (Van Gogh, Richard Meier jt.). Nüüd on olemas senisest parem ülevaade hollandi ja belgia kunstist, kaasaegsest kunstisituatsioonist, arhitektuuri-teooriast (*Rethinking Architecture, The Ethical Function of Architecture, The Rule and the Model, Terminal Architecture* jm.). Võiks nimetada B. Newmani *Selected Writings and Interviews*, C. Greenbergi *The Collected Essays and Criticism* jm. Raamatute komplekteerimisel nõustasid meid kunstiteadlased Tiina Abel, Sirje Helme, Karin Hallas ja kunstiakadeemia õppejõud Krista Kodres, Mart Kalm ning raamatu-

Foto Teet Malsroos.

RR-i kunstisaali töötajad.
Esimene rida vasakult: Terje Hannus, Jutta Saava, Inna Rips, Mari Sibul, Virve Edro, Tiina Võsu.
Teine rida vasakult: Ülle Gurkina, Eha Garšnek, Katre Riisalu, Aino Treu, Katri Kiik.

kogu väliskirjanduse osakond. Kavas on see osa meie kogust ka ühise näitusena välja panna.

Väärrika täienduse kirjakunsti- raamatutele saime kunstnik Villu Tootsi kogust. Ostetud monograafia- fiate hulgas on raamatuid kalli- graafiast, miniatuurmaalist, raa- matuillustratsiooni ajaloost jm.

Peaegu 40-aastase olemasolu jooksul on kunstikirjanduse kogusse üle antud mitmesuguseid oste ja annetusi, mis ootavad huvitatuid ja uurijaid – G. Rusi heraldiliste eksliibriste kogu, Juha väljalõigete, bibliografeeritud artiklite ja mär- kuste kogu eesti kunstist, nn. Metsiku kogusse kuulunud pere- konnafotode albumid, Nehrmanni fotokogu Salme küla elanikest ja muud huvitavat.

Tähtsamaks tööloiguks on info hankimine eesti kunsti ja selle ümber toimuva kohta. Selleks võet- takse kogusse kõik Eestis välja antud kunstiraamatud, bibliogra- feeritakse analüütiliselt eesti aja- lehed ja kunsti- ning arhitektuuri- ajakirjad. Kahjuks on viimastel aastatel vähenenud eksliibriste ja eesti raamatuillustratsioonide origi- naalide ostmise, sest raha napib, ja tundub, et raamatuomanikud on kaotanud huvi raamatumärgi vastu. Samuti ei telli kirjastajad enam raamatutele illustratsioone, piirdu- takse vaid arvutiprogrammide vahendusel tehtud kujundusega. Sellest on tõeliselt kahju, kui vaa- data Edgar Valteri ja Asta Venderi rõõmsaid joonistusi või Henno Arraku ja Vladislav Staniševski peeneid gravüüre. Eesti raamat oli 70–80-ndatel väga omanäoline ja tõeliselt kauni väljanägemisega. Raamatuillustratsioonid hakati raamatukogusse ostma sellepärast, et keegi ei olnud neid kogunud ja mõnikord ei tundnud ka kunst- nikud nende vastu pärast trükki- mist enam huvi. Tuleviku jaoks väärivad aga ka need tööd säilita- mist, sest on tegemist kunstnike originaalloominguga. Et idee on olnud õige, näitab see, kui hea on neid nüüd eksponeerida näitustel, rääkimata nende uurimisest koos kunstniku muu loomingu. Kõr- vuti eksliibriste ja raamatuillust- ratsioonidega sisaldab originaal- kunstikogu ka kunstnike gravüüre

(E. Wiiralt, R. Kaljo, O. Soans) ning reklaam- ja tarbegrافیkat (A. Edesi). Kuna aastate jooksul on KTK-sse kogutud ja süstematiseeritud märki- misväärne hulk informatsiooni eesti kujutavast ja tarbekunstist ning arhitektuurist (150 000 kaarti kartoteegis ja 20 000 kirjet andme- baasis "Artikkel"), siis annab see suur tehtud töö võimaluse koos- tada kunstimonograafiatele ja teatmeteoste bibliograafiaid (Kaas- aegse Kunsti Eesti Keskuse välja- anded ja Entsüklopeediakirjastuse "Eesti kunsti ja arhitektuuri bio- graafiline leksikon").

Sagedased külalised on kunsti- saalis kirjastuste esindajad ja televisioonisaadete tegijad, kes vajavad illustratiivset materjali või nime- ja daatumite täpsustamist. Igapäevane lugejateenindus on kunstisaali mahukamaid tööloike. Päevas astub sisse 100–150 külas- tajat, tippkoormus võib tõusta 200 inimeseni päevas. Päevas tuleb lahendada 20–40 infopäringut. Lisaks kunstnike ja arhitektide elu ja loomingu kohta käivatele pärin- gutele esitatakse küsimusi mõisa- arhitektuuri, linnaehituse, kiriku- arhitektuuri, moekunsti, antiik- kunsti, tätoveerimise, kehakunsti, logode, firmastiili jm. Külastajate käsutuses on kolm eraldi lugemisaali koos 1998. aastani koostatud kataloogide ja kartoteekidega. Osa kirjandusest, peamiselt teatme- teosed, on paigutatud avariüleile. Kartoteekide ja kataloogide koosta- misel oleme täielikult üle läinud elektroonilistele andmebaasidele. **Endist 11 kartoteeki asendab nüüd kolm andmebaasi** "Artikkel", "Leonardo" ja "Reprod". Need sisaldavad tuttavat materjali eesti ja maailma kunstist, kuid lubavad sisestatut palju mitmekülgsemalt kasutada ja kiiremini leida. **Loobu- tud on paberkandjal väljaannete koostamisest** ("Uut kunstikirjan- dust" ilmub raamatukogu kodu- leheküljel), sest 1999. aastal alanud INNOPAC'i ajajärk, kus arvuti abil on paari näpuloõgiga võimalik vaba- riigi suuremate raamatukogude uudiskirjandus ekraanile manada, muudab üksikute brošüüride välja- andmise ebaotstarbekas. Rahaliste võimaluste piirides hangitakse ka andmebaase CD-ROM-idel ja juurde-

päasuteid maailma andmebaa- sidele (EBSCO jm.). Kogus on ole- mas CD-ROM-id *Bibliography of the History of Art* viiel plaadil, *Multi- media Dictionary of Modern Art* kirjastuselt The Thames and Hud- son, *Allgemeines Künstlerlexikon* kirjastuselt K. G. Saur.

Teatmekirjandusest võiks nime- tada kirjastuse St James Press leksikone sarjast *Contemporary Arts Series* kaasaegsetest kunstnikest, arhitektidest, fotograafidest, disai- neritest, Jane Turner'i toimetatud *The Dictionary of Art* kirjastuselt Grove, kirjastuse Fitzroy Dearborn Publishers 2-köiteline *Interior Design*, Cambridge University Press'i 3-köiteline leksikon *Vernacular Architecture*. Kui paarküm- mend aastat tagasi oli tülikas ja vahel võimatugi hankida väljas- pool sotsialismileeri väljaantavat teatmekirjandust, siis nüüd on raskem hankida raamatuid endise suurriigi territooriumil toimuva kohta. Uuematest vene kunsti leksikonidest võiks nimetada kir- jastuses Azbuka 1998. a. ilmunud *Русские художники*, kuid praegu Venemaal töötavate noorte kunst- nike kohta info kahjuks peaaegu puudub. Kogusse deponeeritud kirjandust tutvustatakse külastaja- tele uudiskirjanduse riulitel.

Et teha kindlaks ühised kokku- puutepunktid ja selgitada erine- vusi, oleme arendanud koostööd teiste kunstiasutustega (EKA, KKEK, Eesti Kunstimuuseum). Oleme arutanud kunstimuuseumi ja kunstiakadeemiaga väliskirjan- duse komplekteerimise küsimusi ja jaotanud ära valdkonnad, et võima- likult otstarbekalt kasutada niigi nappe rahalisi vahendeid. Kuna meie raamatukogus käivad külasta- jad alates esimesi referaate kirjuta- vatest keskkooliõpilastest kunsti- teadlaste ja kunstnikeni, peab meil olema kirjandust igale tasemele. Meie kui rahvusraamatukogu üles- anne on tagada külastajate piisav informeeritus nii Eestis kui kogu maailmas toimuvast.

OLLA KURSIS – on tänapäeva ühiskonna elujõulisuse peamisi tingimusi.

EESTI MEDITSIIINI- RAAMATUKOGU – 55

MILVI TEDREMAA

direktor

Per scientiam ad salutem aegroti.

Riiklik Teaduslik Meditsiini-
raamatukogu (alates 1990. aastast
Eesti Meditsiini-
raamatukogu) loodi
3. novembril 1944. aastal ENSV
Rahvakomissaride Nõukogu mää-
rusega nr. 241. Sama määrusega
kinnitati ka raamatukogu põhikiri.
Neid dokumente oli aidanud ette
valmistada raamatukogu esimene
direktor, energiline noor mees
Georg Loogna. Raamatukogu asu-
kohaks sai Tallinnas Uus tänav 3
oleva maja teine korrus, koosseisus
oli 12 ametikohta. Pärast Georg
Loogna lahkumist 1947. aastal
määrati direktoriks seni bibliograa-
fina töötanud **Jakob Rochlin**, kel oli
küll meditsiiniline kõrgharidus ja
kes tundis hästi meditsiinikir-
jandust, kuid kel puudusid admini-
straatoriomadused. Raamatu-
kogu areng läks omasoodu. Maja
oli avariolukorras – talvel oli
tubades sooja 12–14 kraadi. Kogud
kasvasid niivõrd, et kasutatava
Cutteri paigutussüsteemi alusel ei
olnud võimalik enam vajalikku
väljaannet kiiresti leida. Ühe ja
sama autorimärgisega raamatuid
võis olla mitu riulitait – eriti raske
oli leida kogumikke ja konverent-
side materjale. Infot raamatukogu
tegevuse kohta levitati vähe ja
seetõttu oli nii lugejate kui laenu-
tuste arv väike. Tolleaegsetest
töötajatest võiks esile tuua medit-
siiniõe haridusega **Jenny Pika-
mäge** laenutajana, **Hans Rootsi**, kes
pani aluse meditsiinikirjanduse
kartoteegile, gümnaasiumihari-
dusega **Herta Ressarit** kataloogi-
jana ja bioloog **Rahel Issurin**at
märksõnastajana.

1960. aastal asusin koos **Alja
Asbaum-Hiiesalu** raamatukogus

tööl. Olime esimesed Tartu Üli-
kooli raamatukogundusliku kõrg-
haridusega spetsialistid selles
raamatukogus. Hiljem lisandus
Eva Vahesalu, kes on tuntuks
saanud meditsiinikirjanduse
bibliograafia koostajana (ilmunud
praeguseks aastate 1940–1990
kohta). Noorte sisseelamine
selleaegse raamatukogu töösse ei
olnud kerge – ajast ja arust tradit-
sioonid ei tahtnud teed anda uuele.

1964. aastal määrati mind direk-
toriks. Raamatukogu töö kaasajas-
tamist alustasime energia, kindluse
ja rõõmuga. Võtsime kasutusele
kirjanduse inventarinumbrilise
paigutussüsteemi, mida sai täius-
tatud nii, et dublett satuks esimese
eksemplari kõrvale. See süsteem
töötab väga hästi tänaseni. Eriti
tähtsaks tööks sai meditsiini-
bibliograafia koostamine ja juba
1969. aastal ilmus esimene biblio-
graafia aastate 1940–1965 kohta.
Samas alustati ka teiste väljaannete
koostamist. 1965. aastal ilmus 1000
eksemplaris “Riikliku Teadusliku
Meditsiinilise Raamatukogu
kasutamise reeglid”, mis saadeti
kõikidele tervishoiuasutustele.

Raamatukogu kogu kasvas
kiiresti. Maja varisemisoht oli
fikseeritud juba kuuekümnendail
aastail. 1972. aastal ei pidanud
laetalad enam vastu ning vajusid
läbi. Õnneks ilma ohvriteta.
Tervishoiuministri käskkirjaga
tunnistati raamatukogu ruumid
kasutamiskõlbmatuks ja suleti
ajutiselt kuni lagede toetamise
lõpetamiseni. Ruumide koormust
tuli vähendada ning osa kirjandust
viidi Eksperimentaalse ja Kliinilise
Meditsiini Instituudi ja Mustamäe

*Milvi Tedremaa on Meditsiini-
raamatukogu
direktori ametit pidanud 35 aastat.*

polikliiniku ruumidesse. Kolimisel
olid abiks ka lugejad – noored
arstid Karl Kanne, Arvo Ulla, Enn
Jõeste, Andres Ellamaa jt.

Sama aasta detsembris anti raa-
matukogule üle hoone Tallinnas
Lai tänav 22, kus tuli enne sisse-
kolimist teha põhjalik kapitaal-
remont. Tööde käiku raskendas
asjaolu, et remonti polnud plaanis
ning materjalid tuli seetõttu saada
väljaspool fonde ja limiite. Majas
tuli vahetada elektrisüsteem ning
asendada ahjud keskküttega.
Õnneks tulid meile appi teiste
meditsiini-
raamatukogude töötajad –
näiteks saatis Tadžikistani
Meditsiini-
raamatukogu meile kesk-
küttesiidrid.

Jätkates igapäevast raamatu-
kogutööd vanas majas, osaleti
suure entusiasmiga ka uue hoone
lammutamisel ja ehitusmaterjali
veol. Vastu ootusi oli 1974. aasta
aprilliks remont lõpetatud ning ligi
300 000 eksemplari suurune raa-
matute ja ajakirjade kogu üle koli-
tud kaunisse keskküttega majja,
kus põrandapinda on 600 ruut-
meetrit, s.o. endisest kolm korda
rohkem.

1974. aastal määrati Meditsiini-
raamatukogu meetodiliseks kesku-
seks kõigile Eestis tegutsevatele
tervishoiuasutuste raamatukogu-
dele.

Tänapäeva meditsiini-
raamatu-
kogu ei saa olla üksnes raamatu-

koguteenuste osutaja, vaid ka selle **eriala kultuurikeskus**. Eesti Meditsiiniraamatukogus on alati selles suunas töötatud. Üheks näiteks on esteetikaravialase info sissetoomine meie kultuuriellu. 70-ndate teisel poolel olid siinmail veel tundmatud sellised terminid nagu biblioteraapia, muusika- ja naeruravi, vähe räägiti värvi- ja kunstiravist. Raamatukogu alustas sellealase info väljaselgitamist ülemaailmse meditsiinibibliograafia *Index Medicus* põhjal, vajalikud väljaanded õnnestus kätte saada rahvusvahelise laenutuse teel. 1976. aastaks oli biblioteraapia-alast kirjandust juba nii palju, et meie raamatukogu töötajal **Elvi-Maire Tikasel** õnnestus selle põhjal kaitsta Tallinna Pedagoogilises Instituudis diplomitöö "Kirjanduse soovitusnimestik haiglaraamatukogule".

1977. aastal läidi Meditsiiniraamatukogus läbi Eesti esimene seminar biblioteraapias. Esinenud biblioterapeudid olid kutsutud Ukraina Arstide Täiendusinstituudi psühhohügieeni ja psühhoteraapia kateedrist, kus vastav kabinet oli loodud juba 1967. aastal. 1.–20. aprillini toimunud kursuse lõpetas 16 inimest. Nüüd järgnes töö biblioteraapia tutvustamisel laiemalt – rohkearvulised artiklid, esinemised raadios ja TV-s. Biblioteraapias kasutataval ilu-

Rahvusvaheliste meditsiinikirjanduse andmebaaside spetsialist Peeli Mikelsaar.

Eva Vahesalu töötab raamatukogus 1963. aastast.

kirjandusel on ülesandeks *delectare, docere, movere*, mis tähendab: veehelda (raamat peab andma esteetilise naudingut), õpetada (hõlbus-tada raamatu lugemise abil inimese eneseleidmist) ja mõjutada lugeja tahet tervenemise suunas. Biblioteraapia lihtsate, kuid efektsete tōdede tutvustamine jätkub.

Raamatukogu ja kultuur on seotud ka Tallinna vanalinna päevade kaudu, milles raamatukogu alati osaleb. 1986. aastal sai raamatukogu korrastatud siseõu konkursil esimese koha, 1988. aastal anti meile tänukiri. Arvan, et paljudele tallinlastele on jäänud meelde muusikaõhtud raamatukogu siseõues.

Meditsiiniraamatukogu väljaanded on alati olnud kaunid tänu kunstnik **Elle Tikerpäele**, kes kujundas 1971. aastast alates nii meelespead, kutsekaardid, infolehed, uudiskirjanduse bulletäänid, järjehoidja, kalendrid ja ka kaks eksliibrist.

1984. aastal kujundati raamatukogu teenetemedal ja töötati välja selle statuut. Raamatukogu 40. aastapäeva tähistamisel said teene-temedali kauaaegsed töötajad **Virve Aumere, Alja Hiiesalu, Mare Abner, Anne Kadai, Virve Kaints** ja **Eva Vahesalu** ning **Herta Ressar** ja **Jenny Pikamägi**.

Eraldi peaks rääkima **tööst välis-kirjastustega**. Kaheksakümnendail aastail avanes võimalus võtta raamatukogus vastu kirjastuste "Springer", "John Wiley", "Churchill Livingstone", "Academic Press" ja "Grune & Stratton" esindajaid ning tutvuda nende väljaannetega. Algul nii haruldased näitused said meie meedikutele tavapäraseks – esimestele järgnesid üha uued ja uued, suures ka esindatud kirjastuste arv. Need näitused on raamatukogule olnud pidupäevad, hoolimata suuremahulisest eeltööst.

Kaheksakümnendail aastail sai alguse **osalemine meditsiiniraamatukogude konverentsidel**: 1982. ja 1983. aastal ühiskonverentsid Leedu, 1987. aastal Leedu, Valgevene, Ukraina ja Moskva kolleegidega. Rahvusvaheliste suhete alguseks võib pidada aastat 1990, mil võtsime esmakordselt osa IFLA konverentsist Stockholmis. Seal sai alguse tutvus Soome meditsiiniraamatukogude juhtidega ja juba 1991. aastal kutsuti meid Helsingisse Skandinaavia maade meditsiiniraamatukogude III konverentsile. 1993. aastal võtsime osa rahvusvahelisest UNESCO Euroopa Komitee poolt Šveitsis organiseeritud konverentsist "Kunst haiglas", 1996. aastal toimus samateemaline kokkutulek Austrias. 1994. aasta sügisel osalesime esmakordselt Euroopa meditsiiniraamatukogude IV konverentsil Oslos, kus käsitleti tervise informatsiooni uusi võimalusi.

Üheksakümnendate aastate algul oli raamatukogul rahapuudusel probleeme uuema erialakirjanduse muretsemisega. 1991. aastal viibis raamatukogus USA firma The Project Hope Health Sciences Education Center viitsepresident, mille järel saadeti meile sealt 2000 uut arstiteaduslikku monograafiat. Sama aasta 2. detsembril korraldasid kolleegid Soome Meditsiinikeskraamatukogust eesotsas direktori Ritva Sievänen-Alleniga Helsingi toomkirikus jõulukongressi Eesti Meditsiiniraamatukogu toetuseks. Kogutud 10 000 Soome marka läks kirjanduse ostuks. Raamatukogu on aidanud hiljemgi – 1994. aastal külastas meid USA Rahvusliku Meditsiiniraamatu-

kogu esindaja, tuues kingiks moodsa arvuti tööks internetis, internetiühenduse saime 1997. aastal.

Väliskollegidega on kokku saadud ka Eestis. 1994. aasta kevadel külastas Eesti Meditsiini- raamatukogu Soome meditsiini- raamatukogude 15-liikmeline esindus – toimus kahepäevane konverents koos Tartu Ülikooli Raamatukogu meditsiiniinfo osakonna töötajatega. 1999. aasta juunis korraldati Eestis Euroopa Meditsiini- raamatukogude Liidu (EAHIL) töötuba, kus osales üle 120 raamatukogutöötaja. Selle esimesel tööpäeval Tallinnas tutvuti nii Eesti Meditsiini- raamatukogu kui ka Eesti Rahvus- raamatukogu tööga. Alates 1999. aastast oleme ka meie EAHIL-i liikmed.

Meditsiini- raamatukogu uus põhi- kiri kinnitati 1998. aastal. Praegu on EMR suuremaid teadus- raamatukogusid Eestis. Meie põhiüles- andeks on kõigi nende teeninda- mine, kes vajavad arstiteaduslikku kirjandust ja informatsiooni oma teadus-, praktilises või õppetöös. Lisaks raamatukoguteenustele on põhikirjaliselt raamatukogu üles- andeks ka tervislike eluviiside propageerimine ajalehtedes- aja- kirjades, raadios ja televisioonis. Raamatukogust on võimalik saada infot kogu maailmas ilmuva arsti- teadusliku kirjanduse kohta nii CD-ROM-il olevast andmebaasist "Medline" kui ka internetiühendu- se kaudu arstiteaduslikest andme- baasidest. On võimalik lugeda ka 60 meditsiiniajakirja artiklite täis- tekste Tartu Ülikooli Kliinikumi meditsiiniinformatsiooni keskuse serveris.

1999. aasta suursündmuseks sai raamatukoguhooone fassaadi remont – pärast remonti on maja palju kaunim. Eesti Meditsiini- raamatu- kogu kasutas seisuga 1. jaanuar 1999. aastal 4065 lugejat, erialast kirjandust laenutati 97 415 eksemplari. Raamatukogu osakaal meedikute töös ja nende väljaõppel kasvab.

S AKSA RAAMATUKOGUD PÄRAST TEIST MAAILMASÕDA

GERHARD HOPF

Lüneburgi Linna Raeraamatukogu direktor

Saksa raamatukogude ajaloo eripära on kahe haru – teadus- raamatukogude ja rahvaraamatu- kogude – pikka aega kulgenud omaette areng.

Sel sajandil on Saksamaa raam- atukogude normaalset arengut takistanud Esimene maailmasõda, natsionaalsotsialism ja Teine maai- lasõda. Teine maailmasõda tõi raamatukogudele kaasa nende ajaloo suurima katastroofi. Raam- atuvara ja raamatukoguhooned said kannatada eelkõige pommi- rünnakute tagajärjel. Ilma varade evakueerimiseta oleksid kahjud olnud veelgi suuremad. Kui otsestest sõjapurustustest saadi üllatavalt kiiresti üle, siis lüngad, mida sõda jättis raamatukogudesse ja paljude põlvkondade loodud kataloogidesse, jäid järgnevate aastakümnete täita.

Sõjatagajärgedest palju valusa- malt mõjus saksa raamatukogun- dusele riigi jagamine võitjariikide huvi- ja mõjusfäärideks. Saksamaa lääneosa okupeerisid Inglismaa, Ameerika Ühendriigid ja Prantsus- maa, idaosa Nõukogude Liit. Üsna pea alustati evakueeritud raama- tute tagasitoomist ning raamatu- kogud avati lugejatele. Selles raam- atukogudele raskes olukorras saadi abi raamatuannetustena välismaalt, eelkõige Šveitsist ja Rootsist. Oluline pööre toimus rahareformiga läänesektorites 1948 ning nende poliitilise liitumisega Saksamaa Liitvabariigiks ja Saksa DV väljakuulutamise Nõukogude

Liidu poolt okupeeritud aladel 1949. Majanduse taastamine pani aluse uuele arenguetapile.

Poliitiline areng puudutas ka raamatukogundust. Kuna endise Preisi Riigiraamatukogu (*Preußische Staatsbibliothek*) hoones Ida-Berliinis avati Saksa Riigiraamatukogu (*Deutsche Staatsbibliothek*) ning idasaksa raamatukogundus allu- tati sotsialismi eesmärkidele, otsustati lääne pool sinna Preisi Riigiraamatukogust evakueeritud 1,7 miljonit köidet vastloodud Saksa Riigiraamatukogule mitte tagastada, vaid anda Marburgi Üli- kooli Raamatukogule. 1964 toodi need kogud taas Berliini, kus 1968 valmis Hans Scharouni poolt pro- jekteeritud hoone *Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz*. Sellest raamatukogust sai Preisi Riigiraam- atukogu järglane Lääne-Saksa- maal. Kaheldi, kas *Deutsche Büche- rei* Leipzgis suudab Saksamaa Sot- sialistliku Ühtsuspartei diktatuuri all rahvuskirjandust täielikult biblio- grafeerida, ning 1947 otsustati rajada Frankfurdis Maini ääres *Deutsche Bibliothek*, mis hakkas samuti välja andma rahvusbiblio- graafiat. Seega lõhenes saksa raam- atukogundus ka organisatsiooniliselt.

Teise maailmasõja järel uuesti alustamine oli tunduvalt raskem kui 1919. a. Pommitamise tagajärjel olid raamatukogude kaotused suured, ulatudes 25 miljoni köiteni, mis moodustas ühe kolmandiku üksnes teadusraamatukogude

kogudest. Kaduma oli läinud katalooge, endine kord oli muutunud kaoseks. Natsionaalsotsialismi ajastu puudutas valusamini rahvaraamatukogusid, teadusraamatukogud said, erinevalt rahvaraamatukogudest, kirjandust vabalt komplekteerida. Kõik, mis oli poliitiliselt ebasoovitav, tuli siiski eraldada ning kehtestada kasutuspiirangud.

Eriline raamatukogu tüüp Saksamaa sõjajärgses raamatukogunduses on liidumaade raamatukogud jm. **regionaalsed raamatukogud**, mis erinevad nii oma tekkimise aja ja olude, edasise arengu kui ka kogude poolest. Regionaalraamatukogude hulka kuuluvad kõik liidumaade keskraamatukogud (sh. paljud raamatukogud, mille nimes on sõna "riiklik"), mitmed rahvaraamatukogudest lahus tegutsevad teaduslikud linnaraamatukogud ning mõned muud raamatukogud.

Ülikoolide ja kõrgkoolide raamatukogud moodustavad organisatsioonilt ja funktsioonidelt ühtse, omavahel tihedalt seotud grupi. Samas on nende raamatukogude kogud väga erinevad, samuti eelarvelised vahendid ja personali suurus. Suured erinevused kogudes on tingitud ajaloolisest arengust. Leidub sajanditevanuseid kogusid: Heidelberg, Freiburg, Tübingen, Göttingen; osa ülikooliraamatukogusid on aga asutatud või taasisutatud aastail 1914–1919 (Frankfurt Maini ääres, Hamburg, Köln) või pärast 1945. aastat (Lääne-Berliin ja Saarbrücken). Mõned raamatukogud tekkisid tänu reformiliikumisele 1960-ndatel ja 70-ndatel aastatel. Siis loodud ülikoolid olid vastuseks kardetud hariduskatastroofile.

Ka raamatukogud otsisid uusi arenguteid. Eriti tugevad olid Ameerika mõjud. 1954 avatud Ameerika Mälestusraamatukogu (*Amerika-Gedenkbibliothek*) Lääne-Berliinis – ameeriklaste kingitus 1948/49 Berliini blokaadi mälestuseks – oli esimene rahvaraamatukogu Saksamaal, mis rakendas edukalt ameerika *public library* eeskujuga. Suur osa raamatukogu kogudest oli süstemaatiliselt paigutatuna lugejatele avariikulitel kättesaadav. Teisalt olid saksa raamatu-

kogutöötajad USA-s pärast sõda kogenud, et ka ülikooliraamatukogud kasutasid raamatute süstemaatilist avapaigutust. 1960-ndatel ja 70-ndatel asutatud ülikooliraamatukogudes Bremenis, Dortmundis, Konstanzis, Düsseldorfis, Bielefeldis, Duisburgis, Essenis, Siegenis, Paderbornis ja Wuppertalis kasutati samuti avapaigutust.

Ülikoolide, mitmed kõrgkoolide, eriala-, parlamendi- ja ametkonnaraamatukogud ja teaduslikud keskraamatukogud (Meditsiini keskraamatukogu (*Zentralbibliothek der Medizin*) Kölnis, Ülikooli- ja Tehnikainformatsiooni raamatukogu (*Universitäts- und Technische Informationsbibliothek – TIB*) Hannoveris, Maaailmamajanduse Instituudi (*Institut der Weltwirtschaft*) raamatukogu Kielis) tegelevad Saksamaal erialase kirjandusega ning neid finantseeritakse nii riigieelarvest kui ka liidumaade eelarvetest. Nende raamatukogude finantseerimine on enam-vähem seadusega reguleeritud ning tagatud.

Rahvaraamatukogud

Tänaste rahvaraamatukogude ajalugu ulatub 19. sajandisse. Toona tekkis üksikisikute, poliitiliste jm. huvigruppide ning kiriku initsiatiivil palju väikesi raamatukogusid. Valdavalt seltside raamatukogudena olid nad esialgu mõeldud nende liikmetele, peagi aga käsitasid oma ülesandeid laiemalt. Erinevatel poliitilistel ja vaimsetel eesmärkidel taheti pakkuda tärkava industriaalühiskonna inimestele hingelist tuge ja ka paremaid karjäärivõimalusi. Arvestades lugemishuvi üldist suurenemist, pidid need raamatukogud juhatama hea ja õige kirjanduse juurde. Linnade poolt asutatud ja finantseeritud rahvaraamatukogud olid üksikuks erandiks. 19. sajandi viimased aastad tõid raamatukogumaailma uusi arusaamu. Ameerika ja Inglismaa raamatukogudes nähtu mõjul arenes lugemistubade liikumine, eeskujuks oli sealne *public library*, rahvaraamatukogud linnas ja maal, mille finantseerimist kommuunid oma kohuseks pidasid ning mis teenindasid kõiki kodanikke ja ühiskonnagruppe võrdselt. Selle arusaama

kohaselt tulnuks teaduslikud linnaraamatukogud ja rahvaraamatukogud ühendada. Esiplaanile seati hariduslik ja kasvatuslik moment.

Rahvaraamatukogude edasist arengut takistas mitte ainult kohalike omavalitsuste vähene valmidus vastutada raamatukogude arengu eest, vaid ka kaks aastakümnet kestnud suunatuks saksa raamatukogunduses, mis jättis nad kõrvale teistes maades toimunud arengutest, viis rahvaraamatukogude eraldatusele ning välistas koostöö. Kuni selle sajandi kolmekümnendate aastate alguseni olid omavahel leppimatult vastamisi veel Leipzigi ja Stettini suund. **Leipzigi suund** pooldas **letiraamatukogu vormi** (vastandina avariikulitega raamatukogule) ning rõhutas seega raamatukogutöötaja vahendavat rolli raamatu ja lugeja vahel. Selle suuna pooldajad soovisid komplekteerida vaid kõrge kunstiväärtusega raamatuid ja piirduda sellisest kirjandusest huvituvate lugejate teenindamisega. **Stettini suund lähtus lugemistubade liikumisest** ning aktsepteeris nii lugejate huvi eri teemade vastu kui ka lihtsalt vajadust meelelahutuse järele.

Ka sajandi teisel poolel on teadus- ja rahvaraamatukogude areng kulgenud lahus. Mõlemad harud korraldavad eraldi üleriigilisi raamatukogupäevi, neil on eraldi kutseühingud ning ka erialaharidus kulgeb eri teid mööda.

Pärast 1945. aastat hakkas rahvast teenindama osalt tihe, kohati hõre ning tänapäevalgi veel paiguti lünklik rahvaraamatukogude võrk. Lisaks suuremate linnade väljakujunenud raamatukogusüsteemidele kuuluvad sinna **linna-, valla- ja ringkonnaraamatukogud**. Õige pea said rahvaraamatukogud kohaks, kust saadi hariduseks ja meelelahutuseks vajalikku informatsiooni. Keerukas, kiiresti muutuv ümbruses, kus pidevalt suurenevas infohulgas on raske orienteeruda ja õppida on vaja eluaeg, kus suurenevad nõudmised ja spetsialiseerumine erialases hariduses ja kutsetöös ning vaba aega on rohkem, kasvab raamatukogu tähtsus iga üksikisiku ning kogu ühiskonna

elus. Rahvaraamatukogude kasutamise on aastamaksu eest kõigile vaba, aastamaksud on aga viimasel ajal tõusnud ning erinevad paik-konniti. Näiteks Hamburgi linna-raamatukogud küsivad aastas 70 Saksa marka. Teadusraamatukogude kasutamine on aga tasuta.

Hoolimata suunatu li pidurda-vast mõjust asutati 1922 Saksa Rahvaraamatukoguhoidjate Ühing, kus töötasid koos mõlemad suu-nad. 1933–1945 mõjutas raamatu-kogude arengut natsionaalsotsia-listlik diktatuur. Seotuse tõttu natsionaalsotsialismiga on raske erialaseid saavutusi objektiivselt hinnata. Esimesed sõjajärgsed aastad möödusid kogude ülekont-rollimise, kataloogimise ja uue kontseptsiooni otsimise tähe all. Suur osa raamatukogudest oli hävitatud, kogud kaduma läinud ja valveta. Esimene sõjajärgne statistika näitas, et praeguse Sak-samaa Liitvabariigi territooriumil ei olnud 77 protsendil valdadest oma raamatukogu. Pärast stabiilse raha-ühiku kehtestamist ning majan-dustõusu algas Lääne-Saksamaal rahvaraamatukogude areng, mis suutis juba kahekümne aasta jook-sul sajandialguse seisu ületada.

Järgides ameerika *public library* eeskujuga, toimus kuni 80-ndate aastateni Saksamaa Liitvabariigis rahvaraamatukogude pidev areng. Dokumendi "Raamatukoguplaan '73" vastuvõtmisega pääses mõjule uus raamatukogunduse maailma-pilt, mis seob omavahel rahva- ja teadusraamatukogud ning või-maldab nende vahelist partnerlust. Uues **Saksa Raamatukogude Ühingus** (*Deutscher Bibliotheks-verband* – DBV), mis alates 1973. aastast ühendab mõlemaid haru-sid, sai nii mõnelegi selgeks, et ühtsus tugevdab.

"Raamatukoguplaan '73" ning hinnangud, soovitusel ja juht-nöörid määravad vaid näiliselt raamatukogude kindla koha ühis-konnas. Rahvaraamatukogude tee-nuste tagamine ei tohiks olla koha-likele omavalitsustele vabatahtlik. Tegelikuses olid ja on ka praegu asjad teisiti, vastavad seadused puuduvad ning üksikute kom-muunide rahalised võimalused seavad sageli piire.

Saksa Rahvusraamatukogu Frankfurdis Maini ääres.

1970-ndatel ja 80-ndatel aastatel eraldati linnade ja valdade raamatukogudele palju raha komplek-teerimiseks, aga ka uute raamatu-koguhoonete ehitamiseks. Suurenesid RVL-i kasutusvõimalused. Liidumaade suurimate teadusraamatukogude juurde rajati koond-katalooge. Trükimeedia kõrval suurenes heliplaatide, kassetide, slaidiseeriade, piltide, mängude ja videote, CD-de ja CD-ROM-ide osatähtsus. Elektroonilise andme-töötuse algus 80-ndatel aastatel aitas kaasa mitte ainult juhtimise ratsionaliseerimisele ja lugejateeninduse parandamisele, vaid või-maldas saada ka olulisi statistilisi andmeid teavikute kasutamise kohta, lihtsustas kogude komplek-teerimist ning avardas nende ava-mise võimalusi.

Lisaks lugejate nõustamisele kirjanduse leidmisel ja valikul tõusis esiplaanile teatmeteeningus, esialgu kohapeal olemasolevate kogude alusel, hiljem ka kontaktis teiste institutsioonidega. Võimalikuks sai otsing elektroonilistes koondkataloogides. Viimaste juurde pääsevad vaid vähesed rahvaraamatukogud, seda just rahaliste vahendite nappuse tõttu. Tänapäeval on rahvaraamatu-kogude töö oluline osa näitused, kohtumised kirjanikega jm. ürituste vormid raamatukogus ja väljaspool raamatukogu. See töö on suunatud

erinevatele sihtgruppidele, muu-dab raamatukogud kommunikatsio-nikeskusteks ning on üldsus-suhete ning üldise kirjandusega varustamise tähtis osa.

Rahvaraamatukogud on linnade ja valdade ülalpidamisel. Erandina on Hamburgi rahvaraamatukogud eraõigusliku sihtasutuse staatuses, kuid neid finantseerib siiski Ham-burgi linnriik. Gütersloh's asutati 1979 linna ja Bertelsmanni kirjas-tuse vahelise lepingu alusel Güters-loh' linnaraamatukogu osahing.

Nii nagu igal vallal on õigus asutada raamatukogu või sellest loobuda, nii otsustab ka vald, kui palju raamatukogu raha saab. Sel-lest tulenevad ka suured erinevused valdade vahel. Üldiselt võib täheldada suurt ebavõrdsust linna- ja maapiirkondade vahel, mida vaid osaliselt kompenseerib raamatu-kogude koostöö ja võimalus kasu-tada naaberlinnade ja -valdade raamatukogusid. Saksamaal finant-seeritakse kohalike omavalitsuste kultuurieelarvest ka palju muid kultuuriasutusi, näiteks muusika-koole, rahvaülikoole ja teatreid.

Lisaks kommuunide finantseeri-tavatele rahvaraamatukogudele on Saksamaal pärast Teist maailma-sõda arenenud nii evangeelse luterliku kui ka katoliku kiriku koguduste juures tegutsevad raamatukogud, osalt ka liidumaade ja valdade rahalisel toetusel. Paljudes

väiksemates kohtades, kus rahvaraamatukogu ei ole, täidavad nad lisaks oma spetsiifilistele ülesannetele ka rahvaraamatukogu rolli.

Ka praegu tegutsevad veel mõned arhiivi- ja kasutuskogu funktsiooniga teaduslikud linnaraamatukogud. Sageli on neil väärtuslikud vanad kogud, nad tegutsevad iseseisvana rahvaraamatukogu kõrval ja on linna ülalpidamisel. Rahvaraamatukogud on arenenud integratsiooni suunas teaduslike linnaraamatukogudega. Esimene moodsa *public library* saksa mudel – Ameerika Mälestusraamatukogu Berliinis, haaras endasse ka ühe teadusliku linnaraamatukogu.

Rahvaraamatukogude eriliik on laste- ja noorteraamatukogud, millele hakati tähelepanu pöörama alles pärast Teist maailmasõda. Praegu on töö laste ja noortega rahvaraamatukogude olulisemaid lõike. Lapsed ja noored moodustavad mõne raamatukogu teeninduspiirkonnas kuni 80% lugejaskonnast. Mainimist väärib 1948 asutatud Rahvusvaheline Noorteraamatukogu (*Internationale Jugendbibliothek*) Münchenis, maailmas ainulaadne õppe- ja infokeskus 400 000 köitelise koguga, mis kogub laste ja noorsooraamatuid kõikides maailma keeltes. Vanem saksa lastekirjandus on seal esindatud 50 000 köitega.

Rahvaraamatukogude hulka kuuluvad veel kooliraamatukogud ja mediateegid, avalikud muusikaraamatukogud, artoteegid, haiglate ja karistusasutuste raamatukogud ning pimedate raamatukogud. Kooliraamatukogud on sageli seotud rahvaraamatukogudega.

Raamatukogudest endises Saksa DV-s

Nõukogude okupatsioonitsoon Saksamaal muutis täielikult poliitilisi, majanduslikke ja kultuurisuhteid. 1952. aastal asendati ajalooliselt kujunenud liidumaad 14 rajooniga. Määrus raamatukogude ülesannetest arenenud sotsialistliku ühiskonna kujunemisel SDV-s (31.05.1968) fikseeris

teadus-, üld- ja erialaraamatukogude ning riiklike üldhariduslike raamatukogude ülesanded ja funktsioonid.

Saksa Riigiraamatukogu (*Deutsche Staatsbibliothek*) Ida-Berliinis sai riigi keskseks raamatukoguks, seda ka raamatukogudevahelise laenutuse ja koondkataloogide alal. Universaalse komplekteerimistemaatikaga raamatukoguna oli tal õigus sundeksemparile. *Deutsche Bücherei* Leipzgis sai rahvusraamatukoguks ning juhtiks ja koordineerijaks bibliograafiatöö alal. Ajalooliselt kujunenud ülikooliraamatukogud jäid alles. Loodi uusi kõrgkoole, rajoonides muudeti endised liidumaade raamatukogud või linnaraamatukogud avalikeks teaduslikeks universaalraamatukogudeks. Need raamatukogud olid sotsialistliku kirjandus- ja raamatukogupropaganda keskused ning said kõikvõimalikku toetust valdade, linnade ja rajoonide nõukogudelt. 1968. aasta määruse järgi oli riigil kohustus raamatukogusid üleval pidada. Saksa Raamatukoguühing (*Der Deutsche Bibliotheksverband*) oli ühtlasi ka kutseühing ning reguleeris ja korraldas kogu raamatukogundust.

Pärast taasühinemist võtsid idapõlsed raamatukogud omaks Saksamaa Liitvabariigi raamatukogusüsteemi. Kõike ühendav organisatsioon on praegu Saksa Raamatukoguühingute Liit (*Bundesvereinigung Deutscher Bibliotheksverbände* – BDB). Selle alla kuulub Saksa Raamatukogude Ühing (*Deutscher Bibliotheksverband* – DBV) oma liidumaade ühingute ja sektiioonidega ning mitmesugused kutseliidud.

Saksamaa taasühinemine tõi ida ja lääne raamatukogudele suuri finantsprobleeme. Idas vajasid raamatukoguhooned remonti, kogud uuendamist, rakendada tuli elektroonilist andmetöötlust. Paljud raamatukogud, eriti väiksemates valdades, tuli rahapuudusel sulgeda. Lagunes kogu territooriumi katnud raamatukoguvõrk. Kuna läänepoolsed kommunid pidid eraldama raha endisesse

Saksa DV-sse, tekkisid 1990-ndatel aastatel probleemid ka vanade liidumaade raamatukogude finantseerimisel. Iga päevaga suureneb raamatute kõrval üha rohkem uute mediate ja tehnikate (multimeediatöökohad, sh. internetitöökohad) tähtsus kohalike raamatukogude töös. Rahapuuduse tõttu kommunides ei ole rahvaraamatukogudel võimalik suurtes raamatukoguvõrkudes infot otsida. Seetõttu tunnevad saksa raamatukogud vajadust toetusprogrammide järele. Vaid tihedas koostöös teadusraamatukogudega on rahvaraamatukogudel võimalik püsima jääda.

Nii liidumaade kui kohalikud poliitikutud on viimasel ajal mõistnud, et toimiv infrastruktuur suurendab linna või piirkonna atraktiivsust ka kõrgtehnoloogiliste ettevõtete ja nende oskustööliste silmis. Kultuuri tähtsusest on hakatud rohkem aru saama ning sellel on osaliselt ka raamatukogudele soodne mõju. Oma kultuurialase tegevusega on raamatukoguhoidjad viimasel aastakümnel seda tendentsi toetanud ning endi huvides kasutanud. Just rahvaraamatukogud pakuvad üha rohkem üritusi, näitusi ja tegevusvõimalusi mitmesugustele gruppidele. Suund pakkuda teenuseid kindlatele sihtgruppidele levib rohkem raamatukoguhoidjate hulgas, kes näevad oma rolli kultuurimänedžerina, vaatlevad lugejaskonda diferentseeritult ning kasutavad teadlikult turunduse põhimõtteid.

Saksa keelest Virve Seiler

EESTI RAHVA-, ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1998. AASTAL

	Rk-de arv	Teenidus punktide arv	RAAMATUKOGU TÖÖTAJAD											
			Raamatukoguhoidjaid											
			Kokku ametis 31. 12.	Ametis 31. 12.	% töötajatest	Hariduse järgi								
						Ülikooliharidus			Rakenduskõrgharidus			Keskharidus		
			Kokku	R-kogundus-haridus		Kokku	R-kogundus-haridus		Kokku	R-kogundus-haridus				
Kokku	% rk hoidjatest	Kokku		% rk. hoidjatest	Kokku		% rk. hoidjatest							
Rahvaraamatukogud														
1. Tallinn	26	28	171	127	74,3	80	64	50,4	4	4	3,1	33	21	16,5
2. Kohtla-Järve	11	17	76	51	67,1	16	11	21,6	2	1	2,0	32	20	39,2
3. Narva	4	4	72	50	69,4	25	22	44,0	0	0	0,0	25	21	42,0
4. Pärnu	6	9	51	40	78,4	23	14	35,0	3	3	7,5	14	9	22,5
5. Sillamäe	2	3	22	16	72,7	12	6	37,5	0	0	0,0	4	4	25,0
6. Tartu	5	20	134	105	78,4	62	32	30,5	6	6	5,7	37	19	18,1
7. Harjumaa	63	69	145	103	71,0	44	29	28,2	0	0	0,0	57	29	28,2
8. Hiiumaa	10	10	24	21	87,5	6	3	14,3	0	0	0,0	14	8	38,1
9. Ida-Virumaa	36	39	74	58	78,4	15	12	20,7	2	2	3,4	41	19	32,8
10. Jõgevamaa	31	35	63	55	87,3	18	10	18,2	6	6	10,9	31	20	36,4
11. Järvamaa	36	42	68	59	86,8	23	17	28,8	0	0	0,0	36	18	30,5
12. Läänemaa	24	30	58	43	74,1	17	9	20,9	0	0	0,0	25	8	18,6
13. Lääne-Virumaa	42	54	93	77	82,8	22	17	22,1	0	0	0,0	55	36	46,8
14. Põlvamaa	34	40	60	51	85,0	9	3	5,9	2	2	3,9	38	20	39,2
15. Pärnumaa	44	56	68	59	86,8	16	16	27,1	0	0	0,0	43	20	33,9
16. Raplamaa	35	39	68	60	88,2	18	13	21,7	1	1	1,7	40	22	36,7
17. Saaremaa	31	40	57	51	89,5	12	9	17,6	0	0	0,0	38	21	41,2
18. Tartumaa	50	61	74	60	81,1	20	14	23,3	1	0	0,0	39	24	40,0
19. Valgamaa	27	30	55	45	81,8	6	3	6,7	2	2	4,4	37	17	37,8
20. Viljandimaa	43	56	92	74	80,4	19	14	18,9	12	11	14,9	43	28	37,8
21. Võrumaa	39	56	77	66	85,7	17	11	16,7	3	3	4,5	46	20	30,3
Rahvaraamatukogud kokku	599	738	1602	1271		480	329		44	41		728	404	
Rahvaraamatukogude keskmine		1,2	2,7	2,1	79,3	0,8	0,5	25,9	0,1	0,1	3,2	1,2	0,7	31,8
Eriala- ja teadusraamatukogud														
Rahvusraamatukogu	1	2	525	469	89,3	388	174	37,1	3	3	0,6	78	19	4,1
* Universaalraamatukogud	2	2	189	152	80,4	125	66	43,4	6	2	1,3	21	0	0,0
** Ülikooliraamatukogud	6	21	523	432	82,6	303	113	26,2	11	11	2,5	118	11	2,5
Muud kõrgkooli-raamatukogud	13	16	38	38	100,0	28	23	60,5	2	1	2,6	8	6	15,8
*** Teaduslikud eriala-raamatukogud	4	4	66	44	66,7	35	26	59,1	1	0	0,0	7	2	4,5
Muud eriala-raamatukogud	77	81	131	107	81,7	73	31	29,0	2	1	0,9	25	8	7,5
Eriala- ja teadusraamatukogud kokku	103	126	1472	1242		952	433		25	18		257	46	
Eriala- ja teadusraamatukogude keskmine		1,2	14,3	12,1	84,4	9,2	4,2	34,9	0,2	0,2	1,4	2,5	0,4	3,7
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-d kokku	702	864	3074	2513		1432	762		69	59		985	450	
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-de keskmine		1,2	4,4	3,6	81,8	2,0	1,1	30,3	0,1	0,1	2,3	1,4	0,6	17,9

* - EAR, KMAR

** - TÜR, TTÜR, TPÜR, EPÜR, EMAR, EKAR

*** - Eesti Meditsiiniraamatukogu, Eesti Patendiraamatukogu, Eesti Standardiraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus

EESTI RAHVA-, ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1998. AASTAL

	TULUD JA KULUD (tuhandetes kroonides)														
	Tulud					Kulud									
	Kokku	Riigilt	Oma- valit- suselt	Muu- dest allikatest	Kokku	Jooksvad kulud								Investeeringud põhivarasse	
						Kokku	Tööjõu- kulud		Komplekteerimiskulud				Kokku	Kokku	Ehitused, kap. remont
Kokku							% jooks- kulu- dest	Kokku	% jooks- kulu- dest	Ajakirjanduse tellim.		Kokku			Kokku
Rahvaraamatukogud															
1. Tallinn	25507,0	4221,0	21086,0	200,0	25507,0	18845,0	8361,0	44,4	5160,0	27,4	1086,0	21,0	6662,0	6392,0	95,9
2. Kohtla-Järve	6009,0	1047,0	4919,2	42,8	6009,0	4547,3	2435,7	53,6	1742,8	38,3	451,2	25,9	1461,7	1133,0	77,5
3. Narva	5595,4	1340,4	4164,3	90,7	5595,4	5429,9	2621,7	48,3	1791,3	33,0	433,9	24,2	165,5	0,0	0,0
4. Pärnu	4887,0	1093,0	3794,0	0,0	4887,0	4359,0	2071,0	47,5	1371,0	31,5	214,0	15,6	528,0	528,0	100,0
5. Sillamäe	1537,0	394,1	1135,9	7,0	1537,0	1537,0	582,5	37,9	552,8	36,0	144,5	26,1	0,0	0,0	0,0
6. Tartu	11070,7	1579,5	9156,0	335,2	11070,7	10079,7	5732,8	56,9	2535,9	25,2	574,4	22,7	991,0	900,0	90,8
7. Harjumaa	13856,3	2973,7	10511,7	370,9	13856,3	12502,3	4903,3	39,2	4109,1	32,9	695,9	16,9	1354,0	1348,7	99,6
8. Hiiumaa	2113,0	308,0	1761,0	44,0	2099,0	2069,0	960,0	46,4	762,0	36,8	149,0	19,6	30,0	30,0	100,0
9. Ida-Virumaa	7658,9	2390,1	5014,4	254,4	7475,9	6033,3	2693,9	44,7	2111,0	35,0	679,8	32,2	1442,6	945,0	65,5
10. Jõgevamaa	5557,5	1413,5	4022,3	121,7	5557,5	5256,5	2451,3	46,6	1865,0	35,5	335,5	18,0	301,0	301,0	100,0
11. Järvamaa	5663,8	1252,7	4246,1	165,0	5663,8	5175,3	2486,5	48,0	1856,1	35,9	410,6	22,1	488,5	417,9	85,5
12. Läänemaa	5121,1	1276,0	3687,2	157,9	5121,1	4768,8	1662,1	34,9	1397,7	29,3	318,7	22,8	352,3	352,3	100,0
13. Lääne-Virumaa	15646,3	6050,1	9367,4	228,8	15646,8	8831,1	3724,6	42,2	3053,3	34,6	624,0	20,4	6815,7	5239,0	76,9
14. Põlvamaa	9797,5	2608,8	6811,6	377,1	9797,5	6226,4	2362,0	37,9	2070,2	33,2	499,5	24,1	3571,1	3571,1	100,0
15. Pärnumaa	5787,0	950,0	4799,0	38,0	5787,0	5360,0	2449,0	45,7	2081,0	38,8	422,0	20,3	427,0	212,0	49,6
16. Raplamaa	5910,5	1519,0	4158,5	233,0	5910,5	5635,5	2535,0	45,0	1905,5	33,8	406,0	21,3	275,0	275,0	100,0
17. Saaremaa	6972,6	2741,6	3906,7	324,3	6972,6	5250,8	2182,6	41,6	2108,4	40,2	399,3	18,9	1721,8	1347,9	78,3
18. Tartumaa	5969,7	1476,5	4385,2	108,0	5969,7	5596,6	2795,3	49,9	2010,8	35,9	590,1	29,3	373,1	96,9	26,0
19. Valgamaa	4899,9	1176,7	3477,2	246,0	4899,9	4769,5	1995,7	41,8	1686,0	35,3	355,4	21,1	130,4	130,4	100,0
20. Viljandimaa	10218,3	1738,1	7523,0	957,2	9731,7	8337,3	3786,2	45,4	2556,1	30,7	467,8	18,3	1394,4	1157,6	83,0
21. Võrumaa	7459,1	1539,3	5561,2	358,6	7398,0	6877,5	3130,2	45,5	2178,4	31,7	525,8	24,1	520,5	366,4	70,4
Rahvaraamatu- kogud kokku	167237,6	39089,1	123487,9	4660,6	166493,4	137487,8	61922,4		44904,4		9783,4		29005,6	24744,2	
Rahvaraamatu- kogude keskmine	279,2	65,3	206,2	7,8	278,0	229,5	103,4	45,0	75,0	32,7	16,3	21,8	48,4	41,3	85,3
Eriala- ja teadusraamatukogud															
Rahvusrk.	55238,5	50940,0	0,0	4298,5	55238,5	53638,9	29088,2	54,2	6050,6	11,3	2005,6	33,1	1599,6	0,0	0,0
* Universaalrk-d	28869,0	28037,0	0,0	832,0	28864,0	27530,0	9734,0	35,4	11016,0	40,0	5945,0	54,0	1334,0	925,0	69,3
** Ülikoolirk-d	40188,0	37886,0	0,0	2302,0	40164,0	35676,0	18358,0	51,5	14174,0	39,7	8410,7	59,3	4488,0	3000,0	66,8
Muud kõrg- koolirk-d	4662,0	2552,9	8,4	2100,7	4577,9	4194,0	1517,4	36,2	2298,8	54,8	339,5	14,8	383,9	29,0	7,6
***Teaduslikud erialark-d	7902,8	7498,2	0,0	404,6	7896,3	7461,3	3489,0	46,8	2076,7	27,8	863,5	41,6	435,0	0,0	0,0
Muud erialark-d	8384,5	6689,8	471,9	1222,8	8447,3	7863,6	4192,1	53,3	2194,6	27,9	1041,5	47,5	583,7	197,0	33,8
Eriala- ja teadus- rk-d kokku	145244,8	133603,9	480,3	11160,6	145188,0	136363,8	66378,7		37810,7		18605,8		8824,2	4151,0	
Eriala- ja teadus- rk-de keskmine	1410,1	1297,1	4,7	108,4	1409,6	1323,9	644,5	48,7	367,1	27,7	180,6	49,2	85,7	40,3	47,0
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-d kokku	312482,4	172693,0	123968,2	15821,2	311681,4	273851,6	128301,1		82715,1		28389,2		37829,8	28895,2	
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-de keskmine	445,1	246,0	176,6	22,5	444,0	390,1	182,8	46,9	117,8	30,2	40,4	34,3	53,9	41,2	76,4

RAAMATU- KOGUNDUSE UUDISKIRJANDUS

1999/ 5

Koostanud ENE SAHKAI

RAAMATUKOGUNDUSE ÜLDKÜSIMUSED

513. **Apostle, R., Raymond, B.** Librarianship and the information paradigm. - Lanham, 1997. - XIII, 162 p. RR.

514. **Empfehlungen** zur Förderung der Bibliotheken in den neuen Bundesländern. - Berlin, 1991. - 142 S. - (Dbi-Materialien ; 106). RR.

515. **Informationen** zu den regionalen und überregionalen Verbundsystemen in Deutschland. - 5., überarb. und aktualisierte Aufl. - Berlin, 1996. - 128 S. RR.

516. **Kekki, K.** Kirjastosäännöstö. - Helsinki, 1999. - 447 s. RR.

517. **Library Trends**. Vol. 47, no. 3. Folkloristic approaches in library and information science. - Champaign, (Ill), 1999. - p. 341-604. RR.

518. **Nordiskt** Forum för forskningsbibliotekschefer : biblioteket...ett förnuftigt företag! : NORDINFO konferens 19-20 oktober, 1998, Helsingør, Danmark. - Helsingfors, 1999. - 65, [15] p. - (NORDINFO-publikation ; 43). TTÜ.

*

519. **Baldwin, C.** Electronic journal publishing : meeting user needs // IFLA J. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 214-217. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

520. **Byrne, A.** Freedom of access to information and freedom of expression in a pluralistic world // IFLA J. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 223-231. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

521. **Carle, D. O., Anthes, S. H.** Gender images in library publications : is a picture worth a thousand words? // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 2, p. 105-113. RR, TTÜ.

522. **Dämpfert, E., Rösner, H.** Aktuelle Entwicklungen der Urheberrechts-Gesetzgebung : Abstimmungsgespräch bibliothekarischer Gremien // Bibliotheksdienst. Jg. 33 (1999) H. 6, S. 1000-1006. RR, TTÜ.

523. **Ewert, G., Umstätter, W.** Die Definition der Bibliothek : der Mangel an Wissen über das unzulängliche Wissen ist bekanntlich auch ein Nichtwissen // Bibliotheksdienst. Jg. 33 (1999) H. 6, S. 957-971. RR, TTÜ.

524. **Fast, B.** Books in the digital world // Library Collections, Acquisitions, & Technical Services. Vol. 23 (1999) no. 2, p. 163-167. EAR, RR, TÜ.

525. **Kuronen, T., Pekkarinen, P.** Ranganathan revisited : a review article // J. of Librarianship and Inform. Sci. Vol. 31 (1999) no. 1, 45-48. RR, TTÜ.

526. **Naumann, M.** Die politische Aufgabe für den Wissenstransfer in Europa : Rede anlässlich der Europäischen Konferenz "Jenseits der alten Grenzen - Europas Bibliotheken auf neuen Wegen" am 24. März 1999 // Z. für Bibl.-wes. und Bibliogr. Jg. 46 (1999) H. 3, S. 207-213. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

527. **Perälä, K.** Kunnallinen kirjastotoiminta ja kansalliskirjasto // Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti. Vsk. 41 (1999) nro 4, s. 8-10. EAR, RR, TÜ.

528. **Rader, H. B.** Faculty-librarian collaboration in building the curriculum for the millennium : the US experience // IFLA J. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 209-213. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

529. **Walravens, H.** Zum Spektrum der Zusammenarbeit mit Bibliotheken in Mittel- und Osteuropa // Bibliotheksdienst. Jg. 33 (1999) H. 6, S. 934-939. RR, TTÜ.

TEATMEKIRJANDUS

530. **Zeitungswörterbuch** : Sachwörterbuch für den bibliothekarischen Umgang mit Zeitungen. - Berlin, 1994. - 334 S. RR.

RAAMATU JA RAAMATUKOGUNDUSE AJALUGU

531. **Dubjeva, L.** Traditsiooniliste infootsisüsteemide kujunemine Tartu Ülikooli Raamatukogus 19. saj. - 20. saj. algul. - Tartu, 1999. - 147 lk. - Magistritöö. TÜ.

*

532. **Dane, J. A.** A ghostly twin Terence (Venice, 21 July 1475; IGI 9422, 9423) // The Library. Vol. 21 (1999) no. 2, p. 99-107. RR, TÜ.

533. **Kiessling, N. K.** Anthony Wood, Thomas Gore and the use of manuscript material // The Library. Vol. 21 (1999) no. 2, p. 108-123. RR, TÜ.

534. **Lipp, W.** Provenienzerfassung an der Staatlichen Bibliothek Amberg : Barocke Klosterbibliotheken gewinnen Konturen // Bibliotheksforum Bayern. Jg. 27 (1999) H. 2, S. 111-122. RR.

535. **Purcell, M.** "Useful weapons for the defence of that cause" : Richard Allestree, John Fell and the foundation of the Allestree Library // The Library. Vol. 21 (1999) no. 2, p. 124-147. RR, TÜ.

TEADUSTÖÖ

536. **Crafword, G. A.** The research literature of academic librarianship : a comparison of *College & Research Libraries and Journal of Academic Librarianship* // Coll. and Res. Libr. Vol. 60 (1999) no. 3, p. 224-230. TTÜ.

RAAMATUKOGUTÜÜBID

537. **Actes** des Rencontres nationales sur la lecture en prison, Paris - FIAP Jean Monet 27-28 novembre 1995. - Paris, 1997. - 111 p. RR.

538. Les **Bibliothèques** nationales de la francophonie : répertoire des Bibliothèques nationales des États et gouvernements membres des sommets francophones. - 2e éd. - Montréal, 1997. - 210 p. RR.

539. **Burius, A.** Kungl. biblioteket : byggnaden and samlingarna. - Stockholm, 1998. - 167 p. RR.

540. **Literaturveranstaltungen** für Kinder und Jugendliche : Beispiele aus Bibliotheken der neuen Bundesländer. - Berlin, 1994. - 189 S. - (Arbeitshilfen / Deutsches Bibliotheksinstitut). RR.

*

541. **Carr, R.** The Bodleian Library : maintaining excellence into the new millennium // Alexandria. Vol. 11 (1999) no. 2, p. 123-134. RR.

542. **Flake, D.** Donna's report of the EAHIL'99 workshop, Tartu, Estonia // Newsletter to European Health Librarians. (1999) no. 48, p. 14-16. TÜ.

543. **Koskiala, S.** Varastointistrategiat ratkaisemaan kokoelmaongelmia : Varastokirjaston 10-vuotisjuhla-konferenssi // *Signum*. Vsk. 32 (1999) nro 5, s. 88-90. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

544. **Leskien, H.** Regionalbibliotheken auf dem Weg zur Spezialisierung // *Z. für Bibl-wes. und Bibliogr.* Jg. 46 (1999) H. 4, S. 297-309. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

545. **Putjender, S.** "Libraries - Creativity - Liberty" - die Library of Congress kurz vor ihrem 200. Geburtstag : Eindrücke aus einem Praktikum // *Bibliotheksdienst*. Jg. 33 (1999) H. 6, S. 940-957. RR, TTÜ.

546. **Salmi, L.** The Tartu workshop was a success // *Newsletter to European Health Librarians*. (1999) no. 48, p. 9-12. TÜ.

547. **Syré, L.** Die deutschen Regional- und Landesbibliotheken : Geschichte und Funktion // *Bibliotheksforum Bayern*. Jg. 27 (1999) H. 2, S. 99-110. RR.

548. **Wilhelmus, D. W.** A new emphasis for correctional facilities' libraries // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 25 (1999) no. 2, p. 114-120. RR, TTÜ.

RAAMATUKOGUHOIDJA. HARIDUS JA TÄIENDUSKOOLITUS

549. **Jones, C., Coulding, A.** Is the female of the species less ambitious than the male? : the career attitudes of students in departments of information and library studies // *J. of Librarianship and Inform. Sci.* Vol. 31 (1999) no. 1, p. 7-19. RR, TTÜ.

550. **Black, L., Forro, D.** Humor in the academic library : you must be joking! or, how many academic librarians does it take to change a lightbulb? // *Coll. and Res. Libr.* Vol. 60 (1999) no. 2, p. 165-172. TTÜ.

551. **Iivonen, M.** Luottamus työyhteisössä // *Kirjasto-lehti*. Vsk. 92 (1999) nro 9, s. 12-13. EAR, ERÜ, RR, TTÜ, TÜ.

552. **Mäkinen, R.** Aito verkostoituminen tarpeen : yleiset kirjastot OPM:n tietostrategiassa ja täydennyskoulutustarpeet // *Kirjasto-lehti*. Vsk. 92 (1999) nro 7/8, 10-11. EAR, ERÜ, RR, TTÜ, TÜ.

RAAMATUKOGU TÖÖKORRALDUS

553. **Resource** management in academic libraries. - London, 1997. - 237 p. RR, TTÜ.

554. **Фенелонов, Е. А.** Управление общедоступными библиотеками в современной России : пособие в помощь самообразования библиотечных работников. — Москва, 1997. — 175 с. RR.

555. **Alemna, A. A.** Library evaluation : some options for academic libraries // *ASLIB Proc.* Vol. 51 (1999) no. 7, p. 243-246. TTÜ.

556. **Hentilä, S.** Mitä johtokunta oikein johtaa? // *Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti*. Vsk. 41 (1999) nro 4, s. 3-4. EAR, RR, TÜ.

557. **Improving** library relations with the faculty and university administrators : the role of the faculty outreach librarian // *Coll. and Res. Libr.* Vol. 60 (1999) no. 2, p. 121-130. TTÜ.

558. **Verho, S.** Tuottaako arviointi laatua vai mappeja? // *Kirjasto-lehti*. Vsk. 92 (1999) nro 9, s. 14-15. EAR, ERÜ, RR, TTÜ, TÜ.

STANDARDISEERIMINE

559. **Hoel, I. A. L.** Standards for permanent paper // *IFLA J.* Vol. 25 (1999) no. 4, p. 218-222. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

KOMPLEKTEERIMINE

560. **Crotts, J.** Subject usage and funding of library monographs // *Coll. and Res. Libr.* Vol. 60 (1999) no. 3, p. 261-273. TTÜ.

561. **Dupont, H.** Legal deposit in Denmark : the new law and electronic products // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 244-251. RR, TÜ.

562. **Fleet, C.** Ordnance survey digital data in UK legal deposit libraries // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 235-243. RR, TÜ.

563. **Göttger, S.** Elektronische Zeitschriften : wie kommen die Volltexte in die Bibliothek? // *Bibliotheksdienst*. Jg. 33 (1999) H. 6, S. 972-979. RR, TTÜ.

KIRJELDAMINE

564. **Wiechmann, B.** Individualisierungstest in Der Deutschen Bibliothek // *Z. für Bibl-wes. und Bibliogr.* Jg. 46 (1999) H. 3, S. 227-242. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

KATALOOGID

565. **Controler** la qualite et la coherence d'un catalogue. - Villeurbanne, 1996. - 171 p. - (Collection la boite a outils ; 4). RR.

*

566. **Hickey, T. B., Childress, E., Watson, B. C.** The genesis and development of CORC as an OCLC Office of Research project // *OCLC Newsletter*. (1999) no. 239, p. 28-31. RR.

567. **Poplawska, L.** A short introduction concerning the implementation of the Horizon system at the Nicholas Copernicus University Library in Toruń // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 255-260. RR, TÜ.

KOGUD

568. **The Serials Librarian**. Vol. 36, no. 1/2. Head in the clouds, feet on the ground : serials vision and common sense, part I : proceedings of the North American Serials Interest Group, inc. 13th Annual Conference June 18-21, 1998 University of Colorado Boulder, Colorado. - New York, 1999. - 319 p. RR.

569. **The Serials Librarian**. Vol. 36, no. 3/4. Head in the clouds, feet on the ground : serials vision and common sense, part II : proceedings of the North American Serials Interest Group, inc. 13th Annual Conference June 18-21, 1998 University of Colorado Boulder, Colorado. - New York, 1999. - p. 321-568. RR.

*

570. **Altmann, K. G., Gorman, G. E.** Anatomy of a serials collection and its usage: case study of an Australian academic library // *Library Collections, Acquisitions, & Technical Services*. Vol. 23 (1999) no. 2, p. 149-161. EAR, RR, TÜ.

571. **Björnhielm, G.** Digital cartography in the Royal Library - the National Library of Sweden // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, 162-166. RR, TÜ.

572. **Guidelines** for media resources in academic libraries : prepared by the ACRL Media Resources Committee // *Coll. and Res. Libr. News*. Vol. 60 (1999) no. 4, p. 294-302. TTÜ.

573. **Steenbakkens, J.** Developing the Netherlands Depository of Electronic Publications // *Alexandria*. Vol. 11 (1999) no. 2, p. 93-105. RR.

574. **Taegert, W.** Stammbücher und Poesiealben aus fünf Jahrhunderten in der Staatsbibliothek Bamberg : Genese und Ausbau einer Spezialsammlung // *Bibliotheksforum Bayern*. Jg. 27 (1999) H. 2, S. 180-201. RR.

575. **Walters, W.** Building and maintaining a numeric data collections // *J. of Documentation*. Vol. 55 (1999) no. 3, p. 271-287. TTÜ.

576. **Youngen, G.** Using current awareness search results to measure a journal collection's relevancy // *Library Collections, Acquisitions & Technical Services*. Vol. 23 (1999) no. 2, p. 141-148. EAR, RR, TÛ.

KOGUDE HOID

577. **Bericht** über Ursachen, Ausmaß, Wirkungen und Folgen des Papierzeffalls im Bibliotheks-, Archiv- und Verwaltungsbereich sowie Gegenmaßnahmen und Empfehlungen vom: 15. Juni 1992. - Berlin, 1992. - 44 S. RR.

578. **Grundsätze** bei der Konservierung von bibliothekarischem Sammelgut. - Berlin, 1992. - 15 S. - (Arbeitshilfen / Deutsches Bibliotheksinstitut). RR.

*

579. **Alvarez, A.** Microfilming at the National Library of Venezuela as an element for documentary preservation policy // *International Preservation News*. (1999) no. 18, p. 16-18. RR.

580. **Couture, R.** Challenges in mass deacidification // *National Libr. News*. Vol. 31 (1999) no. 7/8, p. 8-10. RR.

581. **Feeney, M.** Towards a national strategy for archiving digital materials // *Alexandria*. Vol. 11 (1999) no. 2, p. 107-122. RR.

582. **Gould, S.** Directory of digitised collections : IFLA PAC/UAP project to compile a comprehensive listing of digitised documents held by libraries worldwide // *International Preservation News*. (1999) no. 18, p. 25. RR.

583. **Jian, L.** Description of microfilming efforts of public libraries in China : China National Microfilming Center for Library Resources // *International Preservation News*. (1999) no. 18, p. 19-21. RR.

584. **Nesfântu, M. L.** Preservation - a challenge for the National Library of Romania // *International Preservation News*. (1999) no. 18, p. 22-24. RR.

585. **Schaffner, B. L., Braid, B. J.** Into the dustbin of history? : the evaluation and preservation of Slavic materials // *Coll. and Res. Libr.* Vol. 60 (1999) no. 2, p. 144-151. TTÜ.

586. **Tohver, M.** Préservation et les possibilités d'usage les techniques modernes dans les principales bibliothèques d'Estonie // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 252-254. RR, TÛ.

587. **Webb, C.** Preservation of electronic information : what we should be thinking about now // *International Preservation News*. (1999) no. 18, p. 8-13. RR.

LUGEJATEENINDUS

588. **Interlending** and document supply : resource sharing possibilities and barriers : proceedings of the 5th Interlending and Document Supply International Conference, held in Aarhus, Denmark, 24-28 August 1997. - Wetherby, 1998. - 219 p. RR.

589. **Unwin, L., Stephens, K., Bolton, N.** The role of the library in distance learning : a study of postgraduate students, course providers and librarians in the UK. - London [etc.], 1998. - 256 p. - (British Library research). RR.

*

590. **Anderson, R.** The debate over service fees : what was the question again? // *Library Collections, Acquisitions & Technical Services*. Vol. 23 (1999) no. 2, p. 183-190. RR, TÛ.

591. **Beagle, D.** Conceptualizing an Information Commons // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 25 (1999) no. 2, p. 82-89. RR, TTÜ.

592. **Ekhholm, K., Alhainen, T.** Verkkopalvelut ja kansallisen yhteistyön haasteet // *Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti*. Vsk. 41 (1999) nro 4, s. 5-7. EAR, RR, TÛ.

593. **Prabha, C.** Methods grow for facilitating user-initiated ILL // *OCLC Newsletter*. (1999) no. 240, 28-29. RR, TÛ.

BIBLIOGRAAFIA- JA INFOTÖÖ

594. **Parliamentary** libraries and research services in Central and Eastern Europe : building more effective legislatures. - München, 1998. - 238 p. - (IFLA publications ; 87). RR.

*

595. **Babik, W.** Knowledge representation in map collections for information retrieval systems // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 172-179. RR, TÛ.

596. **Brick, L.** Non-use of business libraries and information services : a study of the library and information managers' perception, experience and reaction to non-use // *ASLIB Proc*. Vol. 51 (1999) no. 6, p. 195-205. TTÜ.

597. **Carlson, J. R., Kacmar, C. J.** Increasing link marker effectiveness for WWW and other hypermedia interfaces : an examination of end-user preferences // *J. of Amer. Soc. for Inform. Sci.* Vol. 50 (1999) no. 5, p. 386-398. TTÜ.

598. **Crom, W.** A map collection on the Internet // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 222-227. RR, TÛ.

599. **Haines, A., Grodzinski, A.** Web forms : improving, expanding, and promoting remote reference services // *Coll. and Res. Libr. News*. Vol. 60 (1999) no. 4, p. 271-272, 291. TTÜ.

600. **Hapke, T.** Recherchestrategien in elektronischen Datenbanken : Inhaltliche Elemente der Schulung von Informationskompetenz (nicht nur) an Universitätsbibliotheken // *Bibliotheksdienst*. Jg. 33 (1999) H. 7, S. 1113-1129. RR, TTÜ.

601. **Jokaiselle** lähteensä : tutkimus tiedonkäytöstä työtehtävien ratkaisemisessa // *Signum*. Vsk. 32 (1999) nro 5, s. 83-87. Vestlus uurimuse autori Katariina Byströmiga. EAR, RR, TTÜ, TÛ.

602. **Kilgour, F. G., Moran, B. B., Barden, J. R.** Retrieval effectiveness of surname-title-word searches for known items by academic library users // *J. of Amer. Soc. for Inform. Sci.* Vol. 50 (1999) no. 3, p. 265-270. TTÜ.

603. **Kuhlthau, C.** The role of experience in the information search process of an early career information worker : perceptions of uncertainty complexity, construction, and sources // *J. of Amer. Soc. for Inform. Sci.* Vol. 50 (1999) no. 5, p. 399-412. TTÜ.

604. **Law, D.** Scholarly communication in an electronic environment : problems and challenges // *Alexandria*. Vol. 11 (1999) no. 2, p. 123-134. RR.

605. **Lor, P.** Improving national bibliographic control in developing countries : requirements and remedial action // *Alexandria*. Vol. 11 (1999) no. 2, p. 85-91. RR.

606. **Millea, N.** Delivering digital data into the library : the Digimap Project and its impact on the map room - the Bodleian Library experience // *LIBER Quarterly*. Vol. 9 (1999) no. 2, p. 189-200. RR, TÛ.

607. **Proper, H. A., Bruza, P. D.** What is information discovery about? // *J. of Amer. Soc. for Inform. Sci.* Vol. 50 (1999) no. 9, p. 737-750. TTÜ.

608. **Robinson, W.** Research and analytical services for national legislatures : a preliminary analysis // IFLA J. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 232-236. EAR, ERÜ, RR, TÛ.

609. **Shill, H. B., Stimatz, R.** Government information in academic libraries : new options for the electronic age // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 2, p. 94-104. RR, TÛ.

610. **Vizinne-Goetz, D.** NetLab/OCLC collaboration seeks to improve Web searching // OCLC Newsletter. (1999) no. 240, p. 30-36. RR, TÛ.

611. **Voorbij, H. J.** Searching scientific information on the Internet : a Dutch academic user survey // J. of Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 7, p. 598-615. TTÛ.

INFORMAATIKA. INFOTEADUS

612. **Davenport, T. H.** Information ecology : mastering the information and knowledge environment. - New York, Oxford, 1997. - 255 p. RR.

613. **Dertouzos, M.** What will be : How the new world of information will change our lives. - London, 1998. - XVI, 336 p. RR.

614. **Feather, J.** The information society : a study of continuity and change. - 2nd ed. - London, 1998. - 218 p. RR.

615. **Hobart, M. E., Schiffman, Z. S.** Information ages : literacy, numeracy, and the computer revolution. - Baltimore; London, 1998. - 301 p. RR.

616. **Information** policy in the electronic age. - London [etc.], 1998. - 270 p. - (British Library research). RR.

617. **Megill, K. A.** The corporate memory : information management in the electronic age. - London [etc.], 1997. - 112 p. - (Information service management). RR.

*

618. **Koehler, W. C. jr.** Classifying Web sites and Web pages : the use of metrics and URL characteristics as markers // J. of Librarianship and Inform. Sci. Vol. 31 (1999) no. 1, p. 21-31. RR, TTÛ.

619. **Henderson, A.** Information science and information policy : the use of constant dollars and other indicators to manage research investments // J. of Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 4, p. 366-379. TTÛ.

620. **Julien, H.** Constructing "users" in library and information science // ASLIB Proc. Vol. 51 (1999) no. 6, p. 206-209. TTÛ.

621. **Richardson, J. V. jr.** Understanding the reference transaction : a systems analyses perspective // Coll. and Res. Libr. Vol. 60 (1999) no. 3, p. 211-222. TTÛ.

622. **Sen, B. K.** Symbols and formulas for a few bibliometric concepts // J. of Documentation. Vol. 55 (1999) no. 3, p. 325-334. TTÛ.

623. **Wilson, T. D.** Models in information behaviour research // J. of Documentation. Vol. 55 (1999) no. 3, p. 249-270. TTÛ.

AUTOMATISEERIMINE JA INFOTEHNOLOOGIA

624. **Electronic** publishing '98 : towards the information-rich society : proceedings of an ICC/IFIP Conference held at the Central European University, Budapest, Hungary, 20-22 April 1998. - Washington, (D.C.), 1998. ù 286 p. RR.

625. **Library** Trends. Vol. 47, no. 4. Human response to library technology. - Champaign, (Ill.), 1999. - p. 605-827. RR.

626. **Poulter, A., Tseng, G., Sargent, G.** The library and information professional's guide to World Wide Web. - London, 1999. - X, 133 p. RR.

627. **Technology** and scholarly communication. - Berkeley [etc.], 1999. - XI, 442 p. EAR, RR, TTÛ.

*

628. **Building** a virtual library : how the University of South Florida Libraries did it // Coll. and Res. Libr. News. Vol. 60 (1999) no. 4, p. 267-269. TTÛ.

629. **Ekhholm, K.** Sähkökirja kainaloon? // Kirjastolehti. Vsk. 92 (1999) nro 9, s. 8-9. EAR, ERÜ, RR, TTÛ, TÛ.

630. **Hilz, H.** JSTOR - ein Projekt zur Zeitschriften-digitalisierung in den USA // Z. für Bibl-wes. und Bibliogr. Jg. 46 (1999) H. 3, S. 213-226. EAR, RR, TTÛ, TÛ.

631. **Jokitalo, P.** Yleistöyllä sisältöä : yleisten kirjastojen verkkopalvelut : www.kirjastot.fi // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 5, s. 92-94. EAR, RR, TTÛ, TÛ.

632. **Jääskeläinen, P.** Keskiäisten Internet asenteet ja kansalaisuuden toteuttaminen // Informaatiotutkimus. Vsk. 18 (1999) nro 1, s. 3-10. RR.

633. **Savolainen, R.** Kokemuksia keskusteluryhmistä : Internetin keskusteluryhmät arkipäivän viestinnän ja tiedonhankinnan foorumeina // Informaatiotutkimus. Vsk. 18 (1999) nro 1, s. 12-22. RR.

HOONED JA SISUSTUS

634. **Bibliotheksbau** : Auswahldokumentation 1994/95 : Neubau, Umnutzung, Sanierung von Bibliotheksgebäuden. - Berlin, 1997. - 183 S. - (Dbi-Materialen ; 157). RR.

635. **Building** libraries in Flanders : twenty years of public library building in Flanders 1978-1997. - Antwerp, 1998. - 151 p. RR.

636. **Sicherheit** in Bibliotheken : Raumsicherung - Buchsicherung - Arbeitsplatz - Brandschutz. - 2., erw. Aufl. - Berlin, 1991. - 166 S. - (Dbi-Materialen ; 63). RR.

637. **Ungers, M.** Die Badische Landesbibliothek Karlsruhe : ein Projekt der staatlichen Hochbauverwaltung. - Stuttgart, 1992. - 73 S. RR.

638. **И зодчества** краса в создании их зрима ... " : архитектура и архитекторы Российской национальной библиотеки. — Санкт-Петербург, 1998. — 80 с. RR.

RAAMATUKOGUORGANISATSIOONID

639. **Eesti** Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 1998. 10. - Viljandi, 1999. - 163 lk. - Artiklite kokkuvõtted inglise keeles. RR.

*

640. **News** section // IFLA J. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 241-258. EAR, ERÜ, RR, TÛ.

ÜRITUSED

641. **Fleet, C.** Report on the 11th Conference of the Groupe des Cartothécaires de LIBER 15-18 September 1998, Kraków, Poland // LIBER Quarterly. Vol. 9 (1999) no. 2, 129-139. RR, TÛ.

PERSONAALIA

642. **Calhoun, K.** An interview with Ross Atkinson, Deputy University Librarian, Cornell University Librarian // Library Collections, Acquisitions, & Technical Services. Vol. 23 (1999) no. 2, p. 169-178. RR, TÛ.

EESTI RAHVA-, ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1998. AASTAL

	RAAMATUKOGU KASUTAMINE			TEAVIKUD aasta lõpul		
	Registree- ritud lugejaid	Külastusi	Laenutusi	Kokku	Raamatud	
					Kokku	%teavikutest
Rahvaraamatukogud						
1.Tallinn	73889	855935	2397608	1266935	1254224	99,0
2.Kohtla-Järve	16725	206026	733423	436314	426777	97,8
3.Narva	22519	261309	669852	362521	356170	98,2
4.Pärnu	20130	231403	655396	379333	372718	98,3
5.Sillamäe	6300	87989	223408	107925	107250	99,4
6.Tartu	39680	535385	1739131	872885	834021	95,5
7.Harjumaa	29888	375907	1088745	846471	833632	98,5
8.Hiiumaa	4946	75468	194198	102703	100881	98,2
9.Ida-Virumaa	16356	184312	530291	520486	514276	98,8
10.Jõgevamaa	16234	251417	604763	430043	422047	98,1
11.Järvamaa	15463	193645	566329	466584	459529	98,5
12.Läänemaa	10648	147638	339659	348082	341829	98,2
13.Lääne-Virumaa	25464	351212	906546	651020	639484	98,2
14.Põlvamaa	14198	195485	542979	404175	394856	97,7
15.Pärnumaa	15779	193517	556630	533211	527757	99,0
16.Raplamaa	14000	198570	467774	423321	417639	98,7
17.Saaremaa	15020	190907	429286	338119	332491	98,3
18.Tartumaa	15702	193262	531322	637381	630369	98,9
19.Valgamaa	13464	218419	550408	367603	361326	98,3
20.Viljandimaa	23929	287074	881949	664205	656743	98,9
21.Võrumaa	18103	227090	742054	559403	548981	98,1
Rahvaraamatukogud kokku	428437	5461970	15351751	10718720	10533000	
Rahvaraamatukogude keskmine	715,3	9118,5	25629,0	17894,4	17584,3	98,3
Eriala- ja teadusraamatukogud						
Rahvusraamatukogu	60550	563000	538347	3158991	2002062	63,4
* Universaalraamatukogud	12760	91313	489801	3015248	2506168	83,1
** Ülikooliraamatukogud	53015	1255487	1417268	5505409	4081754	74,1
Muud kõrgkooliraamatukogud	9296	377200	233387	564032	536819	95,2
*** Teaduslikud erialark-d	12313	55603	794345	34754109	253245	0,7
Muud erialaraamatukogud	21775	184880	500723	1849747	1379545	74,6
Eriala- ja teadusrk-d kokku	169709	2527483	3973871	48847536	10759593	
Eriala- ja teadusrk-de keskmine	1647,7	24538,7	38581,3	474247,9	104462,1	22,0
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-d kokku	598146	7989453	19325622	59566256	21292593	
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-de keskmine	852,1	11381,0	27529,4	84852,2	30331,3	35,7

EESTI ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1998. AASTAL

	RK-de arv	Teavikud 01. 01. 1999	Registree- ritud lugejaid	Laenutusi	Külastusi	Raamatukogu- hoidjaid
1. Rahvusraamatukogu	1	3158991	60550	538347	563000	469
* 2. Universaalraamatukogud	2	3015248	12760	489801	91313	152
** 3. Ülikooliraamatukogud	6	5505409	53015	1417268	1255487	432
4. Muud kõrgkooliraamatukogud	13	564032	9296	233387	377200	38
*** 5. Teaduslikud erialaraamatukogud	4	34754109	12313	794345	55603	44
6. Muud erialaraamatukogud kokku	77	1849747	21775	500723	184880	107
6.1 Teadus- ja arendusametuste rk-d	27	460038	4288	265577	70100	30
6.2 Arhiivide raamatukogud	3	165837	278	7112	2437	5
6.3 Haridusametuste raamatukogud	3	7533	244	3482	1827	3
6.4 Kultuuriasutuste raamatukogud	15	390897	1410	28729	12872	20
6.4.1 Teatrite raamatukogud	1	8308	152	804	1449	1
6.4.2. Muuseumite raamatukogud	14	382589	1258	27925	11423	19
6.5 Meditsiinasutuste raamatukogud	12	88684	9387	96018	43913	12
6.6 Tootmisasutuste raamatukogud	12	273071	5667	85903	40067	12
6.7 Riigiorganite raamatukogud	4	31397	475	13827	13635	5
6.8 Eesti Hoiuraamatukogu	1	432290	26	75	29	20
Eesti eriala- ja teadus- raamatukogud kokku	103	48847536	169709	3973871	2527483	1242

* - EAR, KMAR

** - TÜR, TTÜR, TPÜR, EPÜR, EMAREKAR

*** - Eesti Meditsiini raamatukogu, Eesti Patendiraamatukogu, Eesti Standardiraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus
Andmed pole täielikud, sest 15 eriala- ja teadusraamatukogu lugejate, külastuste ja laenutuste arv.

RAAMATURIULITE VAHEL PEAVAD OLEMA ARVUTID

Meie külaline, kunstnik ja kunstikriitik, Eesti Kunstiakadeemia õppejõud **RAIVO KELOMEES** on selles täiesti veendunud ja rõhutab seda igale küsimusele vastates. Aga me kõneleme natuke ka raamatust ja arutleme eesti kunsti hetkeseisu üle. **R. Kelomees**, kes tegeleb põhiliselt küll video- ja meediakunstiga, on kirjutanud raamatu *“Sürrealism”* (1993), avaldanud artikleid noortest eesti kunstnikest ja elektroonilisest kunstist.

Nagu kombeks, alustame jutujamist ikka raamatukogust, milleta ükski õige teadur ja uurija hakkama ei saa. Millised on Teie muljed Eesti Rahvusraamatukogu kunstiraamatute kogust?

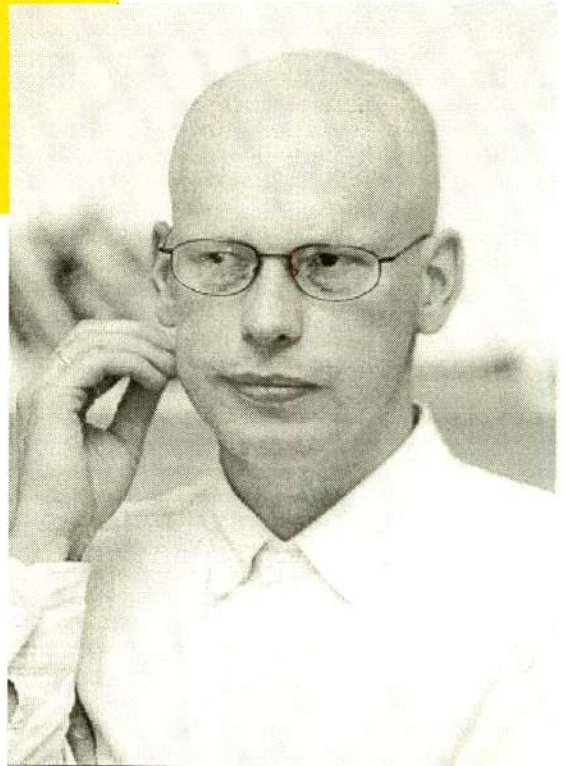
Rahvusraamatukogu on mulle tuttav koht, töötasin sealses kunstiosakonnas 1987–1988 peaaegu terve aasta. Veendusin siis, et RR-i kunstiraamatute kogu oli ajast kõvasti ees. Ma ei saanud õigupoolest arugi, kuidas kirjandus, mida riivilitel sorides avastasin, sinna tookord üldse sattus. Ajal, mil Eesti ainus avangardiilming oli fotorealism, võis RR-i riivilitelt leida 70-ndate aastate keskpaiga ja lõpu ajakirju, mis olid pühendatud videokunstimuümile Lääne-Euroopas. See uus kunstiliik tekitas tohutul vaidlusi kunstnike ja kriitikute vahel, aga see oli ka ajajärk, mil see valdkond aktsepteeriti ja neelati kunstimaailma poolt alla. Loomulikult oli mul huvitav tutvuda taolise kirjandusega, sest 80-ndatel aastatel polnud videotehnoloogia Eestis veel levinud. Mõnel üksikul oli

ehk vahendeid. Põnevad nähtused, millega siis tutvusin, on tulnud meie arutlustesse alles viimasel kümnendil ja mitte ainult tehnoloogilisest seisukohast, vaid mõtiskletud on ka kunstniku ja tema jäljenduse vahekorra üle, probleemiks on olnud ja huvi on pakkunud kunstnikust tekitatud elektroonilise videopildi suhe kunstnikuga realses füüsilises ruumis jms.

RR-i kunstiraamatute kogu praegusest seisust mul täpsem ülevaade puudub. Aga viimase kümnendi murrang näitab, et raamat pole ainus infoallikas. On elementaarne, et raamaturiulite vahel asuvad arvutiterminalid ja lugejad võivad vabalt internetis surfida. On loomulik, et raamatukogus tegeleb keegi kunstikesksete põhipunktide kaardistamisega võrgus – näiteks võrgugaleriid, rahvusvahelised kunstisündmused, mis omavad oma lehekülgi, võrguarhiivid, kust saab tekste jne. Lisaks CD-ROM-id, mis puudutavad kunstnike elu või mõnd teoreetilist valdkonda. Viimaste komplekteerimise suund on Eesti Kunstiakadeemia Raamatukogus igatahes olemas.

Märgates, et olete suur raamatukogude arutiseerimise pooldaja, hüüan tasakaalu mõttes vahele – aga kuhu jääb esteetiline pool? Aga raamatu saatus – kas ilusaid kunstialbumeid ja värviküllaseid pilte siis enam pole vajagi osta?

Kõik oleneb raamatust. Mõnest võib loobuda, mõni aga tuleb kindlasti muretseda. Kuid pole

võimalik järele joosta kogu kunstialasele produktsioonile – see on ju tohutu suur. Samas on võimalik raamatukogu üles ehitada näiteks video- või küberkunstialasele kirjandusele. See oleks muidugi anomaalia, kuid kirjanduse mass on selles valdkonnas piisav. Kunstiajalugu muidugi jääb. Mulle isiklikult meeldib kunstiteoseid vaadata rohkem reproalbumist kui muuseumis. Mul tekib teosega intiimsem suhe, saan seda lähemalt takseerida, mind ei häiri kõrvalt peegelduv valgus, ka ei pea jooksmas ruume pidi, et muljet saada, või siis trügima inimeste vahel, et üle öla mõnd pilti piiluda. Arvan, et traditsioonilise raamatu roll on endine, juurde tulevad aga uued dimensioonid. Kindlasti saab raamatust suurema esteetilise naudinguga kui võrgust, sama kindel on ka see, et teatud tekstilist materjali pole mõtet digitaalsele tasandile viia.

Monalistasid ripub internetis palju, aga see on mõttetu täiendava info tekitamine, ülearune töö, sest seda kunstiteost on tohutul reproduktseeritud. Olen ka ise avaldanud ühe artikli raamatu ja võrgumaa-

ilma vahekorras. (Vt. ka "Raamatu saatus raamatu kadumise ajastul" Sirp, 1997, 25. apr.) Mul on mulje, et võrk ja digitaalsed vahendid on vajalikud info kiireks ülesotsimiseks, eriti kui info puudutab kaasaegseid nähtusi, vahel ka vanu. Ka on arvuti- ja võrgukeskkond asendamatu süstematiseerimisel ja otsingusüsteemide kasutamisel, aga tuleb tunnistada, et seal on ka palju saasta ja üleaarust materjali. Kuid me teame, et nn. saasta toodavad ka kirjastused ja trükikojad. Kõik tahavad ju süüa ja müüa. Seejuures pakitakse vana materjal lihtsalt natuke teistmoodi ümber. Raamatukoguhoidjate kohus ongi eraldada terad sõkaldest. Uued raamatud peavad pakkuma uut, lisaks sellele, mis juba on olemas. Et kulutused raamatutele oleksid rohkem mõtestatud. Raamatukogu kasutamise kohta on mul pragmaatiline seisukoht. Kuna RR-ist ma arvatavasti raamatuid kaasa ei saa, siis eelistan oma maja raamatukogu. Õppetöö tarvis on ju vaja nii raamatuid kui CD-ROM-e pidevalt edasi-tagasi liigutada. Aga küllap on RR-is asju, mida tuleb seal käia lugemas, ja kuna te pole avaliklaenuv raamatukogu, siis võib väljaandeid ka vabalt dubleerida.

Nüüd aga ajame pisut kunstiloba. Viimane väljend kõlab pisult ehmatavalt, aga kuulub tegelikult Teile. Selguse mõttes lisan tsitaadi: "Kunstikirjutamise jätkuvaks trendiks on kunstiloba. Kunstilobaks võib nimetada iga kunstialast teksti, mille eesmärgiks on konformistlik truudusevanne harjumuspärasele, muutuste vältimine ja kunsti – establishment'i säätmine. / - - / Kunstiloba on ideede- ja provokatsioonivaene, see on ka argikriitika – kunstikirjutaja igapäevane töö ja leib. See on tapeet ja background." ("Eesti Ekspress", 9. sept. 1999) Loomulikult olen mina lobisev pool ja Teilt ootan vastuseid, mis aitaksid meie lugejal mõista erakordselt seisukohtade rikast eesti kunstikriitikat ja kesk-mist vaatajat vahetevahel ärritavat eesti nüüdiskunsti.

Eesti kunst tahab kuuluda maailma kunsti hulka. Ta tahab ühest küljest seguneda teiste maade kunstiga – metropolide kunstiga. Ta tahab olla arusaadav segunemise ja sarnaseks saamise kaudu. Teiselt poolt tahab eesti kunst säilitada oma individuaalsust, otsib oma erilisust, ja selle eripära ning teistele mõistetavusega kombineerides üritatakse siis olla arusaadav. Sest olla teiste jaoks keegi, kes sarnaneb kõikidele teistele, pole huvitav – tähendab, selleks et olla huvitav, peab olema ühtaegu arusaadav ja samasugune kui teised, aga natuke ka erinev. Eesti kunsti põhiline probleem on balansi leidmine samasugususe ja erinevuse vahel.

Kas see tasakaal on siis leitud?

Seda otsitakse ja igauks teeb seda omal viisil. Tasakaalu otsib kindlasti see osa eesti kunstist, mis tahab kommunikeeruda muu maailmaga. Kes aga tahab olla kohalikule publikule müüdav, üritab end teistmoodi mõtestada. Mind isiklikult need eriti ei huvita. Väheste kunstnike ja kunstiteoste puhul võib öelda, et ta kõneleb ühtemoodi kohaliku ja maailma auditooriumiga. Tihtipeale kukub nii välja, et kunstiga, mis on meie vaatajale hästi mõistetav ning menukas, pole mujal maailmas midagi peale hakata. Samamoodi võib juhtuda, et mujal suurepäraselt toimiv kunst töötab siin halvasti. Laiema publiku jaoks pole seda nagu olemaski, ainult kitsas kunstispetsialistide ring tajub kuigivõrd. Praegu aga leidub kunsti, mida pole isegi nemad aktsepteerinud.

Kas pole nii, et hea asja peaks ikka ära tundma – milleks need asjatundjad siis on. Ja ka vilunud kunstivaataja peaks midagi märkama.

Ma ei taha nõustuda absoluutse seisukohaga, et hea asja tunneb ära. Vahel ei tunta, vahel aga tuntakse liiga hilja, siis kui kunstnikul pole sellest enam sooja ega külma.

Tõsi, maailma kunstiloost me teame mõnd konkreetset näidet, aga kuidas on lood eesti kunstiga?

Eesti kunst on alati tahtnud olla lääne kunsti sarnane, aga provintslik keskkond on aastakümneid surunud tema arengut tagasi. Minu arvates juhtus see ka sajandi esimesel poolel Nikolai Triigi ja Ado Vabbega. Samuti Eduard Wiiraltiga. Tundes maailma radikaalsemat kujutamisi, visklesid nad pidevalt uute teadmiste ja kohaliku publiku nõudmiste vahel. Soosingu nimel tuli teha konformistlikku kunsti. Alati on neid, kes tahavad sihilikult meeldida, ja neid, kes olid või on sunnitud sisemisi kompromisse tegema. Näiteks Elmar Kits, kes tegi oma abstraktset kunsti hämaratel 50-ndatel aastatel. Tollane stalinistlik kord märgistas küll kõik lääne mõjud formalismiks, aga ma usun, et küllalt palju mahaturumist tuli hoopis maitseeliste tõttu, mitte poliitilistel põhjustel.

Aga hetkel, kas ajakirjanduses toimunud ja toimuv poleemika on tingitud põlvkondade, ideede või koguni isiksuste vahelisest konfliktist. Segadust näib olevat parasjagu?

Segadus on ja segadust ei ole. Ma arvan, et kui kunstikirjutajad ühe laua taha istuvad ja omavahel räägivad, siis selgub, et erimeelsusi on võrdlemisi vähe. Kui aga asutakse kirjutama, siis on igaühel teatav positsioon. Absoluutselt kindel on üks – isiklik osalus ühes või teises kunstiprojektis mõjutab arvamust nende projektide suhtes, kuigi sama persoon väljaspool projekti arvaks hoopis teistmoodi.

Lähem konkreetsemaks ja viitan Toomas Vindi teostele "Lõppematu maastik" ja "Kunstnikuromaan". Kas ikka piisab, kui ma hindan neid vaid kirjanduslikust küljest või pean hoopis rohkem süüvoima kunstnike ja kunstikriitikute omavahelisse riidu. Riid on küll lihtsam sõna kui konflikt, aga sisu enam-vähem ühesugune.

Piinlik tunnistada, aga ma pole neid raamatuid lugenud. Minu jaoks on need liiga kallid, üldse on

raamatuostmine muutunud viimasel ajal harvaks. Raamatukogus kohapeal lugemine on aga väga tülikas toiming. Kuid ma aiman, millest Vint kirjutab. Klatš ja üks-teisele ärapanemine oleks seeläbi nagu õilistatud ja kirjandusteosesse tõstetud. Aga see pole siiski kõige olulisem. Asjatundjad on väitnud, et teosed omavad kirjanduslikku kvaliteeti ja paarikümne aasta pärast ei pruugi enam eriti tähtis olla, kelle vahel konkreetset vastuolud eksisteerisid. Pigem on huvitav lugeda, et niisugused asjad toimusid ja see lisab vürtsi. Neid raamatuid kirjutades käitus Vint kui kunstnik. Ta talletas oma ängi, viha ja reaalsed probleemid raamatutesse, mis on tüüpiline looja käitumisskeem. Paljud loojad tunnevad end õnnelikuna, kui suudavad oma ängid realiseerida kunstiteostes. Ma arvan, et mõlemad pooled, kui vaadata kirjutatut kahe partei kokkupõrkena, on vigu teinud. Esiteks seetõttu, et aastakümnete jooksul on kunsti tähendus, ka Vindi tähendus, muutunud avangardsest konformistlikus suunas. Ja seda on asjasoline ilmselt eitanud. Teiseks, kriitikute äkilised rünnakud kellegi elutöö vastu on väga julm moodus. Siin tekib moraaliküsimus. Kunstnikud on ju armunud oma väljatöötatud stiili. Kriitikutekstiga võiks korrale kutsuda hoopis teistsuguseid tegelasi.

Mida või keda me peaksime silmas pidama nüüdiskunstiga kontakti otsides?

Olen eelarvamustega inimene, ja kuna ma üritan kuuluda ka mingisugusesse seltskonda ja teha omi asju, siis mulle meeldib valdkond, mida nimetatakse küberkunstiks. Seda leidub Eestis veel vähe. Oleks häbematu nimesid välja pakkuda, aga ma tõstaksin esile kõiki neid, kes on hõivatud uute meediumidega. Ehkki ma arvan, et kõiki kunstnikke on mõtet tähele panna, on tulemused kvaliteedi poolest erinevad. See seltskond näib jagunevat kaheks – ühed teevad lihtsate vahenditega videoid ja teised, keda võib nimetada tõelisteks küberkunstnikeks, st. 21. sajandi kunstnikeks. Nad on uut tüüpi

intellektuaalid, klaaspärlimängijad. Neid inimesi on Eestis vähe, nimetaksin mõningaid naisi – Virve Sarapik, Tiia Johannson, Annika Tonts, Mare Tralla (viimasel on küll küberkunstniku staatus segunenud feministlike ambitsioonidega).

Kas ka graafika ja maal lähevad siis teise ruumi?

Ilmselt küll. Kunst diferentseerub, nagu kõik teisedki valdkonnad. Jääb etableerunud kunst, mida toetab riik ning millele hangivad agaralt toetust selle edenemisest huvitunud, ning uus kunst, mis vireleb. Mõistagi eksisteerib palju vahepealset. Traditsioonilised valdkonnad, näiteks graafika ja maal ei kao kuhugi, pigem on nad viimastel aastatel tugevnenud. Inimesed on ennast taas kokku võtnud ja mõistnud, et tuleb oma liinis edasi minna. Trendiilmingutega tegelejad on palju keerulisemas olukorras, sest küberkunst on esemeliselt raskem määratleda, nagu CD-ROM-id, mis nõuavad tegelikult palju tööd. CD-ROM-i tegemise kulutused võivad olla 100 000 krooni, aga ta on pisikene asjakene ega avalda kohe mõju. Küberkunst on praegu võrreldes traditsioonilise kunstiga rahvusvaheliselt peale- ja läbitungivam.

Kõik näib olevat korras, ometi käib hädaldamine, milles ka ise kaasa löön, et kunstiga on midagi lahti, see ei huvita enam nagu varem. Tegelikult tuleb tõele au andes tunnistada, et tihti ei saa asja mõttest ka aru. Mis toimub Teie meelest aga laias ilmas?

Põhihüda peitub selles, et meil pole korralikku kunstimuuseumi – pole kohta klassikalise kunsti püsiekspositsioonile. Vaatajal peaks olema kontakt eelmiste kümnendite kunstiga, mis pole praegu küll aktuaalne, aga kuulub oma loomisaega. Selle kõrval tutvusime ka viimaste kunstinähtustega.

Minu mulje järgi domineerib maailma nn. kaasaegses kunstis kaks momenti. Üks tipp oleks Veneetsia biennaal, mis esindab installatiivset kunsti, mida eksponeeritakse näitusesaalides ja vahel ka väljaspool neid. Niisugune

füüsilistest objektidest koosnev kunst nõuab küllalt palju vahendeid ja materjale ning seda armastavad institutsioonid. Seda kunsti on hea finantseerida ja paljud inimesed saavad tööd. Teine nähtus maailmas on aga moodne meedia- ehk küberkunst, mis paljudes ilmingutes on samuti installatiivne ja nõuab suuri kulutusi. Mitteinstitutiivne, esemetu küberkunst hõlmab CD-dele talletatud programme või ka internetiprojekte, mis ei nõua mingit ruumi, vaid ainult arvuteid. Nõnda kui vaieldi 70-ndatel aastatel videokunsti üle, vaieldakse praegu meediakunsti kunstiks olemise üle. Küsimus seisneb osetavuses ja müüdavuses. Kas üks institutsioon saab omandada niisugust kunstiteost? Kui ei saa, siis paljud tõrguvad seda kunstiks nimetamast. Need mängud on aga videokunsti puhul juba läbi mängitud. Kunstimuuseum võib rahulikult video ära osta, mis tähendab, et ta ostab ühe originaalkoopia duplikaadi ja teeb autoriga lepingu salvestuse kasutamise tingimuste kohta. Sootuks keerulisem on lugu aga digitaalsete vormidega, mille kopeerimisel kvaliteet ei muutu. Originaalist ei kao midagi. Teemal, mis asi on nüüd originaal ja kas seda on võimalik omandada, tuleb veel pead murda.

Alati arvatakse, et perifeerias pole kunst kättesaadav, küberkunstimaailm ulatub aga igasse kolkakülasse, kus on internetiühendus. Maalikunstinaütust keskuses nad aga ei näe.

Ilusad pildid jäävad alles ja inimesi, kes neid juurde teevad, jätkub piisavalt. Kunsti luuakse ju tarbimiseks ja müümiseks. Ja kui mõnele tundub, et vanad asjad ja traditsiooniline kunst on varjus, siis tuleneb see tähelepanu keskpunkti kaldumisest uuematele asjadele. Maalijad maalivad vapralt edasi, võib-olla taluvad nad tähelepanu fookuse nihkumist nendelt muudele nähtustele halvemini ja seetõttu on tekkinud väikesi naginaid ja diskussioone, aga majanduslikus mõttes läheb neil kindlasti paremini kui trendi otsijatel.

Juttu ajas Maire Liiavamets

CRACKTOWN – LOOTUSETUS JA GROTESK

KULTUSRAAMATUID
AIMAR VENTSEL

Menukas kirjanik ja filmitegija **Buddy Giovinazzo** on sündinud 1960. aastal ja kasvanud üles New Yorgis, kus ta lapsepõlvest peale oli kursis kodulinna klubide ja tänavaeluga. 1986. aastal väntas Buddy Giovinazzo vaid 25 000 dollari eest esimese mängufilmi *Combat Shock*, mis räägib Vietnami sõja veterani allakäigust. *Combat Shock* on ühest küljest ülirealistlik, teisalt aga täis musta huumorit.

Järgnesid videod, lühifilmid ja stsenaariumid. Buddy Giovinazzo talent äratas ka filmimaailma suurtes tähelepanu. Ent kangekaelne musta huumori kunstnik lükkas Hollywoodi meeldivad ettepanekud tagasi. Nimelt ta ei tahtnud, et tema ideed kastreerituna lamedateks õudusfilmideks teiste meeste taskuid täidaksid. Selle asemel otsustas Buddy Giovinazzo hoopis raamatu kirjutada.

Life Is Hot In Cracktown (Thunder's Month Press, New York 1993) sündiski pärast filmitöö katkijätmist. Cracktown on New Yorgi must lumpeniseerunud geto – koht, kus igasugune moraal ja enesevääriskus on juba ammu olematud. Nagu raamatu nimestki selgub, on läbivaks teemaks *crack* – segu soodast ja heroiinist, mis on kiiresti mõjuva odava narkootikumina asotsiaalse elemendi uimasti.

Raamat koosneb 15 lühijutust, mille viimane, kuueteistkümmes kokku võtab. Enamik lugude peategelasteks on mustanahalised. Ent mitte ainult. Esineb ka valgeid, asiaate ja latiinosid. Inimesed, keda ühendab vaid kuuluvus Cracktowni lumpengetosse, kuhu neid on tõuganud vaesus, lootusetus, ja kust välja rabelda pole nii kerge.

Vahepalaks vahest nii palju, et mulle on rääkinud kunagi üks saksa ajakirjanik, et tema sõber korraldas omal nahal katse: elas mõne aja tänaval paadialusena. Ja tegi kindlaks, et olukorras, kus kogu energia kuulub vaid näljapinina ja unenälja kustutamisele, on vaja sõprade tuge ning raudset tahet, et sealt välja rabelda. Nii et ärgem naelutagem risti prügikastiinimesi selle eest, et neile kedagi õlga alla panemas pole.

Agas tagasi raamatu juurde, mille tegelased on läbilõige getoühiskonnast. Lisaks prostituutidele, diileritele, noortele kurjategijatele on seal ka tavalisi inimesi, kes püüavad mitut töökohta pidades kuidagimoodi ots otsaga kokku tulla. Raamatus kirjeldatu tuleb kindlasti ka eestlastele tuttav ette. Tallinnas elavad paljud

mitmekordsete turvauste taga ega tea kõigest hoolimata, kas koju saabudes on vara veel alles. Inimesed ei usalda üksteist ja kardavad iga võõrast. Isegi naabrile ei avata enam ust, saati veel võhivõõrale.

Raamatu teine lugu "Londa on paksuks läinud" räägib noorest Londa-nimelisest tüdrukust, kes elab koos oma alkohoolikust vägivaldse isaga. Kui isa parajasti purjuspäi diivanil ei lama või tööl pole, võib temaga kohtumine lõppeda tütrele kas lõuahaagi või jalahoobiga. On ette tulnud, et isa Londat vägistab. Narkomaanist tütar ei suuda kuidagi aga selgusele jõuda, kust tema kõhus kasvav laps just pärit on, sest oma uimastivajaduse finantseerimiseks müüb ta oma keha ka tänaval. *Crack* on päikesekiir viletsuses ja Londa keha on ainukene ekvivalent, mis tal maksevahendina pakkuda on. Kui isa lõpuks rasedusele jälile saab, katkestab ta selle töösaabaste hoopidega tüdruku kõhtu.

Ka ülejäänud lood on samasugused. Ent Buddy Giovinazzo raamat pole odava populaarsuse otsimine närvikõdi tekitamise kaudu. Cracktown on selles raamatus alasti, sest autor näitab meile, kui madalale võib inimloomus viletsuses langeda. Selles suhtes on heaks näiteks lugu noorest kunstnikust, kes narkootikumide küüsi langenuna oma elu ise ruineerib. Ei aidanud hea päritolu ega vingeharidus – keegi ei või kunagi teada, millal väk sisse lööb.

Minule tundus kõige grotesksem aga lugu odavas üürimajas elavatest lastest. Hoolimata sellest, et vanemad sunnivad neid prostitutsiooniga raha teenima ja *crack* on juba nendegi ellu tunginud, on nad suutnud säilitada oma lapseliku maailma. Unistused ja illusioonid olukorras, kus naabruses iga nädal keegi kuuli pähe saab, kodu mängimine, kui reaalne kodu on täis vägivalda, on ju groteskne.

Life Is Hot In Cracktown on raamat, mis tuleks eesti getomeestele kohustuslikuks lugemiseks anda. Tõeline getomaailm on kõike muud kui šikid margirõivad ja lahedad kujud MTV *hiphop*-programmides. Ka Cracktownis investeerivad paljud oma viimased veeringud moekatesse rõivastesse. Selleks on ka omad põhjused: getoühiskonnas on see vaid üks vähestest viisidest prestiiži võita. Samas näitab see ka kohta võimuhierarhias. Ja nimelt, kui lähedal ollakse võimullikale ehk uimastibossile. Alternatiiv võrreldavale tõusule ühiskonnaredelil oleks vaid rabelemine mitmel ausal töökohal, raha aga aus näljapalk sisse ei too. Sestap ongi loogiline, et neljateistaastased teismelised otsustavad allilma bossi palgamõrvariks hakata kergema rahateenimisviisi tõttu.

Cracktown võiks ühtlasi olla hoiatus. Tallinnas Kalamajas ringi käies võib tunnetada samaladset õhkkonda. Kes ütleb, et kiilaspäine dressides Kalamaja nooruk raha teenimiseks just nimelt "helgemat teed" ei vali? Buddy Giovinazzo rebis maha loori ühelt legendilt. Getolegend *cool*idest tüüpidest, kel on palju raha ja kes vahel nii muu seas kellegi maha lasevad. Oma kiirelt vahetuvate piltidega, dünaamiliselt ülesehitatud juttudes näitab Buddy Giovinazzo, et need pildid on vaid väike segment suure mosaiigis.

AUGUST ANNISTI HARULDASED RAAMATUD

OSKAR KRUUS

August Annist

August Annisti juubeli aegu (eluaastad 1899–1972) tuli ilmsiks, et tal on kaks erakordse saatusega raamatut, mis on soomlastele isegi tähtsamad kui eestlastele.

Folklorist Ruth Mirovi koostatud Annisti bibliograafias (esmatrükk "Emakeele Seltsi aasta-raamatus" XVI, 1970) figureerib Annisti teos pealkirjaga **"Kalevala" kui kunstiteos**, ilmunud Tartus 1944. aastal. Kuid oma silmaga saab seda üpris harva näha. Igatahes Eesti Rahvusraamatukogu haruldaste raamatute osakonnas väljaannet ei leidu. Kuid Eesti Akadeemilise Raamatukogu Annisti juubelinäitusel oli trükkis vitriinis.

Peale kolmeköitelise "Kalevipoja"-uurimuse oli Annistil enne sõda valminud ka raamat **"Kalevala" kui kunstiteos** ning see oli planeeritud avaldada Eesti Kirjanduse Seltsi raamatusarjas "Elav teadus". Kuid 1940. aastal lõpetas sovjetlik võim mainitud seltsi tegevuse ning sulges kirjastuse. Ka Saksa okupatsiooni ajal tekkis Annistil oma uurimuse avaldamise raskusi, sest läänepoolsed vallutajad ajasid jälle oma poliitilist joont ning tahtsid oma huvides Annisti käsikirja mitmeid muudatusi sisse suruda. Kuna vaidlused okupatsioonivõimudega nõudsid rohkesti aega, siis jõudis Annisti käsikiri liiga hilja trükikotta. Kui uurimus "Kalevalast" oli lõpuks tinatähtedeks laotud, varises Saksamaal majandus ning metallipuduse leevendamiseks hakati trükikodasidki tinast tühjendama. Ka Annisti uurimuse trükiladu sulatati. Kuid autori teatel jõudsid intelligentsemad trükitoölised teha korrektuuri ettekäändel mõned äratõmbed trükivalmis laost. Annist mainib umbes kümnet äratõmmet, mis köideti raamatuks ning anti Eesti tähtsamatesse raamatukogudesse, samuti Soome. /A. Annist. **"Kalevala" kui kunstiteos**. Tallinn 1969, lk. 8/

Teose käsikirja teine eksemplar oli juba varem saadetud Soome ning *dr. phil.* Elsa Haavio tõlkis selle soome keelde. *Kalevala taideteoksena* ilmus W. Söderströmi kirjastusel 1944. aasta suvel, sest Helsingi eestikeelne ajaleht "Malevlane" teatab Annisti raamatu avaldamisest 8. juulil 1944. Kuna sama aasta Tartu väljaandest leiduvad vaid mõned eksemplarid, siis tuleb Annisti uurimuse päästjateks pidada esmajoones soomlasi, kes trükkisid normaaltiraaži. Annisti uurimus leidis põhjanaabrite juures hea vastvõtu ning mõnda aega kasutati seda koguni õpperaamatuna Helsingi ülikoolis "Kalevala" analüüsimisel.

Teose kordustrükkimisel Eestis tekkisid uued tõkked – sovjetlikud võimumed ei tahtnud soomluse propageerimist. Isegi pärast diktaator Stalini surma ei suutnud mõnda aega põlu all viibinud Annist raamatut uuesti avaldada. Kirjastus "Eesti Raamat" trükkis **"Kalevala" kui kunstiteose** 5000 eksemplaris alles 1969. aastal.

Soome keeles on ilmunud veel teinegi A. Annisti omapärase saatusega raamat. Sõja-aastal 1942, niisiis enne "Kalevala"-uurimust laskis W. Söderströmi kirjastus välja *Viro neuvostokurimuksessa*, mille tiitellehel on autorinimena Jaan Siiras, tõlkijaks E. Saarimaa. Raamat kirjeldab üksikasjalikult Eestis 1940. ja 1941. aastal toimunud bolševistlikke tegusid.

Muigama ajab ehk info, et 1940. aasta suvel osteti poodidest 300 000 meetrit punast riidet. Nutma võib panna aga teade, et Eestist viidi Venemaale 60 911 inimest, neist arreteeri-tutena 7129, ülejäänud kuuluvad küüditatute või sõjaväkke mobiliseeritute hulka.

Eestis oli see raamat karmilt keelatud ning avalikkusele jäi nii teos kui ka selle autor kauaks ajaks tundmatuks. Alles 1981. aastal avasid väliseestlased Stockholmi ajalehes "Teataja" pseudonüümi ning teatasid, et raamatu *Viro neuvostokurimuksessa* autor on August Annist ning tegid ettepaneku, et sellest tuleks alustada eesti pagulaskirjanduse ajalugu. Nii ülevaade "Eesti kirjandus paguluses" (1973) kui ka Bernard Kangro leksikon "Eesti kirjakuulutaja eksiilis" (1989) peavad tähiseks aga 1944. aastat.

August Annist vangistati 16. mail 1945. a. Kuupäev on seetõttu mainimisväärne, et 15. mail pidas *dr. phil.* Annist Tallinnas Eesti NSV kultuuritegelaste aktiivil ettekande kirjanduspärandi kasutamise probleemidest, kuid ürituselt koju Tartusse teda enam ei lastud. Peale muu süüdistas NKVD Annistit ka Jaan Siirase nime all ilmunud raamatu kirjutamises. Annist vabanes vangist 1951. aastal ning tema loomisajast läks kaotsi kuus pikka aastat.

Soomlastele Eesti lähiajaloo sündmustest infot andnud Jaan Siirase raamat jäi Eestis harulduseks ka edaspidi. Isegi autori tütarde käes polnud ühtegi eksemplari. Küll leidis see aga EKP Keskkomitee parteikabinetis, kust teos läks hiljem praeguse EAR-i valdusse – esialgu küll erihoiuosakonda.

Soomes anti Jaan Siirase raamatule heakskiitev hinnang. Seda retsenseerisid tooniandvad pressiväljaanded *Helsingin Sanomat*, *Uusi Suomi* ja *Suomalainen Suomi*. Eestikeelsetele lugejatele soovitati väljaannet 1944. aasta sügissuvel Helsingis ilmunud kirjandusalmahhis "Eesti Looming". Eestis tutvustati Annisti haruldast raamatut alles 1989. aasta "Loomingu" aprillinumbris. Toomas Haug andis raamatule siis eestikeelse pealkirja – "Eesti Nõukogude neelus". Soomlastele tuletas Annisti julget raamatut uuesti meelde O. Kruusi kirjutis *Jaan Siirasin salaisuus* ajakirjas *Kaltio* 1992, nr. 6.

HISPAANIA VAIM JA SELLE RAHVUSVAHELINE VAIMSUS

HILVE REBANE

kirjandusloolane

Jüri Talvet. Hispaania vaim /Toimetanud Hando Runnel. – Tartu: Ilmamaa, 1995. 384 lk. – (Eesti mõttelugu. 4).

Kirjandusteadlast ja õppejõudu, Tartu Ülikooli maailmakirjanduse professorit Jüri Talvetit tunneb eesti avalikkus ka luuletajana, kelle sulg on poetiseerinud Eesti taasiseseisvumist ning omapäraselt ka armastust, surma ja teisi inimeksistenti probleeme. Hariduselt inglise filoloog, on ta end koolitanud hispaania keele, kirjanduse ja kultuuri tundjaks. Ta on hispaania eriala juhataja Tartu Ülikoolis. J. Talvet on esinenud loengutega paljudes Euroopa ja Ameerika mandri ülikoolides, võtnud osa kirjandus- ja semiootikakonverentsidest, esindanud Eesti PEN-klubi Rahvusvahelise PEN-i kongressil Mehhikos 1996. aastal. Ta on Eesti Võrdleva Kirjandusteaduse Assotsiatsiooni (EVKA) asutajaid ning esimees 1994. aastast, selle aastakirja *Interliteraria* toimetaja 1996. aastast, Rahvusvahelise Võrdleva Kirjandusteaduse Assotsiatsiooni (ICLA) kultuurilise ja kirjandusliku identiteedi võrdleva uurimise komitee liige, valitud aastateks 1997–2000.

Hispaania filoloogia spetsialistiks on Jüri Talveti kujundanud huvi, mis on aluseks ja väljundiks rohkem kui tavapärasele andekusele ning erakordsele töökusele. Tänapäev meenutab ta vaadeldavas raamatus, mis teeb kokkuvõtte umbes 20 tööaastast, oma õpetajaid Arthur-Robert Hone'i, Ivar Ivaskit ja Ain Kaalepit. Kaalepi tunnustav saatesõna kaaneümbrisel on ilusaks sissejuhatuseks raamatule,

milles leidub ka ta õpilase sisutihe hinnang õpetaja tõlketegevusele artiklis "Ain Kaalepi *poetica iberica*". Ain Kaalepi hinnang on õige: Jüri Talvet on meie esimene tõeline hispanistikaspetsialist, kes oma panuse on andnud tõlkija, uurija, populariseerija ja õpetajana, avardades eesti kultuuripilti ning täiendades rahvusvahelist hispanistikat. Maailm Eestis ja Eesti maailmas on saanud tunduvalt ja oluliselt rikkamaks.

Raamatu teeb sümpaatseks eelkõige selle tõsidus, Jüri Talveti osalus ja vastutus kultuuriprotsessis nii loojana kui vahendajana. Selle aluseks on teadmiste rohkus ja põhjalikkus, millele toetab üldistusjõu avarus. Samuti autori üldkultuur, vaimuvabadus, sõjakuulutus igasugusele ebakultuurile ja kultuuritusele alates nõukogulikust propagandaideoloogiast. Siinkirjutaja jagab autori muret tuleviku kultuuri pärast, kui selle kandja, tänane noorsugu, libiseb üha enam pinnalisesse, hetkemoodidesse, meeelahutusse. Eelkõige on moest ära teadmised. Mida arvata näitlejast, kes peab omaenda teeneks avastust, et Tammsaare on väärtkirjanik, keda ta luges alles siis, kui talle pakuti rolli seriaalis! Muidu poleks seda kunagi vaevaks võtnudki, tema karjääris polnuks sellele kohta. Ajakirjanduses esinevate paljude noorte teadmistevaegus häämsatab oma naiivsusega ja sellest

Hispaania
vaim

tuleneva enesekindlusega, veendumusega, et infoühiskonnas saab interneti vahendusel hakkama ilma tööta. Kultuur põhineb aga visal, lakkamatul tööol.

J. Talveti "Hispaania vaim" on kirjutatud kõrgel teadustasemel, heas ja üldarusaadavas emakeeles. On rõõm tõdeda, et teaduslik tekst ei pea olema keerukas ja raskepärane vältimaks pinnalist populaarsust. Tekst kutsub lugema ja köidab algusest lõpuni, on hariv ja eneseharimisele õhutatav, kuid pole tüütult õpetav, dotseeriv, millest pole vabad paljudki kultuuritegelased, kelles eruditsioon tekitab edevat üleolekut. Tekstinäiteid leiab lugeja keskaja- ja renessansikirjanduse antoloogiatest, J. Talveti koostatud (koos kaasautoritega ja ilma) "Maailmakirjandus I. Keskajast valgustuseni" ja "Maailmakirjanduse lugemik keskkoolile" (1993).

J. Talveti "Hispaania vaim" on ristitud Johannes Semperi "Prantsuse vaimu" eeskujul, kuigi autori kultuuritasemest johtuv tagasihoidlikkus tunneb seetõttu kahtlusi ja süümeppiinu, muidugi asjatult. Mulle on muide n.-ö. eksootiline hispaania vaim tundunud alati kodusemana ja lähedasemana prantsuse vaimust, kuigi oma põhiteadmised olen minagi saanud J. Talvetilt ja I. Ivaskilt väliseesti perioodikast. Alguse sai see Madal-

maade vabadusvõitlusest, mis jõudis kohale samanimelise noorsooromaaniga sõjajärgses "Looduse" Kuldraamatu" sarjas ning kooli ajalootundides, kuhu õpetaja tõi kaasa Charles De Costeri "Thijl Ulenspiegel" ("Ulenspiegel ja Lamme Goedzak", mis on allusioon don Quijotele ja Sancho Panzale). Sümpaatiat oli Madalmaade poolel, kuid teadvustus ka varju ja valguse teravate ja tugevate kontrastide Hispaania. Kummalisel kombel tekkis kunstiline ilu mõiste ühenduses entsüklopeedia ja ajakirjades nähtud Velázquez reproduktioonidega, mitte eesti või itaalia-prantsuse-vene šedöövriga. J. Galsworthy "Forsyte'ide saaga" lõi soodsalt pinna Suure Goya vastuvõtuks, kelle graafikanäitus ("Kapriisid" eelkõige) korraldati ka Tartus. Kooliajal ilmunud eestikeelne "Don Quijote" pakkus tööd ja lõbu, selle aura oli eelnevalt tuttav loetud ilukirjandusest. Vicente Blasco Ibañez ja venekeelsetes tõlgetes Lorca viisid juba sügavamale, kuid teadvustus ka kergem, romantilisem Hispaania oma mõõga ja mantli kangelaste ning serenaadidega.

Eelnev kõrvalepõige ei tohiks olla ülearune, sest see kõik leiab käsitlust ka J. Talveti "Hispaania vaimus". J. Talvet kurdab, et mõned artiklid jäävad ülevaate tasemele. Paratamatult, kuid need on ka piisavalt uurimuslikud, nagu "Hispanistika Eestis" ja "Keskaja ja vararenessansi hispaania luule". Viimase aja- ja kirjanduslooliste teadmisteta ei mõistaks me maad, rahvast ega kultuuri. Meelde jääb on rahvusklassika suurteose, eepose "Laul minu Cidist" käsitlus. Populaarset ettekujutust pakub teosest ka Anthony Manni heatasemeline film "Cid", peaosades Charlton Heston ja Sophia Loren, mida ETV on juba korduvalt näidanud. Asjatundlik ja kaunis on ka Juan Ruizi "Hea armastuse raamatu" käsitlus. J. Talveti klassika vaatlused on seotud hispaania ja maailmakirjanduse, eelkõige Euroopa rahvuskirjanduste arenguga. Tema enese kui uurija huvikeskmes on olnud hispaania pikareskne, (kelmi)romaan ("Tormese

Lazarillo", Mateo Alémani "Guzmán de Alfaraches") ning hispaania kirjanduslik barokk tervikuna, mille kohta "Hispaania vaim" pakub mitu säravat esseed. Avardub kirjandusliku baroki mõiste ja süveneb tunnetus. Eriti väärtuslikud on Cervantese-käsitlused, eelkõige "Cervantese romaanteooria", millest leiab tuge ka iga kirjandusuurija. On ju J. Talveti uurijahuvi keskmes ka euroopa realistliku romaani teke, mille hälli ta põhjendatult näeb Hispaanias. Vähem olulised pole Quevedo ja Baltasar Graciani käsitlused, baroki filosoofia ja esteetika tunnetus ning selle interkultuurilised mõjud.

XIX sajandi hispaania kirjandust esindab Benito Pérez Galdósi realismi käsitlev artikkel, algselt ilmunud põhjaliku saatesõnana tema romaani "Osatu" eestikeelses tõlkes.

Hispaania filosoofiat, mõttekultuuri selle verbaalses tähenduses tutvustavad "Unamuno: Inimene, filosoof, kirjanik", "Ortega y Gasseti filosoofia ja esteetika" ja "Masside mäss" pole üksnes vaa-dete populaarsed esitlused, vaid ka J. Talveti enese mõtleja- ja mõttepanus on sisukas ning huvitav. Tekib loomulikult ka küsimärke, kuid need ergutavad lugeja mõtet. J. Talvetil on õigus, kui ta hoiatab: ärgem kiirustagem /hukkamõistvate/ hinnangutega. Kas ei satu me eksiteele ja ummikutesse ka iseennast kiiruga ümber hinnates? Ühekülgised, poolikult uuritud "müüdipurustused", ilkuv-parastavad "paljastused", maitsetud paroodiad on hoiatavaks näiteks. Oleme end ju ikka rohkem kritiseerinud kui imetlenud, meenutagem Tammsaare "Tõde ja õigus" IV (mis tekitas võõrastust Soomes), G. Suitsu luule Eesti-pahupoold, Mait Metsanurga romaane "Orjad" ja "Taavet Soovere elu ja surm", rääkimata erakondade võitlusest ärkamisajast tänapäevani.

Uuemat (XX sajandi) hispaania kirjandust käsitleb rida artikleid, nagu "Väikene filosoof Azorín", Ramón Gómez de la Serna", nobelistist "Vicente Aleixandre", "Tremendismist", "(Uusim)uusimast hispaania kirjandusest", "C. J. Cela

"Taru": kostumbrism ja filosoofia", "Pío Baroja novellid". Kõigi nende ühisnimetajaks on hispaania renessansis algatatud inimese võõrandumise (põhiväärtustest eemaldumise, devalveerumise) teema ja võitlus selle vastu. Hispaania rahvaste kirjandusele vihjavad osutused kirjanike baski või portugali (ajalooline) ja katalaani päritolule. Eri käsitluse on pälvinud "Salvador Espriu katalaani luuleloos".

Täendusrikkad on esseed "Võrdlevalt katalaani ja eesti kirjandusest" ning "Seal, kus lõpevad Püreneed". Esimene pakub ilusaid üldistusi ka eesti kirjandusest ("Kalevipoeg", Koidula), millega võib rahuldust tundes nõustuda. Küllap vajaksid meie kirjanikud, eelkõige klassikud, samasugust Eesti ajaloo ja eesti vaimu tutvustust võõrsil nagu hispaania kirjanikud Eestis. Kui estofiile ei leidu, tuleb see meil endil teha, nagu teadvustabki J. Talveti "Ain Kaalepi *poetica iberica*".

"Seal, kus lõpevad Püreneed" käsitleb hispaania kirjanduse ja hispanismi kultuuridevahelise rolli olemust ning väärtust. Muide, Eugen d'Alberti ooper "Madalik" oli "Vanemuise" laval ka mõni aastakümme tagasi, peaosa oli Endel Ani ilusaid rolle. Väikekoodanlik vaataja leidis, et ta polnud väliselt *ilus* mägilane, kuid seda enam köitis sisemine ilu.

J. Talveti "Hispaania vaim" on "Eesti mõtteloo" kaalukamaid, sarja nimetust vääri vaid väljandeid. Tema üldibeerikat täiendab parimaid eesti nüüdiskultuuri esseeraamatuid "Teekond Hispaaniasse".

Hispaania vaim Eestis ajab juuri ja võrseid, kosub ja kasvab. Äsja avati Tallinnas Hispaania kultuurikeskus.

Ja tõlkevaramusse lisandus üsna hiljuti J. Talveti Calderoni eestindus "Kõik on kokku unenägu", tuntud Gustav Suitsu luule kaudu, kui muud seosed olidki unustuse hõlmas.

KRIISIJUHTIMINE

TRIIN SOONE

Üks väga oluline, kuid paraku vähem levinud suhtekorralduse valdkond on kriisijuhtimine. Kriis saabub tavaliselt ootamatult ja selle tulekuks ei olda valmis. Ja seda isegi täna, kui igapäevaelust on võtta hulgaliselt näiteid toimunud kriisidest ja nende tagajärgedest. Lootusrikas mõtlemine, et meiega kunagi midagi ei juhtu, on küll väga positiivne, kuid reaalses elus siiski sinisilmne. Kindlama tunde ning teadmise, kuidas äärmuslikes olukordades toime tulla, annab eelnevalt ettevalmistatud kriisijuhtimine.

Mis on kriis?

Nii nagu inimestel on erinev valulävi, mõistavad nad ka erinevalt kriisiolukorda – mõnele on kriis looduskatastroof, teisele pisingi kõrvalekalle igapäevases elus. **Suhtekorralduses peetakse kriisiks olukorda, mil vallandub laialdane negatiivne infovool asutuse või organisatsiooni kohta** ning mille tagajärjel kahjustub organisatsiooni maine. Kriisiolukorda võivad põhjustada nii loodushäireid kui inimeste poolt põhjustatud õnnetused, seaduserikkumised, finantsskandaalid jne.

Kriise on mitut tüüpi. Kõige sagedamini tuleb ette ootamatuid kriise, mille põhjustajaks on õnnetused või looduskatastroofid, harvem esineb süvenevaid (töötajate rahulolematuse) ja kestvaid (kuulujutud) kriise. Kui viimati mainitud kriiside puhul on aega nende puhkedes ka ennetustegevuseks, et hoida ära ägenemine, siis ootamatute kriiside korral peab tegevuskava olema eelnevalt koostatud. Kriisijuhtimise eesmärk ongi ennetada juhtimisalaseid vigu ning aidata kaasa kriisi kiirele ja läbimõeldud likvideerimisele, s.t. olla valmis olukorraks, kui midagi peaks juhtuma. Kriisijuhtimine kuulub asutuse juhtkonna ülesannete hulka.

Kuidas valmistuda?

Kriisiks valmistumine on keeruline, põhjalik ja pidev protsess, kus tuleb arvestada väga paljude nüanssidega ning mille puhul ei saa kunagi väita, et ollakse sada protsenti valmis. Asja teeb keerulisemaks teeb veel see, et valmistatakse olukorraks, mida loodetakse mitte kunagi läbi elada ning praktikale toetuda on õnneks vähesel, vähemalt raamatukogudes.

Kriisiolukorras toimetulekuks peaks asutusel olema **kriisijuhtimisprogramm**, mis määratleb võimalikud kriisiolukorrad, nende vältimise, ettevalmistuse ning juhtimise konkreetses situatsioonis. Sellist programmi omades võib olla kindel, et tegeliku ohu ja häda saabudes ei haara inimesi paanika, vaid suudetakse teha kiireid ja mõistlikke otsuseid ning tegutseda teadlikult ja plaanipäraselt.

Esimene samm ettevalmistuses on kriiside määratlemine, s.t. milliseid võimalikke ohte oma asutuses ette nähakse ning milliseid sihtrühmi võivad need mõjutada. Samuti on oluline eelnevalt analüüsida oma või samalaadset asutust tabanud kriise ning arvestada nende kogemustega.

Ükski juhtimine ei ole edukas, kui seda ei teosta professionaalne meeskond. Seega tuleb moodustada asutusesisene **kriisimeeskond**, kus on täpselt jaotatud igaühe ülesanded ja vastutusala. Kriisimeeskonna loomisel tuleb kindlasti arvestada lisaks ametipositsioonile ka inimeste isikomadusi ning pingetaluvust. Mitte alati ei suuda väga hea juht olla ka hea kommenteerija ning avalikkusega suhtleja. Kuna pressiga suhtlemine on kriisiolukordades vältimatu, peab meeskonda kuuluma kindlasti ka nn. *spokesperson*, kes on volitatud ja ka koolitatud ajakirjandusega suhtlema. Väga

oluline on kriisimeeskonna koolitus ning õppuste läbiviimine koos kollektiivi ja päästemeeskondadega, et inimestel tekiks ettekujutus asutust tabada võivast olukorrast.

Üks olulisemaid tahkusi kriisijuhtimises on **kriisikommunikatsiooni** korraldamine. Ei ole midagi hullemat kui teadmatus või vale informatsioon olukorras, kus mängus on inimeste ja väärtuslike varad (raamatukogude, muuseumide kogud). Arvestada tuleb ka inimeste kõrge hõlguvõimega toimunu vastu ning kiirete kuulujuttude tekkimisega. Kui adekvaatset informatsiooni operatiivselt ja plaanipäraselt jagada ei suudeta, nõuab valeinformatsiooni kummutamine hiljem palju aega ja vaeva. Kriisikommunikatsiooni ülesanne on tagada informatsiooni levi sihtrühmadele ning muuta seeläbi organisatsiooni tegutsemise tulemuslikumaks ja kriisi tagajärjed vähem valulikuks. Oluline on rangelt kindlaks määrata, kes kellele infot edastab ning milliseid kanaleid kasutatakse. Selge on, et võrdselt ja üheaegselt kõikidele sihtrühmadele infot kriisiolukorras jagada ei suudeta, vaid sõltuvalt juhtunust tuleb moodustada pinget - kellele, millal ja millest teatatakse. Põhjaliku ettevalmistuse hulka peaks kuuluma ka näidissõnumite koostamine, mida kriisiolukorras on siis võimalik vastavalt vajadusele kohandada.

Kriisikäsiraamat peab sisaldama:

- tegevusjuhiseid kriisiolukordades tegutsemiseks
- hädaabinumbreid
- kriisimeeskonna koosseisu ja kontaktandmeid
- kommunikatsiooni korraldust
- sihtrühmi
- infokanalite nimekirja
- ajakirjandusega suhtlemise ABC-d.

Kord valmis tehtud ning siis riigilisse asetatud kriisikäsiraamatust on tegelikkuses vähe kasu. Selle uuendamine ning kättesaadavaks tegemine on suhtekorraldaja või suhtekorraldustegevuse eest vastutava isiku üks ülesandeid.

Esimese eestikeelse raamatu ilmumisest möödub 475 aastat. Eesti Raamatu Aastat (ERA) tähistatakse 2000. aasta aprillist 2001. aasta aprillini. See on kolmas kord. Esimene toimus 1935–1936, teine aastal 1975–1976. ERA tähtsaimaks ürituseks kujuneb suurnäitus “Eesti raamat 1525–2000”. Eesti raamatu vanemat osa (1525–1944) eksponeeritakse Tartus, Tallinnas aga eesti raamatut perioodist 1940–2000. **23. aprillil**, mis kuulutatud ka ülemaailmse raamatu ja autoriõiguse päevaks, toimub Tartus Eesti Raamatu Aasta aktus ning Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumis avatakse eesti raamatu suurnäitus. **26. aprillil** toimub sama pidulik näituse avamine Tallinnas Arhitektuurimuuseumis. Eesti Raamatu Aasta Peakomitee moodustati 1998. aasta oktoobris valitsuse määrusega. Ajutine Peakomitee alustas aga juba kevadel. Peakomitees on esindatud kirjanikud, kunstnikud, kirjastajad, raamatukaubastajad, filoloogid, raamatu-uurijad, bibliofiilid, suuremate raamatukogude, kiriku, kultuuri-, hariduse-, välisministeeriumi, Riigikogu esindajad. **Peakomiteed juhivad** kultuuriminister **Signe Kivi**, aseesimehed on akadeemik **Peeter Tulviste** ja luuletaja **Hando Runnel**. Eesti Raamatu Aasta **patroon** on Eesti Vabariigi president, Kirjanike Liidu liige **Lennart Meri**. Eesti Raamatu Aasta Peakomiteesse kuuluvad **raamatukogude esindajaist Tiiu Valm (asendusliige Krista Talvi), Anne Valmas, Malle Ermel, Tiit Jänese, Kalju Tammaru**. Peakomitee koosneb tegevtoimkonnast ning allkomiteedest. **Peakomitee sekretär on Kristel Kikas. Tegevtoimkonda juhivad Mart Jagomägi**. Tegevtoimkonna ülesandeks on Peakomitee organisatsioonilise ja korraldusliku osaga tegelemine. Allkomiteede ülesandeks on ürituste planeerimine ja kavandamine, samuti nende eelarvete koostamine. **Raamatutegijate allkomitee esimees on Tiina Tammert, raamatuvahendajate allkomitee esimees Krista Talvi ja raamatu-uurijate allkomitee esimees Liivi Aarma.**

Tõsine töö Eesti Raamatu Aasta ürituste kokkukorjamise ja registreerimisega on kestnud juba poolteist aastat. Praeguseks on valminud ka Eesti Raamatu Aasta esialgne korralduskava ning väike reklaamvoldik.

Siinjuures tahan tänada kõiki raamatukogusid ja raamatukoguhoidjaid, kes nii elavalt ja aktiivselt juba 1998. aasta kevadel raamatuaasta üleskutsele reageerisid, üritusi planeerisid ja ERÜ büroole teatasid.

Vahendajate allkomitee koosseisu kuuluvad põhiliselt raamatukogude, aga ka raamatukaubastajate, kiriku, ERÜ kooliraamatukogude esindajad. Suure nähtud vaeva eest tahaksin tänada Krista Aru, Öie Tammissaart, Bärbel Luharit, Sirje Pihlakut, Tiit Salumäed, Ester Sõrmust, Kalju Tammaru, Tiiu Valmi, Anne Valmast, Linda Kaske, Reet Olevsood, Leida Olszakit, Ilona Šmuškinat, Kersti Tiiki.

Eesti Raamatu Aasta esialgses plaanis on nimetatud vaid suuremad ja olulisemad üritused, kuid vahendajate allkomitee kava sisaldab kõiki Eesti Raamatu Aasta üritusi, mida raamatukogud ja teised allkomitee liikmed on esitanud.

Praegu on vahendajate allkomitee juurde moodustatud eesti raamatu suurnäituse sisuline töörühm, mida juhivad Kalju Tammaru. Töörühma kuuluvad asjatundjad RR-ist (kontaktisik Mihkel Volt), EAR-ist (Tiina Koiva), EKMAR-ist (Heino Rääim) ja TÜR-ist (Rein Saukas), Töörühm on mitu korda kohtunud nii Tartus kui Tallinnas ning raamatute valimine näituse jaoks on juba ammu alanud. Probleeme on tekkinud vitriinidega. Pärast pikki vaidlusi on peakomitee jõudnud otsusele, et suurnäituse vitriinid tuleb tellida. Firmsid on teinud juba ka pakkumisi. Nende esindajatega kohtuvad Mart Jagomägi, Kersti Tiik ja Tiina Matsulevitš. K. Tiik võtab ühendust ka suurnäituse kujundajatega. Töörühma järgmine koosolek võiks olla koos kujundajatega. Suurnäitusest peaks kujunema Eesti Raamatu Aasta huvipakkuvaim ettevõtmine. Oluline on muidugi reklaam – plakat, kutse, omaette meene peaks kujunema näitusepiletist. Näituse tutvustava väljaande projekti on koostanud K. Tammaru. Ilmselt peaks valmima ka selle elektrooniline vorm. Kõik need küsimused tulevad arutlusele järgmisel peakomitee koosolekul.

Eesti Raamatu Aasta edukaks kulgemiseks moodustati ka maakondlikud komisjonid, mille liikmeteks on põhiliselt raamatukoguhoidjad. Seega sisaldab maakondlike ürituste kava juba varem vahendajate allkomiteele esitatud üritusi. Probleeme on teisigi, näiteks allkomiteede ürituste finantseerimine. Viimasel peakomitee koosolekul eraldati igale allkomiteele 300 000 krooni. See tähendab ürituste pingereastamist.

Head kolleegid! Teie aegsasti esitatud, toredad ja sisukad ürituste plaanid Eesti Raamatu Aasta tähistamiseks on hindamist väärt. Küll aeg lahendab kõik mured – ka rahalised. Väikeses reklaamvoldikus, mis peagi teieni jõuab, leiate palju huvitavaid konverentse, sealhulgas “Eesti trükis III”, “Rahvusbibliograafia uuenevas infoühiskonnas”. Lisaks suurnäitusele on võimalik külastada väljapanekut “Eesti vanimad raamatud” ja (ränd)näitust “Eesti lasteraamatu illustratsioon 2000”. Toimuvad Viljandi vanaraamatupäevad, kohtumised kirjanikega, raamatumuügid jpm.

Huvilised leiavad vajalikku informatsiooni Eesti Raamatu Aasta koduleheküljelt: www.ilmamaa.ee/era

*Krista Talvi,
ERÜ juhatuses esimees*

EESTI RAAMATU AASTA LOGO KASUTAMISE KORD

Eesti Raamatu Aasta (ERA) Peakomitee valis 26. novembril 1998 Eesti Kujundusgraafikute Liidu korraldatud konkursi kolme parema töö hulgas ERA logo, mis on ära trükitud käesoleval dokumendil. Logo autor on kunstnik Helmet Raja.

Logo väljastamise volitused on ERA Peakomitee andnud tegevtoimkonnale (esimees Mart Jagomägi, tel. (27) 427 087). Tegevtoimkond otsustab, kas logo antakse kasutada tasuta või tasu eest. Peakomitee otsuse kohaselt võib logo üldjuhul kasutada enne raamatuaastat ja raamatuaastal kuni selle lõppemiseni 23. aprillil a. 2001.

1. Logo on kujult ümmargune: ringi keskel on avatud raamat 50° nurga all ning raamatu ümber on tekst *Eesti Raamatu Aasta 2000*, kusjuures sõna *Eesti* E-täht asetseb kohakuti avatud raamatu vasakpoolse lehekülje alumise välimise nurgaga.

2. Logo on kaheväriline: raamatu parempoolne lehekülg ja tekst *Eesti Raamatu Aasta* on must, raamatu vasakpoolne lehekülg ja aastaarv *2000* on tsüaan-sinine (värv *Pantone Process Cyan*).

3. Logo minimaalsuurus on 15 x 15 mm, soovitatav suurus 35 x 35 mm.

4. Raamatus tuleb logo avaldada kahevärvilisena ning trükkida sõltuvalt raamatu kujundusest ära kas eeltiitlil (1. lehekülg) või tiitellehel (harilikult 3. lehekülg).

5. Kui logo trükitakse mustvalgena, tuleb kasutada spetsiaalset mustvalge logo faili, mitte trükkida värvilist logo mustvalgena.

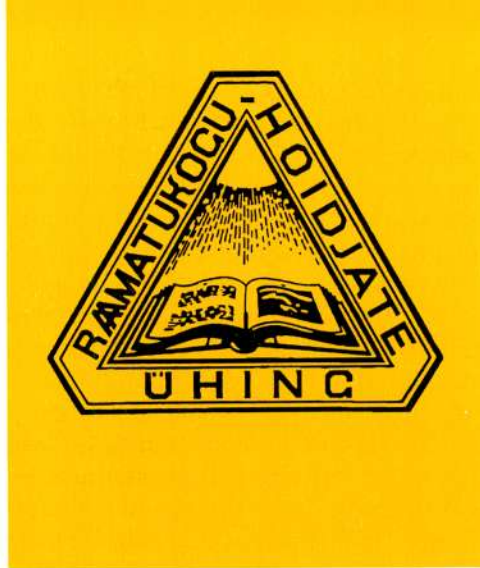
6. Logo saamiseks tuleb avaldusega pöörduda ERA Peakomitee tegevtoimkonna poole Tartus, kust väljastatakse logo elektroonilisel kujul, cdr- või tiffailina (avaldamisele mineva logo skanneerimist trükiselt tuleb vältida).

7. Kui logo avaldatakse trükises, tuleb sellest trükisest vähemalt kaks eksemplari annetada ERA Peakomiteele.

8. Peakomiteele palutakse eelnevalt teatada kõigist raamatutest, kus kasutatakse ERA logo.

Kõik muud küsimused, mis kerkivad esile logo kasutamisel, lahendatakse koostöös ERA Peakomitee tegevtoimkonnaga.

*Hando Runnel,
ERA Peakomitee aseesimees*

ERÜ juhatus kogunes pärast suvevaheaega 30. septembril. Koosolekul osales ka Kultuuriministeeriumi peaspetsialist raamatukogunduse alal **Meeli Veskus**, et ühiselt arutada raamatukogude arengukava koostamisega, raamatukoguhoidjate töö tasustamisega jm. seotut. Nüüdseks on jõutud seisukohale, et otstarbekas on koostada arengukava, mis hõlmab kõiki raamatukogusüsteeme ning fikseerib ka praegu toimiva raamatukogudevahelise koostöö, samuti suhted teiste organisatsioonidega (ELNET Konsortium, ERÜ jt.). Meeli Veskus lubas, et arengukava koostamiseks esitatakse tellimus ja valminud projekt antakse avalikule arutelule. Raamatukoguhoidjate töö tasustamise asjus leiti, et raamatukoguhoidjale tuleb maksta palka võrdväärselt õpetajaga. Selle seisukoha põhjendamiseks kavatsetakse lähemalt uurida ministereeriumide palgaastmestikke ja tegelikku palgataset raamatukogudes.

ERÜ rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühm tuli kokku 21. septembril, et võtta seisukoht rahvaraamatukogude trükiste osturaha vähendamise kohta 2000. aasta riigieelarve projektis. Kultuuriministeeriumi juhtkonna otsustusel nähti ette selle 33%-line vähendamine võrreldes 1999. aastaga. Leiti, et komplekteerimissummade vähendamine on mõeldamatu, rääkimata 8 miljonist. Mare Ektermann, Elle Tarik, Katrin Niklus, Sirje Bärge, Ere Raag, Linda Kask ja teised koostasid protestikirja projekti Riigikogule ja valitsusele, mis kiideti heaks samal päeval toimunud teadus- ja rahvaraamatukogude komplekteerijate seminaril. ERÜ esimehe Krista Talvi ja rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma juhi Mare Ektermanni allkirjastatud pöördumises öeldakse: "Olles teadlikud Eesti riigi säästupoliitikast, palume siiski tungivalt Eesti Vabariigi Valitsust ja Riigikogu 2000. aasta riigieelarve menetlemisel rahva- ja teadusraamatukogude trükiste soetamise raha jätta vähemalt 1999. aasta tasemele, lootuses, et 2001. aastal olukord paraneb."

1. oktoobril saabunud vastuses teatab Riigikogu kultuurikomisjoni esimees Mart Meri, et komisjon arutas küsimust oma 27. septembri istungil ega pea

õigeks trükiste ostmiseks mõeldud raha suurt vähenemist järgmise aasta riigieelarves. Meile teadaolevalt ei ole valitsus seda esialgset kava toetanud. Selle üle toimunud ja toimuvate arutelude lõplikku tulemust on praegu raske öelda, kuid kindlasti ei toimu sellist kärpimist, nagu algul kavandati.

On kosutav tõdeda, et leidub ERÜ liikmeid, kes on valmis ühiste huvide eest tegutsema. Rahvaraamatukogude komplekteerimissummade kaitseks on kuuldavasti sõna võtnud ka mitmed poliitikud ja ametnikud.

Täitmaks ERÜ juhatuse otsust väikeste erialaraamatukogude sektsiooni moodustamiseks, saadeti 16. septembril umbes 50 riigi- ja teadusasutuse, erakõrgkooli, kolledži, seltsi jt. institutsiooni raamatukogule järelepärimine, kas nende raamatukogude töötajail on tööalaseid probleeme, mida nad tahaksid kolleegidega jagada, kas nad on valmis lahendamisel ise kaasa lööma ja sektsiooni töös osalema. 1. oktoobriks vastas 17 sektsiooni loomisest huvitatud raamatukogu. Sektsiooni asutamiskoosolek toimub 26. oktoobril ERÜ juhatuse liikme, Eesti Panga raamatukogu juhataja Kersti Naberi initsiatiivil.

Terminoloogiatoimikond pidas sügishooaja esimese töökoosoleku 13. septembril.

Eks-klubi külastas 16. juunil Lasnamäe raamatukogu ja 17. augustil Tallinna botanikaäeda. 29. septembril toimunud väljasõidust Rakverre võttis osa 40 klubilast. Täname sõidu spondeerijat Eesti Rahvusraamatukogu ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogu lahke vastuvõtu eest.

Rahvusvahelisel seminaril "Kõrgetasemeline teenindus ja efektiivsus rahvaraamatukogus" Helsingis (10.–13. okt.) osaleb ERÜ esindajana Ilme Sepp. Osavõtumaksu tasub ERÜ koostööpartner Soome Raamatukoguühing.

RAAMATUKOGUPÄEVAD

Traditsioonilised raamatukogupäevad toimuvad 20.–30. oktoobrini 1999 juhtmõtte all "Raamatukogu ja raamatukoguhoidja kiiresti muutuv asjas".

Raamatukogupäevad algavad ELT eestvedamisel raamatukogudes toimuva ettelugemise päevaga "Raamat – mu arm" ja TÜR-i poolt korraldatava võistluse "Infootsing internetist" eelvooruga raamatukogudes.

21. oktoobril kogunevad Eesti raamatukoguhoidjad veinipealinnas Põltsamaal. Põltsamaa kiriklas toimub päevade deviisi avav üritus, rahvaraamatukogude töötajad võistlevad kirjanduse tundmises. Tähistatakse Põltsamaa raamatukogu 85. aastapäeva.

25. oktoobril toimub RR-is teabepäev raamatukoguhoidjale, kus räägitakse Eesti Raamatu Aastast, autoriõigusest ja muust.

26. oktoobril kogunevad RR-is väikeste erialaraamatukogude töötajad, et arutada oma probleeme ja moodustada ERÜ juurde väikeste erialaraamatukogude sektsioon.

27. oktoobril toimub Tartu Ülikooli Raamatukogus võistluse "Infootsing internetist" lõppvoor. Samal päeval toimub EAR-is teabepäev UDK-st.

28.–29. oktoobrini saab RR-is teoks ERÜ koolitus-toimkonna seminar "Raamatukogu- ja infotöötaja kutse-eetika".

ERÜ büroo

RAAMATU TEE RAAMATUKOKKU

21. septembril peeti Rahvusraamatukogus ERÜ **teadusraamatukogude kogude toimkonna ja rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma eestvõttel** selleteemaline **seminar**, millest võtsid osa nii raamatukogude, kirjastuste kui raamatukaupluste esindajad. Seminari juhatas sisse Rahvusraamatukogu teeninud-direktor **Ene Loddes**. ERÜ esimees **Krista Talvi** rääkis murelikult **rahvaraamatukogude kärbitud eelarvest**, mis 2000. aastal, Eesti Raamatu Aastal lubab osta veelgi vähem uusi eesti raamatuid.

Elle Tarik Tartu Linnaraamatukogust andis ülevaate ERÜ juures tegutseva **rahvaraamatukogude komplekteerimise** töörühma tegemistest. Rahvaraamatukogude probleemiks on **ilmuvast trükitoodangust valiku tegemine**. Valiku hõlbustamiseks võiks töörühm koostada ilmuvate teatmeteoste nimestikke.

Kaarin Viirsalu TÜR-ist teavitas **teadusraamatukogude** probleemidest eesti teaviku **komplekteerimisel**. Kui ülikooliraamatukogus osteti varem õpikuid üks ühele või üks kolmele üliõpilasele, siis nüüd üks kümnele. Ka on raamatukogul probleeme sundeksemplari kättesaamisega trükikodadelt. Eesti Trükitoosturite Liidu sekretär **Toivo Makk** lubas seista selle eest, et liidu liikmed saadaksid raamatukogudele õigeaegselt kõik sundeksemplarid.

Trükise kvaliteedist, hinnast ja kättesaadavusest kõneles **Ere Raag** Võru Keskraamatukogust. Ta leidis, et raamatu halb kõide pole mitte trükikoja, vaid kirjastaja probleemiks, sest nagu kirjastaja tellib, nii trükikoda ka trükib. Liimköites raamat ei sobi raamatukokku, sest laguneb juba pärast paarikordset lugemist. Võrus on loodud köitetuba, kus sellised raamatud uuesti korralikult köidetakse. Soovida jätab ka teatmeteoste kvaliteet, nii on näiteks uued Eesti Entsüklopeedia köited seljalt nii õhukesest nahast, et rebenevad riulilt võttes ning Lasteentsüklopeedia nii paks, et seda on ebamugav lehitseda. E. Raagi arvates peaks olema seadusega sätestatud, milliseid andmeid peaks raamat sisaldama, sest sageli ei leia sealt ei annotatsiooni ega ilnumisandmeidki. Lasteraamatu puhul peaks olema toodud ka lugejamäärang. Info ilmunu kohta hilineb või pole küllalt asjalik – halva info tõttu jääb raamatukogudel ostmata umbes 10% väljaandeist.

Infopuuduse üle kurtsid ka raamatukaubastajad. Praegu on Raamatukaubastajate Liidu andmeil Eestis 92 raamatukauplust ja 60 müügipunkti. "Rahva Raamatus" on hetkel müügil 7000 raamatunimetust.

Nii kaupluse "Rahva Raamat" juhataja **Sirje Pihlak** kui "Lugemisvara" juhataja **Virve Tibar** ütlesid, et nad on tihti saanud raamatu ilnumisest teada

SEMINARIL HELSINGIS

väljaannet otsima tulnud raamatukogutöötaja käest. Mõlemad leidsid, et hea **koostöö raamatukogu ja raamatukaupluse vahel** on võimalik ning nad on nõus pidama raamatukogudega läbirääkimisi väljaannete hinna alandamiseks, muidugi võimaluste piires. Virve Tibar tegi ettepaneku moodustada **kolme liidu** (Raamatukoguhoidjate Ühing, Raamatukaubastajate Liit ja Kirjastuste Liit) ühine nõukogu, mis peaks aru ja sõlmiks **kokkuleppe raamatu hinna alandamiseks**.

Silvi Metsar Rahvusraamatukogust tuletas meelde, et **rahvusbibliograafia** nimestik sisaldab 1992. aastast alates ka väliseesti raamatut ja *Estonica* t, perioodika rahvusbibliograafia sisaldab ka jätkväljaandeid.

Tõnu Kogeril oli Kirjastuste Liidu esindajana kahju, et nende väljaanne "Raamatukuulutaja" pole kujunenud **ennetava info andjaks**. Nüüd tahab **Raamatutrükikoda** (Laki t. 26) võtta endale info andmise missiooni ja on sisustanud väljaannete näidiste saali. Kas see end õigustab, selgub mõne aja pärast.

Ene Riet

ERÜ vanaraamatu toimkond ühendab teatavasti vanatrükistega tegelevaid raamatukoguhoidjaid ja arhiviste. Algusest saadik on olnud toimkonna töö üheks eesmärgiks liikmete erialane enesetäiendamine – viie tegevusaasta jooksul on toimunud kaks täiendõppe seminari, on tutvutud vanaraamatu kogudega Tallinnas, Tartus, Saaremaal ja Viljandis. Just Viljandi retkel küpseski julge mõte võtta järgmiseks reisisihiks rikkaliku vanatrükiste koguga Helsingi Ülikooli Raamatukogu. Organiseerimistö langes põhiliselt toimkonna juhataja Tiiu Reimo õlule (EAR), praktilistes küsimustes abistasid teda RR-i haruldaste raamatute osakonna töötajad Ruth Hiie ja Urve Sildre. Lisaks osavõtjate koduraamatukogudele ja ERÜ-le toetas seminari teokssaamist ka vastuvõtja. Helsingi-poolne suhtumine meie külaskäiku oli tööine. Nad olid ette valmistanud kolmepäevase seminari (13.–15. okt.), mille käigus tutvusime kogudega ja kuulasime

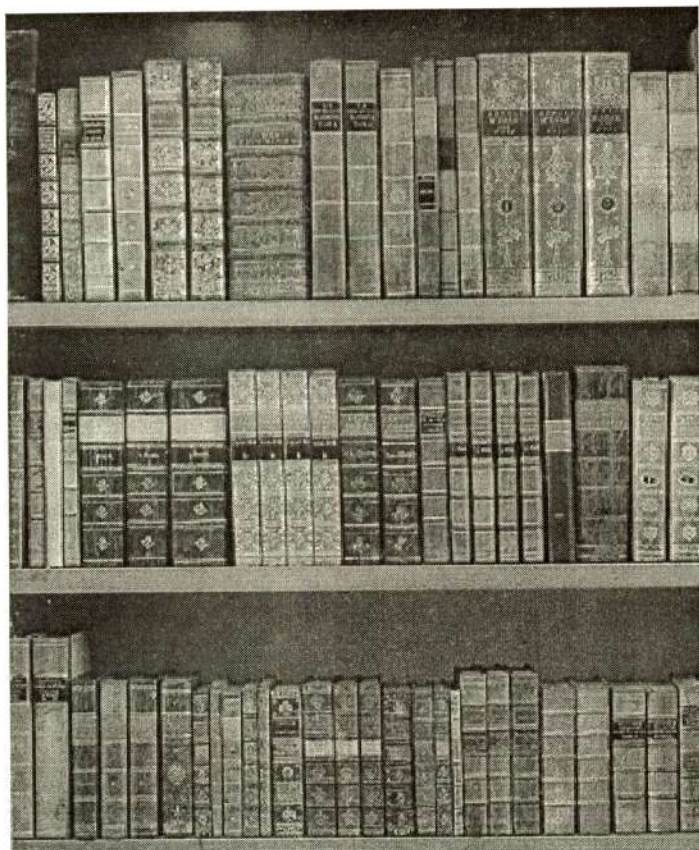
ettekandeid Soome ajaloolistest kogudest ning vanaraamatu ja käsikirjadega seotud töösuundadest soome raamatuteaduses.

Naaberriigi pealinnas käis 21-liikmeline grupp. Esindatud olid EAR, RR, Linnaarhiiv, Patendiraamatukogu, TPÜ, TÜR, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Ajalooarhiiv. Juba esimesel päeval austas seminari oma osavõtuga Helsingi Ülikooli Raamatukogu pearaamatukoguhoidja, tuntud Soome raamatuteadlane prof. **Esko Häkli**, kes esines avakõnega ja andis ülevaate Soome ajalooliste kogude sünnist. Ka järgmisel päeval kuulsime äärmiselt hõivatud professorilt sisutihedat ettekannet raamatuajaloolistest uurimustest Soomes eri aegadel. Kõrgetasemeline oli ka ülejäänud lektorite koosseis, kellest mitmed on meile tuntud oma Eestisegi jõudnud kirjatöödega: **Tuija Laine, Sirkka Havu, Leena Pärssinen, Anna Perälä, Cecilia Riska** jt.

Ettekanded võis sisult jagada kolmeks: Helsingi Ülikooli Raamatukogu kogud, neid tutvustavad väljaanded; Soome raamatuteaduse ajalugu ja tänapäeva arengusuunad; arvutiandmebaaside loomine.

Eriti hämmastasid meid soome raamatuteadlaste töömahukad projektid, millest mitmed on tänaseks täielikult või osaliselt ka teostatud. Näiteks on valminud A. E. Nordenskiöldi 24 000-ühikulise kaardikogu 5-kõiteline kataalog, mida tutvustas meile üks autoreid **Cecilia Riska**. **Tuija Laine** rääkis ülesoomelisest vanade raamatute kaardistamise projektist, mis hõlmab ka mittesoome raamatut. Siinjuures on huvipakkuv, et raamatuajaloolisi uuringuid viib läbi ülikooli teoloogiategaduskond, kus raamatu ajalugu on viimasel ajal ka omaette õppeaine (põhjustuseks, et vana raamat oli valdavalt usulise sisuga). **Juha Hakala** selgitas oma köitvas ettekandes meile digiteerimisprojekte. Mõndagi kuuldust haakus ka meie samasuunalise tööga.

Sirje Lusmägi

Haruldasi raamatuid Helsingi Ülikooli Raamatukogus.

KOHTUMINE TALLINNAS

30. septembril ja 1. oktoobril toimus Eesti Rahvusraamatukogus Euroopa Rahvusraamatukogude Direktorite Konverentsi (CENL) 13. nõupidamine.

Euroopa Rahvusraamatukogude Direktorite Konverents on sõltumatu assotsiatsioon, mis ühendab Euroopa Nõukogusse kuuluvate riikide rahvusraamatukogude juhte. Praegu kuulub CENL-i 40 liiget 38 riigist, lisaks vaatlejad riigid, näiteks Bosnia ja Hertsegoviina ning Albaania. CENL-i nõukogu juhib Hollandi Kuningliku Raamatukogu direktor dr. **Wim van Drimmelen**. Eelmine aastakonverents toimus Prahas. Uue aastatuhande konverentsid toimuvad aastal 2000 San Marinos, 2001 Lätis, 2002 Ungaris ja 2003 Luksemburgis.

CENL tegeleb eelkõige Euroopa rahvusraamatukogude integreerimisprojektidega, selleks et rahvusraamatukogud tugevdaksid oma positsioone riigi keskse informatsiooni asutusena veelgi, luues vaba ja takistamatu juurdepääsu korrastatud, usaldusväärsele ning võimalikult ammendavale informatsioonile. Rahvusraamatukogud, koondades oma kogudesse Euroopa kultuuripärandit, on nii selle säilitajad kui ka teaduse edendajad.

Üha enam kasvab rahvusraamatukogude osatähtsus võrgukeskkonnas. Infovõrkude ajastul ei ühti raamatukogude teeninduspiirkonnad riigipiiridega, seetõttu on informatsiooni vahetamise edukuse eelduseks protses-

side ühtlustamine ja standardiseerimine. Järk-järgult arendatakse raamatukogudevahelist informatsiooni- ja raamatukoguteenuste kaasajastamist, mille aluseks on teavikute digiteerimise ja arhiveerimise ühisprojektid.

CENL-i nõupidamiste temaatika:

- rahvusliku raamatukogupoliitika harmoniseerimine ja innovatsioon;
- uue infotehnoloogia juurutamine raamatukogudes;
- andmestruktuuride ja andmevahetuse standardiseerimine Euroopa infovõrgustikus;
- kultuuripärandi säilitamine ja konserveerimine.

Tallinnas toimunud kahepäevasel sisutihedal nõupidamisel olid põhitähelepanu all ühisprojektid ja tuleviku meetmed.

Gabriel on CENL-i WWW ametlik kodulehekülj (<http://linna.helsinki.fi/gabriel/>), mis sisaldab informatsiooni Euroopa rahvusraamatukogudest ning nende *online*-teenustest. Praegu võib leida Gabrielist informatsiooni 38 riigi 40 rahvusraamatukogu kohta. Kodulehekülje arengu ja täiendamise eest kannab hoolt Hollandi Kuninglik Raamatukogu, Soome, Prantsuse, Saksa, Sloveenia rahvusraamatukogu ja Briti Raamatukogu toetusel. Gabrieli 1999. a. saavutustest tuleb nimetada virtuaalset näitust "Euroopa rahvusraamatukogude aarded", mille saja eksponeeritava rariteedi hulgast kuulub viis Eesti Rahvusraamatukogule.

Euroopa Rahvusraamatukogude Direktorite Konverentsi (CENL) 13. nõupidamisest osavõtjad Tallinnas.

Gabrieli nõukogu uueks esimeheks valiti Saksa Rahvusraamatukogu (*Die Deutsche Bibliothek Frankfurt am Main*) direktor dr. **Elisabeth Niggemann**. Terav arutus puhkes kodulehekülje atraktiivsemaks muutmise eesmärgil liikmeks töstmise üle, mis ei leidnud siiski toetust. Nii tuleb edaspidi loota sponsorite heatahtlikkusele. Kiideti heaks idee kaasata nn. aarete näituse laiendamise projekti ka muuseumi ja arhiivi. Kuid enam soovitud on rahvusraamatukogude endi uued eksponaadid, koos selgitavate tekstidega vähemalt kolmes keeles.

CoBRA koondprojekti kokkuvõte, tulemuste analüüs ning tulevikuperspektiivid. Alates 1993. a. detsembrist Euroopa Komisjoni poolt finantseeritud kaheksa rahvusraamatukogu vaheline CoBRA projekt on tänaseks edukalt lõppenud. Selle oluliseks tulemuseks on kirjete häireteta vahetamine ja vastastiku kasulike uute projektide väljaarendamine. Lisan tutvumiseks projektide kokkuvõtete võrguaadressid.

AUTHOR (rahvuslike nime autoriteetfailide transnatsionaalne vahetus) Prantsuse Rahvusraamatukogu juhtimisel. <http://www.bl.uk/information/author.pdf/>

NEDLIB (elektrooniliste dokumentide arhiveerimine) Hollandi Kuningliku Raamatukogu juhtimisel. <http://www.konbib.nl/coop/nedlib/>

BIBLINK (elektrooniliste dokumentide autoriteetse bibliograafilise informatsiooni loomine) Briti Raamatukogu juhtimisel.

<http://www.ukoln.ac.uk/metadata/biblink/>

FEP/CENL (elektroonilistele dokumentidele juurde-pääs). <http://www.bl.uk/information/epubrep.pdf/>

MACS (mitmekeelne märksõnaotsing) Šveitsi Rahvusraamatukogu juhtimisel.

<http://www.bl.uk/information/finrap3.html/>

Bibliotheca Universalis on üks Globaalse Infoühiskonna 11 projektist, mille algatasid G7 riigid ja mille eesmärk on maailma teadus- ja kultuuripärandi digiteerimine. Projekti raames on sõlminud lepingu 13 rahvusraamatukogu (Belgia, Kanada, Tšehhi, Prantsusmaa, Itaalia, Saksamaa, Jaapan, Holland, Portugal, Hispaania, Šveits, Inglismaa, USA), et digiteerida oma kogude haruldusi ning tagada nendele ligipääs.

Pikk ja kogemusterikas on olnud CENL-i raamatukogude omavaheline ja aasta töökokkuvõtete vahetus. Kuna raamatukogutöö täiustub aasta-aastalt, otsustati täiendada töökokkuvõtet kahe uue peatükiga – digiteerimine ning raamatukogu struktuur ja organisatsioon. Aruande lühikokkuvõte kavandatakse avaldada ka Gabrieli koduleheküljel.

Helsingi Ülikooli Raamatukogu pearaamatukoguhoidja prof. **Esko Häkli** juhtimisel tegeldakse rahvusraamatukogude töö tulemusnäitajate väljatöötamisega. Käimas on elav poleemika nende vajalikkuse ja kasutusvõimaluste üle. Kahtlusi tekitab eelkõige töö tulemusnäitajate osatähtsus raamatukogu juhtimisprotsessis. Tõestamiseks siiski vastupidist oodatakse tõestusmaterjali rahvusraamatukogude praktikast.

CENL-i nõupidamise korraldamine Tallinnas oli meile erakordselt oluline. Andsime Euroopale märku meie valmisolekust osaleda ühisprojektides. Tähtis oli viia sõnum Eestist ja RR-ist teiste riikide rahvusraamatukogudesse.

Tiiu Valm

MÄLUHÄIRED

Väikerahvale omaselt on eestlased, vähemalt viimase sajandi jooksul olnud tähelepanuväärseid ajalootundlikud. Mõtlen siin selle all mitte niivõrd faktide teadmist kui nende omavahelise seostamise ja konteksti asetamise. Nõukogude ideoloogilise surve aastail see omadus, ilmselt alateadliku enese-(identiteedi)kaitsena pigem teravdus kui hägustus. Seda hämmastavam on viimasel ajal, eriti noorte puhul täheldatav mäluapuudulikkus. Raskusi näib tekitavat isegi lähiaastail juhtunud orienteerumine. Vähemalt jääb selline mulje ajakirjanduse põhjal.

Laine Peebu "Sõnumilehes" esitatud eesti raamatukogude lähiajalugu puudutavad väited on sedavõrd absurdid, et neid ei ole mõtet isegi ümber lükata. Küllap on selle avalduse taga isiklikud põhjused, mis vaevalt üldsusele huvi pakuvad. Noorte ajakirjanike ignorantne õhin taolise mõttetuse uudisena esitamisel on aga juba üldisem fenomen. Alljärgnev väike selgitus on mõeldud eeskätt neile.

Punaste kultuurikomissariide hulka ei saanud Ivi Eenmaa juba oma sünniaasta tõttu kuuluda. Aastal 1984, mil Eenmaa Riikliku Raamatukogu direktoriks sai, ei okupeerinud N. Liit Eesti (just neile aastaile iseloomulikke kultuurimalle kirjeldab Laine Peep), vaid vastupidi, algas impeeriumi lagunemise eelmäng. Eenmaa esiletõus nii eesti kui rahvusvahelises raamatukogunduses langeb perestroika aega ja sellele iseloomulikult on ta küll nomenklatuurse ametikoha täitjana NLKP liige, kuid mida aeg edasi, seda enam hakkavad domineerima tema tegevuses isiksuseomadused ja isiklikud eelistused. Võib ehk mõista, et sellise käitumistaktika edu tekitas kibestumise ja tõrjutuse tunde eelmise põlvkonna sama astme juhtide seas, kes olid rajanud oma karjääri püüdlikkule võimuorganitele kuuletumisele.

Laine Peep juhatas aastaid (tõsi küll, mitte kõige kuulsusrikkamaid) sajanditevanuste traditsioonidega raamatukogu, kuni oli sunnitud oma alluvate usaldamatuse tõttu sellest ametikohast loobuma. Ivi Eenmaa nimi jääb Eesti kultuuriloos seotuks eelkõige sajandilõpu rahvusraamatukoguga. On üldiselt teada, et kõne-aluse hoone valmimine veel nõukogudeaja lõpul sai teoks suurelt osalt tänu tema energilisele tegutsemisele ja sidemetele. Vähem on mõeldud tema isiksuse osale selles, et tõepoolest hallikaspunasest ilmetust raamatukogust (nagu Laine Peep seda kujundlikult kirjeldab) kujunes tähtsusest ja tähenduselt rahvusraamatukogu, nagu me seda täna juba endastmõistetavaks peame. Ühtaegu tahaks lugupeetud ajakirjanikele meenutada, et Ivi Eenmaagi on juba teises ametis ja isiklike arvete klaarimine temaga rahvusraamatukogu maine arvel on kaunis näotus.

Piret Lotman

LAIUSE RAAMATUKOGU – 150

2. oktoobril tähistas oma 150. tegevusaastat Laiuse raamatukogu Jõgevamaal – teadaolevalt Eesti vanim rahvaraamatukogu.

Kirikuõpetaja Heinrich Georg von Jannau kirjutas aastal 1848, et Laiusel tegutseb lugemisselts (arvatavasti avalik lugemisring või raamatukogu), kus on 55 eestikeelset raamatut. Kui kaua see raamatukogu töötas, pole teada. Uuesti avati raamatukogu Laiusel 1912. aastal kirikuõpetaja Juhan Kõpu eestvedamisel ning karskusseltsi "Püüe" Laiuse laenu- ja hoiuühisuse ning Laiuse valla toel. Täna kasutab raamatukogu enam kui kolmandik Laiuse elanikest. Raamatukogu uued, raamatukogule projekteeritud ruumid asuvad koolimaja hoones teisel korrusel. Raamatukogu on ruumikas, siin on mugavad lugemiskohad nii lastele (padjad põrandal) kui täiskasvanutele (lugemislauad-toolid ja nahkdiivan). Meeleolukaks lisandiks on raamatukogutoa keskel asuv kivide ja roheliste taimedega kaunistatud ümmargune purskkaev. Raamatukoguhoidja käsutuses on arvuti, esialgu puudub veel internetiühendus.

Aastapäeva puhul peeti pidulik jumalateenistus Laiuse kirikus, kus teenisid piiskop **Einar Soone** ja Laiuse õpetaja **Margit Nirgi**. Järgnesid õnnitlused ning konverents, kus **Sulev Vahre** ning **Eino Veskis** peatusid Laiuse valla kultuurilool ning sealtpärit või seal elanud kogu eesti kultuuri mõjutanud inimestel, nagu Juhan Kõpp, Juhan Liiv, Jüri Soo ja Enn Kippel. **Kaljo Veskimägi** rääkis raamatukogude komplekteerimise probleemidest Eesti Vabariigis kahe ja kolmekümnendail aastail ning haridusministeeriumi koostatud alul soovitava iseloomuga, hiljem kohustuslikest kirjanduse soovitusnimestikest raamatukogudele. Tänapäeva rahvaraamatukogude tähtsusest, raamatukogudest ja eneseusaldusest arutles **Tiiu Valm**. Ta leidis, et raamatukogude imago peab muutuma, sest raamatukogu on riigi sotsiaalse arengu alus ning aitab parandada elukvaliteeti. Raamatukogude arendamisel peab silmas pidama kolme põhitõde: kõigil on õigus saada infot, raamatukogudel on õigus osaleda paikkondlikus ja riiklikus infosüsteemis ning kõik raamatukogud peaksid sisaldama mitte ainult raamatuid, vaid igat laadi informatsiooni.

Ene Riet

Laiuse
raamatukogu
1849

Laiuse sjsk.
48404 Jõgevamaa
Tel. (277) 42 510

UUS BROCKHAUSI ENTSÜKLOPEEDIA O. Lutsu nim. Tartu Linna Keskraamatukogus

1998. aasta suvel tegi põgusa visiidi Tartu linnaraamatukokku Lüneburgi Linna Raeraamatukogu direktor Gerhard Hopf. Kuigi Lüneburg on Tartu sõpruslinn aastast 1993, oli see esimene Lüneburgi Linna Raeraamatukogu ja Tartu Linna Keskraamatukogu esindajate kohtumine. Gerhard Hopf huvitus kõigest, mis puudutab Eesti raamatukogude arengut viimase aastakümne jooksul, aga loomulikult ka sellest, millises seisus on saksakeelse kirjanduse komplekteerimine ja kasutamine Tartu linnaraamatukogus. Kiidelda polnud meil millegagi, aga kõige suuremat puudust tundsiime aasta tagasi uuest saksakeelsest entsüklopeediast (meie "värskeim" pärines 70-ndate aastate SDV-st).

Ühe kuu jooksul organiseeris Gerhard Hopf Tartu linnaraamatukogule võimaluse tellida saksakeelset kirjandust tellimisplaanide alusel otse Saksamaalt (*Einkaufszentrale für Bibliotheken GmbH Reutlingen*). Kohe asus ta otsima ka võimalusi parasjagu ilmuva Brockhausi entsüklopeedia hankimiseks meie raamatukogule. Sponsoriks oli nõus hakkama Lüneburgi lõviklubi. Käesoleva aasta veebruaris andis lõviklubi sõpruslinna raamatukogule mõeldud kingituse üle Lüneburgi ülelinnapeale ja juba märtsi lõpus jõudsid 22 selleks ajaks ilmunud Brockhausi köidet Tartusse.

Tänavu juunis külastas Gerhard Hopf uuesti Tartut, tuues kaasa kaks viimast köidet. 14. juunil anti Tartu abilinnapeade Hannes Astoki ja Anto Ili osavõtul 24-köitelise Brockhausi entsüklopeedia pidulikult üle linnaraamatukogule. Üleandmise juures oli ka teine külaline Saksamaalt – Alam-Saksimaa Raamatukogude Ühingu esimees Rolf Hasse Hannoverist. Külalised Saksamaalt väljendasid sõnavõttudes lootust, et Lüneburgi Linna Raeraamatukogu ja Tartu Linna Keskraamatukogu on pannud aluse püsivatele suhetele ning et kontaktid Eesti ja Saksamaa raamatukogude vahel laienevad veelgi, kui õnnestub sõlmida kontaktid ka raamatukoguhoidjaid ühendavate organisatsioonide vahel.

Samal päeval pidas Gerhard Hopf Tartu Ülikooli Raamatukogu konverentsisaalis loengu Saksamaa raamatukogude arengust pärast Teist maailmasõda.

Tartu linnaraamatukogule kingitud Brockhausi entsüklopeedia 1996-1999 ilmunud 20. trükk (Brockhausi entsüklopeedia sünniaastaks loetakse aastat 1796) on eriline, kuna ta teeb kokkuvõtte lõppevast 20. sajandist, olles ühtlasi lävepakuks algavale sajandile ja aastatuhandele.

Linda Jahilo

"RÄNDAJA" ON BIBLIOGRAAFIAS

Sõnumi pealkiri on pelgalt tähelepanu äratamiseks, kindel on aga, et **Liivi muuseumi ja Eesti Akadeemilise Raamatukogu pealehakkamisel on valminud ja ilmunud "Juhan Liivi" bibliograafia**. Koostajad **Osvald Kivi, Andres Loorand, Ave Pill, Vaike Tosso**, toimetaja Anne Klaassen, arvutitöö Siiri Jakobson ja kujundaja Tiia Eikholm.

Meie traagilisema kirjaniku bibliograafia koostamisloost saab täpsemalt lugeda saatesõnast. Innukas töö käivitus igatahes 1995. aastal. Palju tänu sõnu lausutakse Osvald Kivile

ja Arne Vinkelile. Viimane on bibliograafia konsultant ja sissejuhatava artikli "Rahva kirjanik Juhan Liiv" autor.

Juhan Liivi pidasid juba nooreestlased kõige rahvalikumaks ja rahvuslikumaks kirjanikuks, sest tsiteerides A. Vinkelit: "Tema loomingus kajastub mitmeti eestlaste saatus, eesti ajalugu, võitlus venestuse vastu, iseisvusunistused." Kirjandusteadlane osutab, et Juhan Liivi ei ähvarda paljude minevikukirjanike saatus vajuda unustusse. Hoopis vastupidi, tema käsikirjadest avaldatakse uusi luuletusi, tema aegumatust kirjanduspärandist on sündinud uusi käsitlusi.

Bibliograafia koosneb viiest suuremast peatükist, millel omakorda bibliograafiale tüüpilised alapeatükid. Registrid, lisad on mõistagi kasutajale suured abimehed, sest isegi Liivi pseudonüümid on kirjas. Kõik nagu kombeks. Lisagem veel, et bibliograafia sisaldab 3993 kirjet ja Liivi loomingut leidub vähemalt 21 suuremas keeles.

Kirjandusnimestike vajajatel ja hindajatel on põhjust tegijaid tänada.

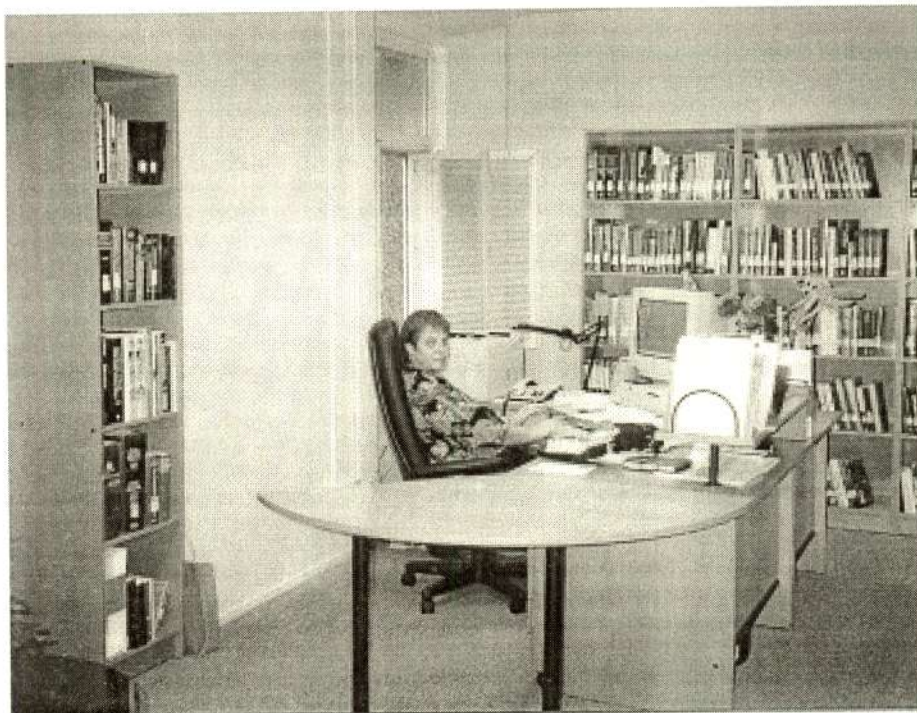
Maire Liivamets

* * *

Ameerika Ühendriikide saatkonna juures asuv **Ameerika Infokeskus** kolis maja teisele korrusele väiksematesse ruumidesse – need avati pidulikult **30. septembril**. Ameerika raamatukoguna ka laiemat lugejaskonda teenindanud raamatukogu on nüüdsest põhiliselt saatkonna töötajate päralt. Osa kogust koos kastide-kappidega anti Tallinna Keskraamatukogule, neli aroutit jagati teiste rahvaraamatukogude vahel.

Pildil: Ameerika Infokeskuse direktor Vaiko Sepper uue töölaua taga.

ATP TARKVARA KORRALDAS II KLIENDIPÄEVAD

Selle sajandi viimase aastakümne suurimaks muudatuseks Eesti rahvaraamatukogude elus on kahtlemata 1995. aastal alanud automatiseerimine. Eesti rahvaraamatukogude suurim automatiseerija ATP tarkvara korraldas oma II kliendipäevad 10.–12. augustini Läänemaal Roosta puhkekülas. Kohal oli 28 raamatukogutöötajat üle Eesti.

Pärast lipuheiskamist toimus väikeses konventsisaalis *Kirjasto 3000* kasutajate töötuba, mida juhtisid ATP töötajad **Aigi Mäesaar** ja **Anneli Joonas**. Räägiti oma tööst *Kirjasto 3000*-ga. **Helena Siiraja** Kareda raamatukogust ja **Eva Kivi** Võrumaa Keskraamatukogust jagasid kogemusi tööst elektroonilise laenusmooduliga. **Inno Joonas** tutvustas ATP Tarkvara tulevikuplaane seoses "Origo" ja veebiraamatukogu tulekuga Eestisse. Pikisilmi ootavad raamatukogud UDK liigitustabeleid ja kirjeid CD-ROM-il, viimane hõlbustaks raamatukogudel andmeid sisestada. Öhtu veetsime ühisel grillipeol koos ansamblitega "Hebe" ja "Hoia ja Keela".

Järgmisel päeval tutvustas **Marko Maalt** Auto ID-st vöotkoode ja vöotkooditehnikat. **Hanno Mosov** ATP Tarkvarast jagas näpunäiteid viiruste ennetamiseks ja 2000. aasta probleemidest. **Ligita Haavik** Medical Hulgi Arendus OÜ-st tutvustas sõnaraamatu-programmi *Eurotranslator* kasutamisevõimalusi. Pärast lõunasööki pandi rannaliival proovile meie osavus ja sportlikkus. Öhtul toimunud võitjate autasustamisel võitsid kõik, kes kliendipäevale tulid. Pärast saunamõnude nautimist jätkus *Kirjasto 3000* kasutajate töötuba tunduvalt vabamas vormis.

Viimasel hommikul, pärast ujumist ja võimlemist, hoolitses meie vaimu vormi saamise eest psühholoog **Maria Veltmann**.

Lõpuks kuulutas ATP juhataja Inno Joonas välja ATP Kuldkliendi '99 – Kareda raamatukogu. Jõudu ja edu Helena Siirajale!

Inga Kuljus

Endla Schasmin on sündinud 5. jaanuaril 1957 Jõgevamaal Palamusel. Pärast Palamuse keskkooli lõpetamist suundus ta edasi õppima Tallinna Pedagoogilisse Instituuti, mille lõpetas 1979. aastal eesti keele ja kirjanduse õpetaja kutsega. Õpitud erialal on ta töötanud kolm aastat.

Aastatel 1982–1989 töötas Endla Schasmin EPA Raamatukogu komplekteerimisosakonnas, 1989–1993 EPA keeltekateedris, viimased viis aastat Tartu Ülikooli Raamatukogus.

Alates 1. augustist 1999 on Endla Schasmin **Valga Keskraamatukogu direktor**.

HELJU KAEV – 70

Eesti Rahvusraamatukogu

ÕNNITLEMINE

RAHVUSRAAMATUKOGU

RAAMATUKOGUNDUSE TEABESAAL

ASUB VIIENDAL KORRUSEL

AVATUD: E, K, R 10 – 18

T, N 10 – 20

TELEFON: 630 7124

E-POST: enekai@nlib.ee;

margits@nlib.ee

SUMMARY

In her article "Spanish Spirit and Its International Spirituality" Hilve Rebane introduces Jüri Talvet's collection "Spanish Spirit". Jüri Talvet, professor of world literature at the University of Tartu, has specialized on the Spanish literature and culture. He is a well-known scholar of literature and culture and a member of the ICLA's (International Comparative Literature Association) Committee of the Comparative Investigation of Cultural and Literal Identity. He is internationally acknowledged as a translator and researcher of the Spanish literature as well as of *iberican* (Cuban, Mexican, Chilean, etc. literature). The book "Spanish Spirit" consists of articles and surveys on the Spanish literature from the Middle Ages, early Renaissance and baroque up to the modern times. The scientific and cultural level of the book is extremely high, the generalization convincing, well argued and gives an intercultural aspect to *hispanica*. It has an essential value not only for the Estonian, but also for the world culture.

Salme Vainlo, the former director of Valga Central Library describes the automation of library work and the problems that have been emerged during the renewal of Valga Central Library. The Library has initiated a new department – the Information and Training Centre with two sectors – the Internet Open Access Point and the Information Office of the European Council. Valga Central Library has now the following structural units: the Information and Training Centre, Acquisition, Circulation, Maintenance Service and Children's Literature Departments.

Juta Saava, a senior librarian of the Fine Arts Information Centre at the National Library of Estonia gives a survey of the activities of the librarians in the Fine Arts Reading Room and the compiling of the reference collection during the last 40 years. The collection consists of books, exhibition catalogues, bookplates, posters, postcards, paints, the originals of book illustrations, videos and CD-ROMs on architecture and fine and applied arts. All these items are accessible to customers by card catalogues and indexes and via electronic databases. In addition to reader service and database update the librarians fill in the gaps proceeded from the Soviet acquisition policy.

Director of Pärnu Central Library Saima Andla in her article introduces the ninety-year-old library. On 7 January, 1909 a public reading room, free of charge, was opened in Pärnu. On this event 400 books in the Estonian language and 16 newspapers in the Estonian, German and Russian languages were procured and subscribed. The author gives a detailed survey of the activities of the Library by decades, mentions the names of the people who have been connected with the Library and speaks about the Book Year of 1935. She makes known which publications and books the women preferred in the 1930s. Pärnu Central Library has also the function of the central library of the county. The Library is situated in several different places. In 1997 the place of the new building was determined. But the construction of it has not begun yet.

The Director of Lääne-Virumaa Central Library Liisa Düüna introduces the new building of the Library, opened on 1 September, 1998 in Rakvere. The Library was founded in 1912, but had lead a miserable life in extremely bad conditions and only in 1995 the decision for the renovation of the house for the library was accepted. This library in Rakvere is really a modern information and cultural centre and the residents have a high opinion of it. Especially popular is the re-established Rakvere Literary Club. Thanks to the new building the number of visits has increased 40 per cent and the number of loans 20 per cent.

In his interview the art critic and multimedia artist Raivo Kelomees introduces the possibilities of computers and art activities. He also meditates upon the situation of a book and modern art. Although the conflicts between the art critics of our older and younger generation have been growing deeper, Kelomees thinks that the differences between them are not so deep. But writing the article, a critic must express the position of the project he/she is connected with. But Kelomees is very sure – there must be computers between the shelves in a library.

Milvi Tedremaa, director of the Estonian Medical Library introduces a 55-year-old special library. She has been dealing with the housing problems since 1964 when she became the director of the EML. Tedremaa introduces the activities of the Library and its many workers who have taken their tasks to their hearts for decades. The EML has always been the cultural centre of medical profession. In the 1970s many fields of therapy, unknown in the Soviet Union, were investigated in Estonia. From 1999 the EML is a member of the EAHIL.

Oskar Kruus in his article "August Annist's Rare Books" introduces Estonian folklorist August Annist's (1899–1972) two well-known pieces of work that have had a remarkable fate and the story of publishing. Annist's "Kalevala As a Work of Art" has become a rarity because only ten copies from the leaden setting, destroyed during German occupation, were made. In 1944 the work was published in Tartu, but few copies have survived. Finnish people are the savers of this work because they translated the manuscript into Finnish, and it was published by Söderström publishing house in 1944. In 1969 the collection of writings was published by "Eesti Raamat" in 1,500 copies. In 1942 "Viro neuvostokurimuksessa" was published in Finland under the name of Jaan Siiras; but actually the book was written by August Annist. This book introduces the bolshevist activities in Estonia in 1940–1941. This book was strictly forbidden during the Soviet occupation and the author was unknown to the public. Only in 1981 Estonian émigré writers made public the name of the person under this pseudonym. August Annist was arrested in 1945 and was released in 1951. The book published under the pseudonym of Jaan Siiras is a great rarity in Estonia.

"RAAMATUKOGU"

ilmub 2000. aastal 6 numbrit

Individuaaltelliijaile Eestis

üksiknumbri hind 35 krooni
tellimishind aastaks 210 krooni
pooleks aastaks 105 krooni

Raamatukogudele

üksiknumbri hind 60 krooni
tellimishind aastaks 360 krooni
pooleks aastaks 180 krooni

Toimetus jätab endale õiguse vajadusel
ajakirja hinda aasta jooksul korrigeerida.

TELLIGE AJAKIRJA OTSE TOIMETUSEST!

Meie aadress:

Tõnismägi 2, 15189 Tallinn
Eesti Rahvusraamatukogu
"Raamatukogu" toimetus
tel. (372) 630 7128
faks (372) 631 1410
e-post: enerk@nlib.ee

* * *

Tekstid ajakirjas "Raamatukogu" avaldamiseks esitada masinakirjas või arvutiväljatrükis

reavahega 2, reas kuni 90 tähemärki,
leheküljel 25 rida,
või reavahega 1,5, reas kuni 90
tähemärki,
leheküljel 35 rida.

Artikkel:

reavahega 2 pikkus kuni 5 (7,5)
lehekülge,
reavahega 1,5 pikkus kuni 4 (6)
lehekülge.

Ülevaade:

reavahega 2 pikkus kuni 5 (7,5)
lehekülge,
reavahega 1,5 pikkus kuni 4 (6)
lehekülge.

Sõnum:

reavahega 2 pikkus kuni 1,5 lehekülge,
reavahega 1,5 pikkus kuni 1 lehekülge,

Foto(de) lisamisel teksti vähem.

Reklaam:

RR-i direktiooni käskkirjaga nr. 49 20.
veebuarist 1998. a. on märgitud erineva
suurusega reklaamide hinnad. Reklaami
võib esitada nii tekstina kui kujundatult.
Tekstina esitamisel lisatakse reklaami
hinnale kujundustasu, sõltuvalt reklaami
suurusest, 30% reklaami hinnast.

CONTENTS

- FIRST COLUMN
Librarian's Profession **Krista Talvi 4**
- PUBLIC LIBRARY
A New Library in Rakvere **Liisa Düüna 5**
Pärnu Central Library **Saima Andla 7**
Library Innovation in Valga **Salme Vainlo 10**
- RESEARCH LIBRARY
Fine Arts Collection in the National Library
of Estonia **Juta Saava 12**
55-Year-Old Estonian Medical
Library **Milvi Tédremaa 15**
- LIBRARIES ABROAD
German Libraries after
the WW II **Gerhard Hopf 17**
- ***
Estonian Special, Scientific, Public
and School Libraries in 1998:
Statistics **Heli Priimets 21**
- RECENT LITERATURE ON
LIBRARIANSHIP **23**
- INTERVIEW
There Must Be Computers between
the Shelves in a Library: Interview
with Raivo Kelomees **Maire Liivamets 28**
- BOOK HISTORY
Books of Cult: Cracktown – Hopelessness
and Grotesque **Aimar Ventsel 31**
- HABENT SUA FATA LIBELLI
August Annist's Rare Books **Oskar Kruus 32**
- ESTONIAN HISTORY OF IDEAS
Spanish Spirit and Its International
Spirituality **Hilve Rebane 33**
- PUBLIC RELATIONS
Crisis Management **Triin Soone 35**
- ESTONIAN BOOK YEAR
Information **Krista Talvi 36**
- ESTONIAN LIBRARIANS ASSOCIATION **37**
A Book's Way into the Library **Ene Riet 38**
- CONFERENCES AND SEMINARS
Meeting in Tallinn **Tiiu Valm 39**
- READERS'S COLUMN **41**
- NEWS **41**
Library at Laiuse 150 Years Old **Ene Riet 41**
- SUMMARY **45**

2000. A. JÕUAB EESTISSE
JÄRGMISE SAJANDI TOODE "ORIGO"

Maksimaalsete võimaluste saamiseks toimub "Origos" kataloogimine
Finmarc formaadis.

Meil on heameel kutsuda kõiki raamatukogusid väga huvitavale
SEMINARILE

FINMARC KATALOOGIMINE

- *AEG* 9.–10. november 1999. a. kell 10
18.–19. november 1999. a. kell 10

ATP Tarkvara koolitusklassis Tallinn, Kuhlbari 1-216

- *EESMÄRK*

Anda teavet ja oskusi raamatukogudes FINMARC kataloogimisel.
Õppida praktiliselt kasutama FINMARC kataloogimise võimalusi.

- *SIHTGRUPP*

Seminar on mõeldud kõigile raamatukogutöötajatele.

- *SISU*

Koolituse viib läbi Soomes väljaõppe saanud ATP Tarkvara
koolitusspetsialist. Koolituse käigus toimub praktiline töö.
Koolitusega saab kaasa ligi 200 - leheküljelise õppematerjali
Finmarc koodide selgitustega.

- *HIND*

Osavõtutasu: 980 krooni

(Sisaldab õppematerjalid ja kaks lõunasööki)

- *REGISTREERIMINE*

ATP Tarkvara, Tallinn Kuhlbari 1- 218

Telefonid (2) 620 7593

(2) 620 7614

Faks (2) 620 7594

e-post: aigi.atp@trenet.ee

annelik.atp@trenet.ee

Internet <http://www.trenet.ee/~atp>

Registreerimine lõpeb 5. novembril 1999. a

RK

